

รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม
ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

**A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST
PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING
RITES OF THAI BUDDHIST**

พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปณโณ (สุรชน)

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม
ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

พระมหาพลกิตติ์ ฐริปัญโญ (สุรชน)

ดุขฎิณิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์ดุขฎิณิบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**A Spirit Reinforcement Model based on Buddhist
Psychology Through the Anointing
Rites of Thai Buddhist**

Phramaha Ponkit Bhūripañño (Surachon)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Psychology)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุขณินพนธ์ เรื่อง
“รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย” เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุขณินพนธ์

(น.อ.ดร.นภัทร แก้วนาค)

ประธานกรรมการ

(ดร.ลำพอง กลมกุล)

กรรมการ

(ผศ.ดร.มัน เสือสูงเนิน)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินนโท, ผศ.ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุขณินพนธ์ ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

ประธานกรรมการ

พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินนโท, ผศ.ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาพลกิตติ ฐิริปณฺโณ)

ชื่อคุณูปนิพนธ์ : รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม
ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

ผู้วิจัย : พระมหาพลกิตติ์ ภูริปัญโญ (สุรชน)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธจิตวิทยา)

คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์

: ผศ. ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตอง, พธ.บ. (การบริหารการศึกษา),
M.A. (Psychology), Ph.D. (Psychology)

: พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินันโท, ผศ. ดร., พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา),
M.A. (Psychology), Ph.D. (Psychology)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย ๒) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพิธีกรรมการเจิมผู้เชี่ยวชาญทางด้านพุทธธรรม จิตวิทยาร่วมสมัยและผู้เคยผ่านพิธีกรรมการเจิมจำนวน ๑๖ รูป/คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๗๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย วิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์และวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย มีดังนี้

๑. สัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สามารถสื่อถึงหลักธรรมพระรัตนตรัย ให้คนทำความดี การเริ่มใหม่ การก้าวไปข้างหน้า เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีหลักการและกระบวนการ คือเตรียมผู้เจิมและผู้ถูกเจิม เริ่มตั้งแต่นิมนต์พระ ดูเวลา ฤกษ์ยาม วันที่ดีที่เหมาะสมตามฤกษ์ตามชัยเตรียมสถานที่และวัตถุที่จะเจิมเตรียมแป้ง น้ำหอม น้ำมนต์ แผ่นทอง ผู้เจิมทำพิธีการเจิม เริ่มตั้งแต่ มีพิธีสงฆ์คือสวดมนต์ มีการอาราธนาคุณพระพุทธคุณพระธรรมคุณพระสงฆ์คุณครูบาอาจารย์และบิดามารดา รับศีล พระเจริญพุทธมนต์ ถวายเครื่องสักการะ พระสงฆ์ฉัน ให้พร เสร็จแล้วจึงเจิม และผู้เจิมสอนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตด้วยการเทศน์หรือให้ข้อคิดจากการเจิม

๒. ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยเกิดจากศรัทธาและความคาดหวังในการเสริมแรงใจให้ทำสิ่งที่ดีงามสามารถแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงของกระบวนการของผู้เคยผ่านการเจิมว่ามีศรัทธาอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ศรัทธาในผู้เจิม ๒) ศรัทธาในพิธีกรรม และ ๓) ศรัทธาในคนต้นแบบ จากศรัทธานั้นนำไปสู่การเกิดความคาดหวัง ๓ ประการ

ประกอบด้วย ๑) เป้าหมาย ๒) ความพยายามต่อการกระทำ และ ๓) การกระทำต่อผลลัพธ์นำไปสู่การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ๕ ประการ ประกอบด้วย ๑) ความเชื่อมั่น ๒) การมองโลกในแง่ดี ๓) ศีล ๔) สมาธิ และ ๕) ปัญญา

๓. รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย (FPECOT Model) ประกอบด้วย ๑) ความศรัทธา (Faith: F) ได้แก่ (๑) ศรัทธาในผู้เจิม (๒) ศรัทธาในพิธีกรรม และ (๓) ศรัทธาในคนต้นแบบ ๒) กระบวนการของพิธีกรรมการเจิม (Process: P) ได้แก่ (๑) เตรียมผู้เจิม ผู้ถูกเจิมและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง (๒) ผู้เจิมทำพิธีการเจิม (๓) ผู้เจิมสอนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ๓) ความคาดหวัง (Expectation: E) ได้แก่ (๑) มีเป้าหมาย (๒) ความพยายามที่จะกระทำ (Effort) (๓) การกระทำต่อผลลัพธ์ (Performance) ๔) การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (COT) ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) และไตรสิกขา (Threefold Learning) โดยพัฒนาจากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาที่มีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ ๒๖.๐๔ องศาอิสระเท่ากับ ๒๐ และค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ ๐.๑๖ ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๘ ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ ๐.๙๔ ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๓๔ อธิบายความแปรปรวนของการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาได้ร้อยละ ๙๐.๐๐ อิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ ๑.๑๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

Dissertation Title : A Spirit Reinforcement Model based on Buddhist Psychology
Through the Anointing Rites of Thai Buddhists

Researcher : Phramaha Ponkit Bhūripañño (Surachon)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Psychology)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Siriwat Srikrueadong, B.A. (Educational
Administration), M.A. (Psychology), Ph.D. (Psychology)

: Phrkrusangharak Ekaphat Abhichando, Asst. Prof. Dr.,
B.A. (Social Studies Teaching), M.A. (Psychology),
Ph.D. (Psychology)

Date of Graduation : February 16, 2019

Abstract

This research aims 1) to study the symbol, principle, and process of anointing rites in Thai society; 2) to analyze the attitude and efficiency of anointing rites of Thai Buddhists; and 3) to present the spirit reinforcement model based on Buddhist Psychology through the anointing rites of Thai Buddhists. The study is a mixed methods research using a quantitative method to extend qualitative results. Key informants were 16 experts in anointing rites in Thai society, in Buddhaddhamma, in contemporary psychology, and the target groups who had experiences in the anointing rites. They were selected by a purposive sampling method. For quantitative research, a simple random sampling method was used to select 270 samples of population. The research instruments were in-depth interview and questionnaires. Content analysis and analytic induction were used for a qualitative data analysis. For quantitative data, descriptive statistics including the analysis of correlation, relationships between the model and empirical data and direct and indirect influences were analyzed by LISREL.

The research results were as follows:

1. The symbols in anointing rites in Thai society describe Dharma and the Triple Gem to encourage people to do good deeds, renewal, forwarding, and reliance. The principle and procedure included preparing the people who anoint and were anointed, starting with the inviting of monks to look for auspicious date and time, preparing the place and objects for being anointed, powder, perfume, holy water, gold leaves, inviting

Buddhist monks to chant Buddhist prayers by paying homage to Triple Gem, teachers and parents, observing Five Precepts, offering objects for worshipping, offering meal to monks, offering respectful souvenirs, and being blessed by Buddhist monks and lastly performing an anointing rite. At the time an anointing rite Buddhaddhamma for earning living was taught.

2. The attitude and efficiency of anointing rites of Thai Buddhists initiated from the faith and the expectation in order to have good express at the form of spirit reinforcement showed that the relationship of the process of the people who had been anointed included three faiths: 1) faith to the person who anoints; 2) Faith in the anointing rites; and 3) faith in model. From those kinds of faiths it led to 3 expectations including 1) goal, 2) effort, and 3) performance. These led to 5 spirit reinforcement models based on Buddhist psychology through the anointing rites including 1) confidence, 2) optimism, 3) virtue, 4) concentration, and 5) wisdom.

3. For a spirit reinforcement models based on Buddhist psychology through the anointing rites in Thai society it revealed the FPECOT Model including 1) Faith (F) consisting of (1) faith to the person who anoints (2) Faith in the anointing rites and, (3) faith in model; 2) Process of anointing (P) consisting of (1) preparing the people who anoint and are anointed and objects involved, (2) having an anointing rite, and (3) the person who anoints teach the Dharma relating to the ways of life or the concept of anointing; 3) Expectation (E) consisting of (1) Goal, (2) Effort, and (3) Performance; 4) A spirit reinforcement in Buddhist psychology (COT) were Confidence, Optimism, and Threefold Learning. This was developed from causal relationship of a spirit reinforcement in Buddhist psychology which had an expectation as a mediator variable. It also found that the relationship merges empirical data as showed Chi-Square test was 26.04, Degree of Freedom was 20, Probability (p) was 0.16, Goodness-of-fit index (GFI) was 0.98, Adjusted goodness-of-fit index (AGFI) was 0.94, and Root mean square of error approximation (RMSEA) was 0.034. Accounting for the variation in a spirit reinforcement in Buddhist Psychology was 90.00 percent. Indirect influence effects on a spirit reinforcement in Buddhist psychology was 1.13. It has a statistical significant of .01

กิตติกรรมประกาศ

ดุขุณินพนธ์เล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอระบุนามไว้เพื่อแสดงความขอบพระคุณ ดังต่อไปนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีศรีครอง ผู้อำนวยการหลักสูตรดุขุณินพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา ประธานกรรมการควบคุมดุขุณินพนธ์ ที่ได้เมตตาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และให้กำลังใจผู้วิจัยมาตั้งแต่ต้น พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินนโท, ผศ.ดร. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ กรรมการควบคุมดุขุณินพนธ์ ที่คอยดูแลเอาใจใส่ ให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหา อีกทั้งยังเป็นที่พักพิงที่ปรึกษาที่ดีแก่ลูกศิษย์มาโดยตลอด จนเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งงานดุขุณินพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ดร.ลำพอง กลมกุล ผู้อำนวยการส่วนวิจัยสารสนเทศและบริการวิชาการ ศูนย์อาเซียนศึกษา ดร.วันวิสาข์ ทิมมานพ และนายธนเทพ ทิมมานพ ที่ให้คำแนะนำและแก้ปัญหา เป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยให้กำลังใจ และเอาใจใส่และช่วยเหลือวิธีการดำเนินการวิจัยแก่ผู้วิจัยมาตั้งแต่ต้น ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๖ รูป/คน ที่ได้เมตตาให้สัมภาษณ์และให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี และพุทธศาสนิกชนที่ได้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ขอขอบคุณอาจารย์ผู้สอนผู้บรรยายในห้องเรียนทุกท่าน ที่ให้ความเมตตาสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ด้วยคำแนะนำตลอดหลักสูตร จนได้รับทักษะ และประสบการณ์ในทุกรายวิชา

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พุทธศาสตร์ดุขุณินพนธ์ สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา รุ่นที่ ๔ ทุกรูป/คน ที่เป็นกัลยาณมิตร ได้มาเรียนร่วมกันให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน ร่วมกันทำงาน ตั้งแต่เริ่มเรียนจนสิ้นสุดการศึกษา

ขออนุโมทนาขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ถวายทุนการศึกษา ค่าภัตตาหาร ค่าเดินทาง และรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเรียนอื่น

ขอขอบคุณบุคลากรเจ้าหน้าที่หลักสูตรดุขุณินพนธ์ สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประสานงาน การเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การประชุมสัมมนา และการอำนวยความสะดวกภายในสำนักงาน

ท้ายสุดขอขอบคุณมารดาบิดาครอบครัวที่รักที่เป็นกำลังใจให้กัน ที่เป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวผู้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเสมอมา ด้วยอานิสต์ผลบุญนี้ ขอให้งานวิจัยเรื่องนี้จะประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคม ผู้วิจัย ของอุทิศบุญกุศลคุณงามความดีนี้ให้แก่ครู อาจารย์ ครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกรูป/คน

พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปัญโญ (สุรชน)

ธันวาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๖
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	๙
๒.๒ การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา	๑๖
๒.๓ ศรัทธา	๓๖
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรม	๗๖
๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวัง	๙๔
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙๘
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๐๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๑๐
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๑๐
๓.๒ การแปลผลข้อมูล	๑๑๖
๓.๓ การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง	๑๑๖

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๒๓
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ สัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรม การเจิมในสังคมไทย	๑๒๓
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิม ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย	๑๒๗
๔.๓ การนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย	๑๓๘
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๔๙
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๕๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๕๔
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๕๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๖๔
บรรณานุกรม	๑๖๕
ภาคผนวก	๑๗๓
ภาคผนวก ก	๑๗๔
๑. รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก	๑๗๕
๒. จดหมายขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการขอสัมภาษณ์เชิงลึก	๑๗๗
๓. ภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก	๑๙๓
๔. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก	๑๙๘
๕. สัญลักษณ์ของการเจิมและความหมาย	๒๐๑
ภาคผนวก ข	๒๑๐
๑. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๒๑๑
๒. จดหมายขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๒๑๒
๓. กรอบในการพัฒนาแบบสอบถาม	๒๑๗
๔. คะแนน IOC เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๒๗
ภาคผนวก ค	๒๒๙
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๓๐
ภาคผนวก ข	๒๓๕
โมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะส่วนที่สำคัญ)	๒๓๖
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร องค์ประกอบกระบวนการสร้างรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา	๑๑๘
๓.๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความศรัทธา (A B C)	๑๑๙
๓.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบความคาดหวัง	๑๑๙
๓.๔ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบความคาดหวัง	๑๒๐
๓.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบเสริมสร้างแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา	๑๒๑
๓.๖ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบ การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา	๑๒๒
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๔๐
๔.๒ ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจ ตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย	๑๔๒
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ที่มีตัวแปรความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน	๑๔๕
๔.๔ ค่าสถิติผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์ อิทธิพลของโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีตัวแปรความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน	๑๔๘

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา	๓๖
๒.๒ ศรัทธาพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย	๗๖
๒.๓ องค์ประกอบของความคาดหวัง	๙๘
๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๐๙
๓.๑ การวิจัยแบบผสมวิธีด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๑๐
๓.๒ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๑๑๑
๓.๓ องค์ประกอบเชิงยืนยันของกระบวนการสร้างรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม	๑๑๙
๓.๔ องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบความคาดหวัง	๑๒๐
๓.๕ องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา	๑๒๒
๔.๑ ความหมายของสัญลักษณ์ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย	๑๒๕
๔.๒ หลักการและกระบวนการในพิธีกรรมการเจิม	๑๒๗
๔.๓ ทักษะคติ และประสิทธิภาพในการเจิมด้านศรัทธา	๑๒๙
๔.๔ ทักษะคติ และประสิทธิภาพในการเจิมด้านความคาดหวัง	๑๓๒
๔.๕ ทักษะคติ และประสิทธิภาพในการเจิมการโยงศรัทธาไปสู่ความคาดหวัง	๑๓๓
๔.๖ ทักษะคติ และประสิทธิภาพในการเจิมด้านการเสริมแรงใจ	๑๓๖
๔.๗ ทักษะคติ และประสิทธิภาพในการเจิมการโยงศรัทธาไปสู่การเสริมแรงใจ	๑๓๖
๔.๘ ทักษะคติ และประสิทธิภาพในการเจิมการโยงความคาดหวังไปสู่การเสริมแรงใจ	๑๓๗
๔.๙ ทักษะคติและประสิทธิภาพในการเจิมสู่รูปแบบการเสริมแรงใจทางพุทธจิตวิทยา	๑๓๘
๔.๑๐ โมเดลการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย	๑๔๙
๔.๑๑ รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย	๑๕๐

คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ภาษาบาลีและพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อคัมภีร์

พระวินัยปิฎก

วิ.จ. (ไทย) = วินัยปิฎก จุฬวรรค (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลักขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.นิ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สัญญตนิคาย	นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สัญญตนิคาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตุตก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	สตุตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิคาย	มหานิทเทส	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิคาย	ธมมปทปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.เถร.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิคาย	เถรคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ป.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิคาย	ปฐีสัมภิตามวรรค	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ. (ไทย) = อภิธัมมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในดัชนีนิพนธ์เล่มนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม ข้อ หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๘๖/๑๐๘ หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรคพระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๑๘๖ หน้า ๑๐๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สาเหตุแห่งการเกิดขึ้นของศาสนาในโลกนั้นเกิดจากมนุษย์มีความหวาดกลัว และเพื่อให้มนุษย์มีที่พึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต เช่น เมื่อมนุษย์ได้เห็นปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ น้ำท่วม ลมพายุ ไฟป่า ไฟร้อง แผ่นดินไหว เป็นต้น ก็เกิดความกลัว จึงทำให้มนุษย์พยายามชวนขวยหาที่พึ่ง โดยคิดว่าปรากฏการณ์ต่างๆ และสิ่งลี้ลับเหล่านั้น มีเทพเจ้าเป็นผู้คอยอยู่เบื้องหลังคอยบันดาลให้เกิดขึ้น จึงทำให้มนุษย์ผู้ที่มีความกลัวเหล่านั้นได้อ้อนวอนบนบานศาลกล่าวขอให้เทพเจ้าเหล่านั้น โปรดระงับสิ่งเหล่านั้นเสีย และเพื่อป้องกันไม่ให้ปรากฏการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นอีกพร้อมกับทำพิธีบนบานศาลต่อเทพเจ้าตามความเชื่อ ของแต่ละสังคมวัฒนธรรมสืบมา จึงทำให้เห็นว่าการเกิดขึ้นของศาสนานั้นเพื่อให้มนุษย์พ้นจากความกลัว และในขณะเดียวกันเพื่อให้มนุษย์มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต หรือเพื่อให้มนุษย์มีที่พึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต

ปัจจุบันถึงแม้โลกจะวิวัฒนาการไปมาก โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าสามารถค้นหาสาเหตุที่มาของน้ำท่วม ลมพายุ ไฟป่า ไฟร้อง หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติอื่นๆ ที่มนุษย์หวาดกลัวในอดีตที่ผ่านมาได้แล้วก็ตาม แต่จิตใจภายในของมนุษย์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามวิทยาศาสตร์ ทุกวันนี้ถึงแม้จะมีความสะดวกสบาย โดยเฉพาะวัตถุภายนอก สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายอย่างเพียงพอ ถึงแม้ฤดูกาลจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มนุษย์ก็สามารถสร้างเครื่องมือเพื่อรับใช้ในฤดูกาลต่างๆ ได้อย่างน่าอัศจรรย์ แต่มนุษย์ยังมีความหวาดกลัวยังต้องการที่พึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต ความต้องการทางด้านจิตใจนี้ไม่เหมือนกับความต้องการทางด้านร่างกาย วัตถุไม่สามารถให้คำตอบแก่ความต้องการทางด้านจิตใจได้

มนุษย์นอกจากมีความต้องการทางด้านร่างกายแล้ว ยังมีความต้องการทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะความต้องการด้านนี้มีความรุนแรงกว่าความต้องการทางด้านร่างกาย จึงมีสำนวนไทยว่า จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว หมายความว่า ร่างกายนี้รับใช้จิตใจ สุดแต่จิตจะนำไป “มนุษย์ต้องการที่พึ่งทางใจ เนื่องด้วยความเข้าใจในโลกธรรมชาติและจักรวาลมีน้อย แต่เมื่อมีความเข้าใจโลก ธรรมชาติ และจักรวาลมากพอแล้ว มนุษย์ก็ไม่ต้องการศาสนามากนัก ศาสนาจึงได้วิวัฒนาการไปตามกาลเวลาไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ศาสนาในยุคหนึ่งก็แสดงภูมิปัญญาความรู้ความสนใจและสภาพของสังคมในยุคนั้นด้วย เนื่องจากศาสนามีวิวัฒนาการมาเรื่อยๆ แต่นักศาสนศาสตร์ก็ต้องการรู้ศาสนาที่เป้นต้นแบบดั้งเดิมนั้นเป็นแบบอย่างไร มีลักษณะพิเศษเช่นไร และได้วิวัฒนาการมาตามขั้นตอนอย่างไรบ้าง”^๑

^๑พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์, ศาสนาเบื้องต้น, (เชียงใหม่: ภาควิชาปรัชญาและศาสนาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), หน้า ๓๙.

เนื่องจากมนุษย์ไม่เหมือนวัตถุภายนอกนั้นเอง และด้วยมนุษย์นั้นมีความรู้สึก ความคิด ทั้งด้านบวกและด้านลบ มีสติปัญญาพิจารณาเลือกชีวิตได้เอง จึงทำให้เกิดการแสวงหาที่พึงพอใจขึ้น ในสังคมมนุษย์ “เมื่อพิจารณาถึงต้นกำเนิดที่มาของศาสนา เราก็คงพบว่า หากตราบใดที่ชีวิตส่วนรวม ของมนุษย์ยังต้องพบกับความไม่แน่นอน ความวิตกกังวล และความตึงเครียดอันเนื่องมาจาก ภัยอันตรายนานาประเภท ไม่ว่าจะเป็นอันตรายจากธรรมชาติ หรือภัยจากน้ำมือมนุษย์ด้วยกัน ตราบ นั้นมนุษย์เราก็คงต้องการ “ศาสนา/พิธีกรรม” ต่างๆ มาเป็นเครื่องบรรเทา ปลอบประโลมใจ ให้ความหวังปลุกพลังความกล้าหาญให้เผชิญกับปัญหาต่างๆ หรือเราอาจกล่าวสรุปได้สั้นๆ ว่า หาก ตราบใดที่สังคมยังคงมีความเสี่ยง (risk society) ตรานั้น ศาสนาและพิธีกรรมก็จะมีวันจางหายไป จากสังคมมนุษย์”^๒

พระพุทธศาสนานั้นเกิดจากความกลัวเช่นเดียวกับศาสนาอื่น เพียงแต่ไม่ได้กลัว ปรากฏการณ์ เช่น น้ำท่วม ลมพายุ ไฟป่า ฟ้าร้อง แผ่นดินไหว หรือสิ่งลึกลับที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ หากแต่เกิดจากการกลัวในการเวียนว่ายตายเกิด ในสังสารวัฏ ซึ่งนำความทุกข์ไม่มีที่สิ้นสุด โดยมี จุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การพ้นทุกข์ พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ แต่พุทธศาสนาได้แบ่ง ระดับ “บุคคล ๔ ประเภท ๑) อุกคฆิฏญญ ผู้ที่พอยกหัวข้อก็รู้ ผู้รู้เข้าใจได้ฉับพลัน แค่ว่าท่านยก หัวข้อขึ้นแสดง ๒) วิปจิตัญญญ ผู้รู้ต่อเมื่อขยายความ ผู้รู้เข้าใจได้ ต่อเมื่อท่านอธิบายความพิสดาร ออกไป ๓) เนยยะ ผู้ที่พอจะแนะนำได้ ผู้ที่พอจะค่อยชี้แจงแนะนำให้เข้าใจได้ ด้วยวิธีการฝึกสอน อบรมต่อไป และ ๔) ปทปรมะ ผู้มีบทเป็นอย่างยิ่ง ผู้แก้ปัญหา สอนให้รู้ได้แต่เพียงตัวบทคือพยัญชนะ หรือถ้อยคำ ไม่อาจเข้าใจรรถคือความหมาย”^๓

ดังนั้น จึงทำให้ “เมื่อสิ้นยุคขององค์พระศาสดาแล้ว เวลาล่วงไปและคำสอนแผ่ไป ในถิ่นต่างๆ ความเข้าใจในพุทธธรรมก็แปรไปจากเดิม และแตกต่างกันไปได้หลายอย่าง เพราะผู้ ถ่ายทอด สืบต่อ มีพื้นความรู้การศึกษาอบรม สติปัญญาแตกต่างกัน ตีความหมายพุทธธรรมแตกต่าง กันไปบ้าง นำเอาความรู้ความเชื่อถือเดิมจากลัทธิศาสนาอื่น เข้ามาผสมแทรกแซงบ้าง อิทธิพลศาสนา และวัฒนธรรม ในท้องถิ่นเข้าผสมผสานบ้าง คำสอนบางแห่งเด่นขึ้น บางแห่งเลือนรางลง เพราะการย้าย และเลื่องความสนใจ ตามความโน้มเอียงและความถนัดของผู้รักษาคำสอนบ้าง ทำให้เกิดการแตกแยก ออกเป็นนิกายต่างๆ เช่น ที่รู้จักกันบัดนี้เป็นมหายานกับเถรวาท ตลอดจนนิกายย่อยๆ ที่แบ่งแยก ออกไป สำหรับเถรวาทนั้นแม้จะได้อธิบายเป็นนิกายที่รักษาแบบแผนและคำสอนดั้งเดิมไว้ได้แม่นยำ ก็มีจะพบนอกจากความแปรเปลี่ยนใดโดยสิ้นเชิง คำสอนบางสวนแม่ที่อยู่ในคัมภีร์เอง ก็ยังเป็นปัญหา ที่คนรุ่นปัจจุบันต้องนำมาถกเถียงคิดค้นหาหลักฐานยืนยันหรือปฏิเสธความเป็นของแท้แต่ดั้งเดิม ยิ่งความรู้ความเข้าใจที่ประชาชนเชื่อถือและปฏิบัติอยู่ด้วยแล้ว ความคลาดเคลื่อนก็ยังมีได้มากและ ชัดเจนยิ่งขึ้น บางกรณีถึงกับเสมือนเป็นตรงข้ามกับคำสอนเดิม หรือเกือบจะกลายเป็นลัทธิอื่น

^๒ กาญจนา แก้วเทพ, การสื่อสารในพิธีกรรม พิธีกรรมในการสื่อสาร, วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑, (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๓) : ๒๓.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒๐.

ที่คำสอนเดิมคัดค้านแล้วก็มี”^๔ จึงทำให้พระพุทธศาสนาต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของภูมิประเทศ สังคม และวัฒนธรรมนั้นๆ

ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อที่กลุ่มชนต่างๆ ยึดถือปฏิบัติเป็นรากฐานทางด้านพฤติกรรมของกลุ่มชน ในสังคมต่างๆ ที่จะให้ความสำคัญกับการประกอบพิธีกรรม และประเพณีตามความเชื่อ สาเหตุประการสำคัญ เพราะว่าพิธีกรรม หรือประเพณีต่างๆ ที่ประกอบขึ้นในชุมชนแต่ละครั้งจะสร้างความรู้สึกรถึงความมั่นคง อบอุ่นให้เกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งประเพณีและพิธีกรรมตามความเชื่อยังได้สร้างความรู้สึกรความเป็นพวกเดียวกันระหว่างกลุ่มชนในชุมชน ประเพณี และพิธีกรรมตามความเชื่อ จึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชนที่แปลกและแตกต่างไปจากกลุ่มชนกลุ่มอื่นๆ และพิธีกรรมความเชื่อช่วยให้กลุ่มชนในชุมชนมีความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ เกิดความสบายใจ เป็นเพราะพิธีกรรมตามความเชื่อที่ประกอบขึ้นเกี่ยวข้องกับการขอรับรองให้สิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติให้ความช่วยเหลือคุ้มครองและปกป้องกลุ่มชน เมื่อเกิดความไม่มั่นคง เพื่อให้มั่นใจในการดำเนินชีวิต^๕

ถึงแม้พิธีกรรมจะเป็นเพียงเปลือกไม่ใช่แก่นของพระพุทธศาสนา แต่พิธีกรรมยังมีความสำคัญอยู่มาก “ในพระพุทธศาสนานี้ สิ่งที่เหนือกว่าพิธีกรรมยังมีอีกหลายอย่าง แต่ในปัจจุบันเรามองเห็นกันว่าชาวพุทธใส่ใจในเรื่องที่สำคัญๆ เหล่านั้นน้อยไปหน่อย แล้วมุ่งเน้นในด้านพิธีกรรมมากเกินไป อย่างไรก็ตาม จะต้องเข้าใจว่าเรื่องพิธีกรรมนั้นไม่ใช่ไม่สำคัญ ในบางโอกาสเราน่าจะพูดกันถึงเรื่องพิธีกรรมให้ชัดเจนไปว่า เราควรจะปฏิบัติต่อมันอย่างไร อย่างน้อยก็จะได้เอาสิ่งที่เป็นอยู่ปรากฏอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นสื่อนำเข้าสู่ที่สำคัญยิ่งขึ้นไป ถ้าเราไปมองว่าอย่ามาวุ่นวายในเรื่องพิธีกรรมนี้เลยไม่มีประโยชน์ ไม่ใช่ตัวแท้ตัวจริงของพระพุทธศาสนาแล้ว เลยไม่เอาใจใส่ก็อาจจะทำให้พลาด ในเมื่อมันเป็นของมีอยู่ปรากฏอยู่ก็ต้องทำให้ถูกต้อง ถ้าเราเข้าใจความหมายถูกต้องและปฏิบัติให้ถูก ทำด้วยความรู้ความเข้าใจ มันก็จะเป็นสื่อนำเข้าสู่สิ่งที่ถูกต้องดีงามยิ่งขึ้น จนถึงสิ่งที่เป็นหลักการของพระพุทธศาสนาเลยทีเดียว เพราะฉะนั้นพิธีกรรมนี้ถ้าเข้าใจถูกต้อง และปฏิบัติถูกต้อง ก็จะกลั่นนำเข้าสู่พระพุทธศาสนาได้ดี”^๖

สังคมไทยนั้นนับถือพระพุทธศาสนาอย่างช้านาน วิถีชีวิตของคนไทยนั้นมีความเกี่ยวข้องการพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น นับแต่การตั้งครุฑของमारดาเป็นต้นมา จนถึงหลังจากการตาย คำกล่าวเช่นนี้ไม่เป็นการกล่าวเกินความจริงแต่อย่างใด เพราะคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาอย่างช้านาน จึงรับเอาคติคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนไทย ส่วน“พระพุทธศาสนาในประเทศไทย มีเอกลักษณ์ที่กล่าวได้ว่ามีแบบฉบับเฉพาะตัว ในฐานะที่เป็นชาวไทยพุทธ การมองภาพพระศาสนาในเมืองไทยอย่างเข้าใจ

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๑, (กรุงเทพมหานคร: ผลิตภัณ, ๒๕๕๘), หน้า ๘.

^๕ ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์, การดำรงอยู่ของวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มชนชาวไทย เขมร (เขมรถิ่นไทย) ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี, **ปรัชญาคุษภักดิ์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖), หน้า ๒๘๔.

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑ – ๒.

จนสามารถมองเห็นองค์รวมทั้งหมดได้ จะทำให้สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องและปฏิบัติตัวได้อย่าง สอดคล้อง และถูกต้องเหมาะสม จนได้รับประโยชน์ตามสมควรแก่สถานะ องค์ประกอบ พระพุทธศาสนาด้านรูปธรรม ๖ ประการ ที่เห็นชัดที่สุด ๑) ศาสนพิธี เป็นจุดเริ่มแห่งการเข้าไป เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ๒) ศาสนวัตถุ เป็นประจักษ์พยานของ การปรากฏของพระศาสนา ในทางรูปธรรม เช่นพระพุทธรูป ที่จารึกพระธรรม รวมไปถึงโบราณวัตถุ ที่แสดงการสืบทอดของ พระพุทธศาสนา ๓) ศาสนสถาน เช่น วัดวาอาราม สถานที่ปฏิบัติธรรมเป็นต้น เป็นที่รวมกลุ่มกันแห่ง พุทธศาสนิกชน เพื่อประกอบกิจทางศาสนา ๔) ศาสนธรรม คือ หลักการของพระศาสนาที่เป็นหลัก ปฏิบัติ เป็นใจความสาระของพระศาสนา ๕) ศาสนบุคคล คือ พุทธบริษัท ผู้นำถือพระศาสนา ปฏิบัติ กิจของพระศาสนา ปฏิบัติตามหลักธรรมในพระศาสนา และ ๖) ศาสนปฏิบัติ คือ การนำเอาศาสนา ธรรมมาปฏิบัติในชีวิตจนเห็นผล เนื่องจากทุกองค์ประกอบล้วนมีส่วนสำคัญทั้งสิ้น การมองภาพ พระศาสนา ในประเทศไทยด้วยความเข้าใจในองค์ประกอบเหล่านี้ จะทำให้สามารถประยุกต์และ ประสานวิถีไทยให้ได้รับประโยชน์จากพระพุทธศาสนา จนพัฒนาศาสนบุคคลให้มีคุณภาพ เพื่ออำนวย ประโยชน์สุขให้กับประเทศและสังคมได้อย่างเต็มที่”^๗

ถึงอย่างไรก็ตาม “พุทธศาสนิกชนชาวบ้านทั้งหลายนี้โดยทั่วไปก็เป่ญุ่ชน สภาพจิตของ ุญชนยอมมีจุดอ่อนอย่างหนึ่ง คือ ความไม่มั่นใจ เกี่ยวกับความเป็นไปในชีวิต ความที่ยังหวาดกลัว ในอำนาจเร้นลับที่มองไม่เห็น ถึงแม้มาเป็นพุทธศาสนิกชนและเชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็ยังอดหวาดกังวลไม่ได้”^๘ จึงทำให้พุทธศาสนิกชนยังพึ่งพิธีกรรมอยู่ แต่โดยที่มีหลักธรรมหรือ สัจลักษณ์แห่งธรรม เพื่อเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิต เช่น พิธีกรรมการเจิมในสังคมไทยนั้น มักทำ ขึ้นในโอกาสที่มีสิ่งใหม่ๆเข้ามาในชีวิต หรือฤกษ์ยามงามดี เช่น การขึ้นบ้านใหม่ การเปิดกิจการร้านค้า ใหม่ การออกรถใหม่ หรือยานพาหนะใหม่ บ้างเพื่อความเป็นสิริมงคล บ้างเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข บ้างเพื่อความแคล้วคลาดปลอดภัย บ้างเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในกิจการหน้าที่การงาน “ความจริง การเจิมนั้นเขาต้องการให้ทำเครื่องหมาย ทำเป็นเครื่องหมายเตือนสะกิดใจให้มองเห็นบ่อยๆ แล้วจะ ได้นึกถึงพระ นึกถึงคุณงามความดี เราดูจุดที่เขาเจิมไว้ ถ้าเขียนเป็นรูปพระพุทธรูป เท่ากับว่าเจิมเป็น รูปพระพุทธเจ้าไว้ที่ประตูบ้านเดินเข้าเดินออก จะได้เห็น เห็นแล้วก็ควรนึกถึงพระ แล้วเราควรจะได้ ปฏิบัติตามคำสอนของพระ”^๙

จึงทำให้เห็นว่าพิธีกรรมนั้นมีความสำคัญอย่างไร “ความสำคัญของพิธีกรรมทางศาสนานั้น ข้อแรกพิธีกรรมถือเป็นจุดเริ่มต้นหรือจุดหมายให้สมาชิกในสังคมได้รับรู้ว่ากิจกรรมกำลังจะเริ่มขึ้น เป็นจุดนัดพบให้ทุกคนที่ตอนแรกยังกระจัดกระจายมารวมกันเป็นจุดเดียว และเป็นจุดนัดหมายว่า

^๗ **บูรณภาพทางพระศาสนา**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.dipabhavan.org/36103621365536293585/12 [๒ มิถุนายน ๒๕๖๐].

^๘ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **สถานการณ์พระพุทธศาสนา กระแสสายศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: พหลมานัส, ๒๕๕๙), หน้า ๓๕.

^๙ **การเจิมในทัศนะของพระพรหมมั่งคลาจารย์ ปัญญานันทภิกขุ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.bloggang.com/viewdiary.php?id=sleepwalker&month=07-2008&date=07&group=11&gblog=34 [๒ มิถุนายน ๒๕๖๐].

จะเริ่มเรื่องนั้นแล้ว ข้อที่สองพิธีกรรมเป็นเครื่องฝึกวินัยหรือเป็นพื้นฐานในการที่จะฝึกฝนพัฒนาคนในด้านศีล เพื่อฝึกให้จัดหรือควบคุมพฤติกรรมของคนให้ลงตัวเข้าที่ ข้อที่สามพิธีกรรมเป็นเครื่องน้อมนำศรัทธาที่จะพาให้เข้าถึงธรรมที่สูงขึ้น เนื่องจากบรรยากาศในบริเวณพิธีทำให้เกิดความสงบและศรัทธา ข้อที่สี่พิธีกรรมเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดการให้ธรรมแก่คนทั่วไป และเป็นรูปแบบที่สามารถสื่อธรรมสำหรับคนทำให้สังคมมีความสงบร่มเย็นอีกด้วย”^{๑๐} ความสำคัญของการทำพิธีกรรมของพุทธศาสนิกชนนั้น ส่วนใหญ่เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต เพราะกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญของคนหนึ่งๆ ที่จะดำเนินชีวิต ทำให้ชีวิตมีความหวัง “ความหวังก่อให้เกิดกำลังใจ เสียอะไรก็เสียไปแต่อย่าเสียกำลังใจ เพราะต้องพยายามต่อไปเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทาง แม้จะมีอุปสรรคขวางกั้นอยู่ก็ตาม ความหวังที่ไม่เสื่อมคลายจะทำให้เราประสบความสำเร็จสมปรารถนา”^{๑๑}

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาแบบแผนการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ทั้งนี้เนื่องจากในการทำพิธีกรรมนั้น ถ้าเราเข้าใจความหมายและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง และมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของพิธีกรรม ก็จะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนาขวัญและกำลังใจด้วยการมีเป้าหมายของการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน จนกระทั่งนำเข้าสู่การปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม สามารถบูรณาการและสร้างแบบแผนในการดำเนินชีวิตด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่การมีปัญญาในการดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างสมบูรณ์

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ สัญลักษณ์ หลักการ และกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทยเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ทศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยเป็นอย่างไร

๑.๒.๓ แบบแผนการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย

๑.๓.๒ เพื่อวิเคราะห์ทศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

^{๑๐}พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธศาสนากับสังคมไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โกลด์คิมทอง), หน้า ๕ – ๒๔.

^{๑๑}พระราชวรมนูณี (ประยูร ธมมจิตโต), รวมปาฐกถาธรรม ชุด สุขภาพใจ, (กรุงเทพมหานคร: ศยาม บริษัท เคสดีไทย จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๐.

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา“รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative method to extend qualitative results) โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมตามหลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ตำราวิชาการ บทความ เอกสารต่างๆ ในทางพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมแรงใจ และแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย สัญลักษณ์ หลักการ กระบวนการ ทศนคติ และประสิทธิภาพของพิธีกรรมการเจิม ความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดี และทฤษฎีความคาดหวัง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมในการสร้างรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ประกอบด้วย ๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม การเจิม จำนวน ๕ รูป/คน ๒) ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม จำนวน ๓ รูป/คน ๓) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน ๓ รูป/คน และ ๔) ผู้เคยผ่านพิธีกรรมการเจิม จำนวน ๕ คน

๒. ประชากรที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ พุทธศาสนิกชนในกรุงเทพมหานคร และเขตรอบปริมณฑล

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรภายนอกแฝง ๑ ตัวแปร คือ ศรัทธา และตัวแปรภายในแฝง ๒ ตัวแปร ได้แก่ ๑) ความคาดหวัง และ ๒) การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในระหว่างเดือนมิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ ถึงเดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือ อย่างย่อส่วน (Simplified form) ของปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นวิธีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏ ให้ความหมายคือรูปแบบเป็นตัวแทนแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อทำให้

เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง เพื่อช่วยให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้

๑.๕.๒ การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา หมายถึง ความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองในขณะลงมือปฏิบัติ ในพฤติกรรมของตนเอง ช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ และช่วยกระตุ้นให้มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการมองโลกแง่ดีนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ป้องกันไม่ให้เราทำความชั่ว เป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพ ทำให้สังคมสงบสุข ทำให้สำรวมระวังในการดำเนินชีวิต ไม่เบียดเบียนกัน ไม่หวังทรัพย์สินของผู้อื่น เกิดความระมัดระวัง ในการใช้คำพูด ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เป็นศาสตร์ที่เพิ่มพลังจิต น้อมนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นการฝึกฝนในการให้สัตยาธิษฐานสม่ำเสมอ มีสติในการอยู่ร่วมกันในสังคม คุณค่าของการเจริญอยู่ที่เรา มีหลักยึดเพื่อนำมาปฏิบัติได้ รู้จักไตร่ตรองด้วยความละเอียดรอบคอบ นำไปสู่การแก้ปัญหา

๑.๕.๓ พิธีกรรมการเจริญ หมายถึง การที่ผู้ทำพิธีเจริญเอาแป้งหอมแต้มเป็นจุดๆ หรือเขียนเป็นสัญลักษณ์ที่วัตถุสิ่งของ หรือสิ่งที่ต้องการให้มีสิริมงคล เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจในการเริ่มต้นสิ่งต่างๆ

๑.๕.๔ พุทธศาสนิกชนในสังคมไทย หมายถึง พุทธศาสนิกชนในกรุงเทพมหานคร และเขตรอบปริมณฑล ผู้ที่มีศรัทธาที่ดีที่จะปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบสัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจริญในสังคมไทย ที่สะท้อนให้เห็นถึงหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏผ่านพิธีกรรมการเจริญ รวมทั้งทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สอดแทรกและเชื่อมโยงไปสู่การเสริมแรงใจของผู้ที่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมการเจริญ

๑.๖.๒ ทำให้ทราบทัศนคติของพุทธศาสนิกชนที่เกิดจากศรัทธาและความคาดหวังในการเสริมแรงใจให้ทำสิ่งที่ดีงามสามารถแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงของกระบวนการของผู้เคยผ่านการเจริญ รวมทั้งประสิทธิภาพในการเจริญที่สื่อผ่านให้พุทธศาสนิกชนในสังคมไทยได้แสดงออกทางพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา อันเป็นผลลัพธ์ที่นำไปสู่การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจริญ

๑.๖.๓ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรมที่มีการบูรณาการและมีการเชื่อมโยงของศาสนพิธี ศาสนบุคคล ศาสนธรรม ศาสนปฏิบัติ ผ่านพิธีกรรมการเจริญ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างแก่การประกอบพิธีกรรมอื่นๆ ที่สามารถอธิบายได้ว่าพิธีกรรมนั้นมีคุณค่า มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ สังคมไทย และจะเป็นผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไป

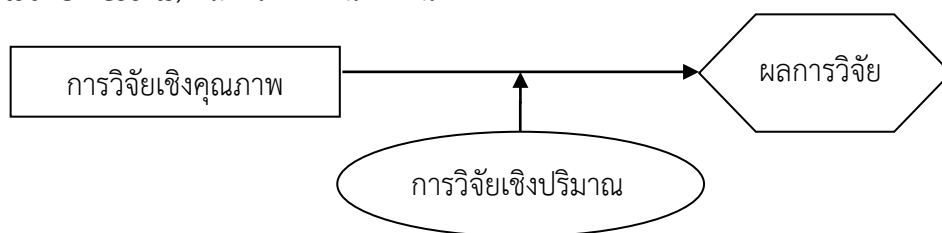
บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย ๒) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น ๒ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ในการศึกษาสัญลักษณ์ หลักการกระบวนการทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยเพื่อสร้างรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม และในระยะที่ ๒ ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) เพื่อสร้างรูปแบบ ตรวจสอบความตรง และนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยดังรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยได้ ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Extend Qualitative Results) แสดงได้ดังแผนผังดังนี้

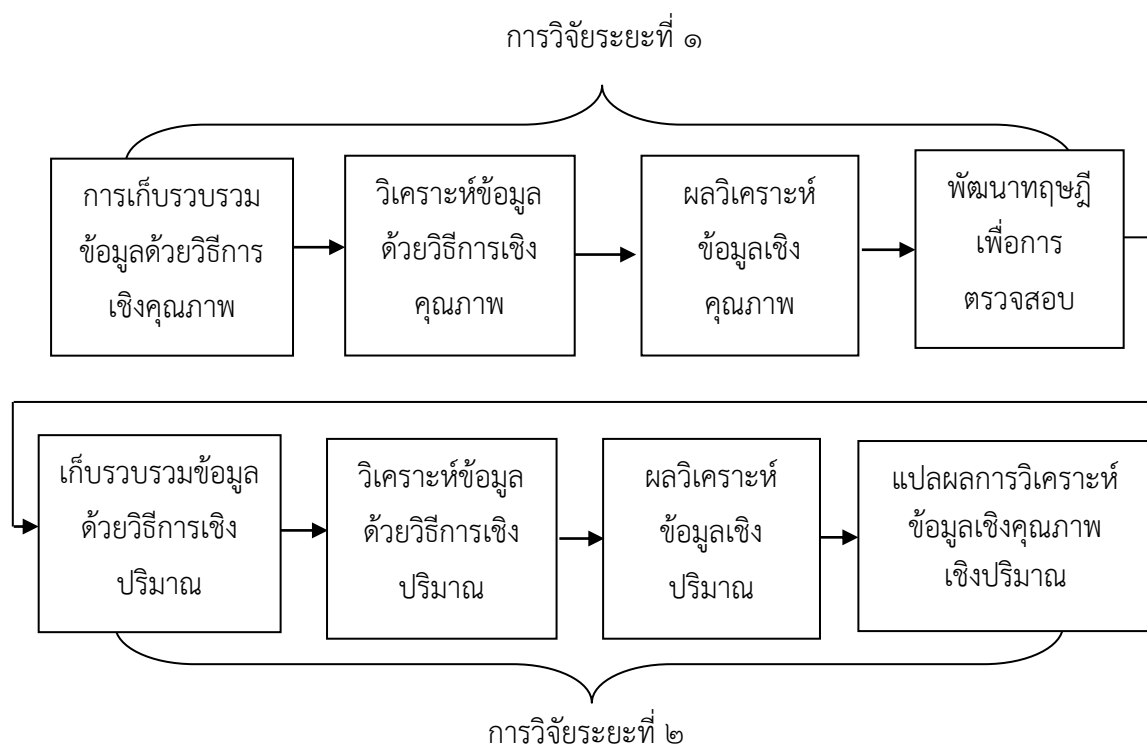

ภาพที่ ๓.๑ การวิจัยแบบผสมวิธีด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ^๑

จากแบบแผนการวิจัยในภาพ ทำให้ได้แนวทางในการออกแบบการวิจัยโดยเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเป็นระยะที่ ๑ และตามด้วย

^๑ ลำพอง กลมกุล, “อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๖.

ระยะที่ ๒ คือการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากการพัฒนาผลการวิจัยในระยะที่ ๑ แล้วนำข้อมูลมาผสมเพื่อเชื่อมโยงกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณในระยะที่ ๒ จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ ๑ โดยการออกแบบวิจัยเน้นการพัฒนาทฤษฎีให้เกิดขึ้น (Emergent Theory) ซึ่งจะทำให้ได้กรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นมีรายละเอียดของขั้นตอนการวิจัยตามภาพต่อไปนี้

ภาพที่ ๓.๒ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย^๒

จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในภาพ ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดในการออกแบบการวิจัย โดยการออกแบบการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Design) การออกแบบการพัฒนาเครื่องมือวิจัย (Measurement Design) และการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis Design) ดังต่อไปนี้

ระยะที่ ๑ การออกแบบการวิจัยด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Design)

ในระยะนี้จะเป็นการออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพประกอบด้วย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาสัญลักษณ์หลักการ กระบวนการ ทศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิม ดังนี้

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๗.

๑. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย สำหรับการศึกษาในระยะที่ ๑ ในส่วนของศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิม จำนวน ๕ รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม จำนวน ๓ รูป/คนผู้เชี่ยวชาญด้านด้านจิตวิทยา จำนวน ๓ รูป/คน และผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม จำนวน ๕ คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น ๑๖ รูป/คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แนวคำถามในการสัมภาษณ์รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา กำหนดโครงสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๓) ดำเนินการสร้างแนวคำถามแบบสัมภาษณ์ตามกรอบโครงสร้างของแบบสอบถาม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๔) นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ ๑ ผู้วิจัยนำแนวคำถามแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิม จำนวน ๕ รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม จำนวน ๓ รูป/คนผู้เชี่ยวชาญด้านด้านจิตวิทยา จำนวน ๓ รูป/คน และผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม จำนวน ๕ คน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ รูป/คน ด้วยตนเองโดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) ติดต่oprสานงานกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำแนวคำถามแบบสัมภาษณ์ไปสอบถามด้วยตนเองเพื่อชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลจริงจากกลุ่มเป้าหมาย

๓) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งกระบวนการทั้ง ๓ กระบวนการนี้ได้ทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑) การลดทอนข้อมูล เป็นการนำข้อมูลในภาคสนามมาวิเคราะห์แล้วจัดลงในหัวข้อที่เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาทั้งนี้เพื่อเป็นการเลือกหาจุดที่น่าสนใจของแต่ละตัวแปรที่ศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับตัวแปรที่สนใจศึกษาและเป็นข้อมูลที่เกิดจากการปฏิบัติจริงผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับประเด็นของตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา

๒) การตรวจสอบข้อมูล เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยพิจารณาจากการสนทนาพูดคุยโดยมี

หลักฐานประกอบระหว่างการสนทนา ความพอเพียงของข้อมูล กำหนดได้โดยประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้ก่อนการสัมภาษณ์

๓) การสร้างรหัสข้อมูล เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยใช้เพื่อการสร้างรหัสแทนชื่อบุคคล เพื่อที่จะไม่กล่าวถึงชื่อจริงของบุคคลในงานวิจัยเป็นกลไกในการปกป้องผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดให้อักษร A,B,C,D แทนชื่อบุคคลที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาเชิงลึก ใช้รหัส ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิม A๑ หมายถึงผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ A คนที่ ๑ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม B๑ หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ B คนที่ ๑ เป็นลำดับที่กำหนดขึ้นด้วยการเลือกไม่เกี่ยวข้องกับระดับคะแนนหรือเงื่อนไขอื่นๆ

๔) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และนำเสนอเป็นแผนภาพประกอบความเรียง

ระยะที่ ๒ เป็นการวิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Approach)

ในระยะนี้จะนำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในระยะที่ ๑ มาพัฒนารูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีตัวแปรส่งผ่านและตรวจสอบความตรงของโมเดลด้วยการหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น แสดงรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย พุทธศาสนิกชนในกรุงเทพมหานครและเขตรอบปริมณฑล กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair และคณะ^๓ คือขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๐ คน ต่อ ๑ พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือจำนวนเส้นทาง (path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลกรอบแนวคิด ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งหมด ๒๗ พารามิเตอร์ หรือมีจำนวนเส้นทางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลกรอบแนวคิดทั้งหมด ๒๗ เส้นทาง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ๒๗๐ คน และการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

๒. ปัจจัย/ตัวแปรที่นำเข้ามาวิเคราะห์ในโมเดล เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยนำวิธีการศึกษาด้วยวิธีการวิจัย เชิงคุณภาพเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนากรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีก่อนนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ดังนี้

รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชน ในสังคมไทยโดยมีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง ๓ ตัวแปร แบ่งเป็น ตัวแปรภายในแฝง ๒ ตัวแปร ตัวแปรภายนอกแฝง ๑ ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ ๑๑ ตัวแปรดังแสดงรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

^๓ Hair และคณะ, อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๕.

๑) ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Endogenous Latent and Observed Variables) ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรแฝงภายใน ๒ ตัวแปร ดังนี้

(๑) การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา หมายถึง ความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง ในขณะที่ลงมือปฏิบัติ ในพฤติกรรมของตนเอง ช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ และช่วยกระตุ้นให้มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มองโลกเชิงบวกนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ป้องกันไม่ให้เราทำความชั่ว เป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพ ทำให้สังคมสงบสุข ทำให้สำรวมระวังในการดำเนินชีวิต ไม่เบียดเบียนกัน ไม่หวังทรัพย์สินของผู้อื่น เกิดความระมัดระวังในการใช้คำพูด ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เป็นศาสตร์ที่เพิ่มพลังจิต น้อมนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นการฝึกฝน ในการให้ใช้สติอยู่เสมอ มีสติในการอยู่ร่วมกันในสังคม คุณค่าของการเจิมอยู่ที่เรามีหลักยึดเพื่อนำมาปฏิบัติได้ รู้จักไตร่ตรองด้วยความละเอียดรอบคอบ นำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นต้นทางนำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นการสอนธรรมะให้ผู้มาเจิมไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๕ ตัวแปร คือ (๑) ความเชื่อมั่น คือการเจิมทำให้เกิดความเชื่อมั่นในพฤติกรรมความเชื่อมั่นในความคิด ในขณะที่ลงมือปฏิบัติในการพัฒนาตนเองอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ (๒) มองโลกในแง่ดี คือ การเจิม เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพไม่ให้เราทำความชั่วเอาใจเขามาใส่ใจเรา นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้สังคมสงบสุข (๓) ศีล คือ การเจิมทำให้เกิดการไม่เบียดเบียนกัน ไม่หวังในทรัพย์สินของผู้อื่น มีความระมัดระวังในการใช้คำพูด สำรวมระวังในการดำเนินชีวิต ทำให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม (๔) สมาธิ คือ การเจิม เป็นการฝึกฝนในการใช้สติ เพิ่มพลังจิต สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในจิตใจ มีสติในการอยู่ร่วมกันในสังคม นำไปสู่การปฏิบัติธรรม และ (๕) ปัญญา คือ การเจิมเป็นอุบายในการสอนธรรมะ ให้รู้จักไตร่ตรอง เป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหา ให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต มีหลักยึดเพื่อนำมาปฏิบัติได้

(๒) ความคาดหวัง หมายถึง ขบวนการเจิมทำให้ผู้ถูกเจิมมีเป้าหมายหลักในการสร้างกำลังใจให้ตนเอง ทำให้รู้สึกสบายใจ มีสติในการพึ่งพาตนเองได้ ทำให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ช่วยสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้กับตนเอง การเจิมเป็นกุศโลบายในการฝึกให้อดทน นำไปสู่การทำงานแบบ หนักเอาเบาสู้ เกิดแรงบันดาลใจให้ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้พร้อมในการทำงานเสมอ การเจิมนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ ทำให้มีคนเกรงขาม นำไปสู่ความสำเร็จ ความปลอดภัย และอยู่อย่างมีความสุขความสำเร็จได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมาตามคำแนะนำของผู้ที่นับถือ มีชื่อเสียง เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม ทำตามคำแนะนำของผู้ประสบความสำเร็จ โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร คือ (๑) เป้าหมาย คือ การเจิมเป็นเป้าหมายในการสร้างกำลังใจ ให้รู้สึกสบายใจ สร้างเสริมแรงบันดาลใจ มีสติเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม (๒) ความพยายามต่อการกระทำ คือ การเจิมเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้พร้อมในการทำงานแบบ หนักเอา เบาสู้ ให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ฝึกให้อดทน ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น และ (๓) การกระทำต่อผลลัพธ์ คือ เจิมนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีคนเกรงขาม มีแนวทางนำไปสู่ความปลอดภัย และความสำเร็จ ทำให้อยู่อย่างมีความสุข

๒) ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Endogenous Latent and Observed Variables) คือ ความศรัทธา หมายถึง ให้ความสำคัญต่อการเจิมโดยเลือกผู้เจิมด้วยตนเอง เพราะประสิทธิภาพของการเจิมย่อมอยู่ที่ผู้เจิม ผู้เจิมต้องเป็นมีชื่อเสียง วิชาศีลสมาธิ สมาธิปฏิบัติ เชี่ยวชาญในการเจิม การเจิมจำเป็นต้องมีพิธีกรรม เป็นไปเพื่อการสืบทอดประเพณี ฤกษ์ยามเป็น

กระบวนการเจิมเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ต้องระลึกถึงพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ขณะลงมือเจิม เป็นความเชื่อเรื่องเริ่มต้นไปสู่ความสำเร็จ ได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมา ตามคำแนะนำของผู้ที่นับถือมีชื่อเสียง เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม ทำตามคำแนะนำของผู้ประสบความสำเร็จ โดยวัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ ๓ ตัวแปรคือ (๑) ศรัทธาผู้เจิม คือ ให้ความสำคัญต่อการเจิมโดยเลือกผู้เจิมที่รักษาศิล ผู้เจิมที่มีชื่อเสียง ผู้เจิมที่ปฏิบัติเชี่ยวชาญในการเจิมด้วยตนเอง (๒) ศรัทธาพิธีกรรม คือเชื่อว่าการเจิมเป็นไปเพื่อการสืบทอดประเพณี จำเป็นต้องมีพิธีกรรม มีฤกษ์ยาม การเจิมต้องระลึกถึงพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ขณะลงมือเจิม เป็นจุดเริ่มต้นสู่ความสำเร็จ และ (๓) ศรัทธาคนต้นแบบ คือ เชื่อว่าเจิมเพราะได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมา ตามคำแนะนำของผู้ที่ท่านนับถือ ตามคำแนะนำของผู้ที่มีชื่อเสียงตามคำแนะนำของผู้ที่ประสบความสำเร็จตามที่ได้เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยถูกเจิม

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ ๒ คือแบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่มี ๔ ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีตัวแปรส่งผ่าน โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือคือ

๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมการเจิมตามหลักพุทธธรรมและจิตวิทยาเพื่อการเสริมแรงใจ

๒) นำผลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ ๑ และแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในข้อ ๑ มากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม ที่จะใช้ในการศึกษา และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๓) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบโครงสร้างของแบบสอบถามที่กำหนดไว้

๔) ตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ ๒ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมจากพุทธศาสนิกชนรวมทั้งสิ้น ๒๗๐ คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามไปสอบถามด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่าง

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

๕. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

๑) วิเคราะห์ความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน

๒) วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

๓) วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมลิสเรล

๖. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

๑) วิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความถี่และร้อยละ

๒) วิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) เพื่อดูลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

๓) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

๗. การวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัย ใช้การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลแบบมีตัวแปรส่งผ่านและการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยโปรแกรมลิสเรล เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยและตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนาขึ้น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓

๓.๒ การแปลผลข้อมูล

๓.๒.๑ การให้น้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามจะให้คะแนนตามระดับ ดังนี้

- ๕ คะแนน หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
- ๔ คะแนน หมายถึง อยู่ในระดับมาก
- ๓ คะแนน หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
- ๒ คะแนน หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
- ๑ คะแนน หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๒.๒ การแปลผลข้อมูล ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑-๕.๐๐ อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑-๔.๕๐ อยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๕๐ อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑-๒.๕๐ อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๓ การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรให้ได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์หรือไม่ ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในเมทริกซ์ใดไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความสัมพันธ์กันน้อย แสดงว่าเมทริกซ์นั้นไม่มีองค์ประกอบร่วมกันและไม่จำเป็นในการนำเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปวิเคราะห์องค์ประกอบ สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity และค่าดัชนีไกเซอร์เมเยอร์

อลคิน (Kaiser –Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = KMO) ซึ่งค่า KMO ควรจะมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง ถ้ามีค่าน้อยแสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีน้อยและไม่เหมาะที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ รายละเอียดเกณฑ์ค่าดัชนี KMO มีดังนี้^๔

ค่าดัชนี Kaiser – Meyer-Olkin (KMO)	ระดับความเหมาะสม
KMO > .๙๐	ดีมาก
.๘๐ < KMO < .๘๙	ดี
.๗๐ < KMO < .๗๙	ปานกลาง
.๖๐ < KMO < .๖๙	น้อย
.๕๐ < KMO < .๕๙	น้อยมาก
KMO < .๕๐	ไม่เหมาะสม

ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลแบบมีตัวแปรส่งผ่านด้วยโปรแกรม LISREL จำเป็นต้องมีการเตรียมเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของแต่ละองค์ประกอบ และในการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้การแปลความหมายของขนาดความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ขนาดความสัมพันธ์	ความหมาย
๐.๐ – ๐.๓	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก
๐.๓ – ๐.๕	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
๐.๕ – ๐.๗	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
๐.๗ – ๐.๙	มีความสัมพันธ์กันสูง
๐.๙ – ๑.๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

เมื่อได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมลิสเรล^๕ โดยใช้แบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๖๐ คน แสดงผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ ความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ตัวแปรที่บ่งชี้องค์ประกอบรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ ๐.๕๙๑-๐.๗๒๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกคู่ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกตั้งแต่ขนาดปานกลางถึงขนาดสูง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ ศรัทธาผู้เจิม (A) และศรัทธาพิธีกรรม (B) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ๐.๗๒๔ พิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ ๙๐.๒ (p = .๐๐๐) แสดงว่า เมทริกซ์

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๕.

^๕ อ่างแล้ว.

สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ และค่าดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๐๗ แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ของข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรองค์ประกอบกระบวนการสร้างรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม

ตัวแปร	A	B	C
A	๑.๐๐๐		
B	.๗๒๔**	๑.๐๐๐	
C	.๕๙๑**	.๗๑๒**	๑.๐๐๐
MEAN	๓.๔๒	๓.๕๘	๓.๐๘
SD	๑.๐๑๒	๐.๙๕๙	๑.๑๐๘

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy=๐.๗๐๗

Bartlett's Test of Sphericity=๙๐.๒, df=๓, p=๐.๐๐๐

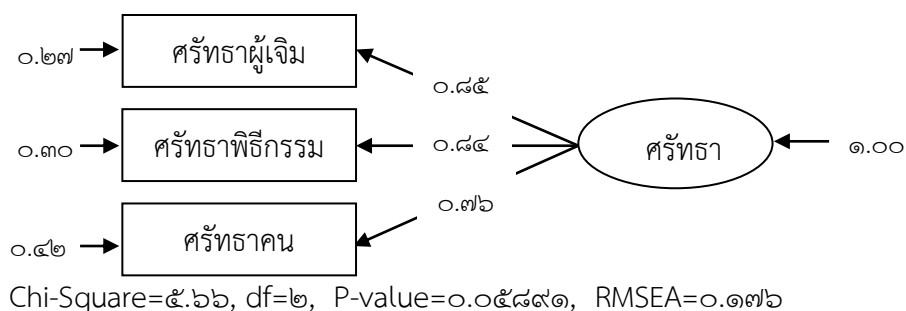
** Correlation is significant at the ๐.๐๑ level (๒-tailed)

ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๘๒ และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๑๘ แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรทั้งหมดมีค่า เป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ ๐.๗๖ ถึง ๐.๘๕ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบรูปแบบการเสริมแรงใจ ตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล เชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ ($X^2 = ๕.๖๖$, $df = ๒$, $p = ๐.๐๕๙$) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๔ ค่าความสำคัญมากที่สุด คือ ศรัทธาผู้เจิม (A) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๕ และมีความแปรผันร่วมกับความศรัทธา (A B C) ร้อยละ ๘๒ รองลงมาคือ ศรัทธาพิธีกรรม (B) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๔ และค่าแปรผันร่วมกับความศรัทธา (A B C) ร้อยละ ๖๑ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบความศรัทธา (A B C) ดังแสดงในตารางที่ ๓.๒ และภาพที่ ๓.๓

ตารางที่ ๓.๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความศรัทธา (A B C)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ				R^2	สปส.คะแนนองค์ประกอบ
	B	b	SE	t		
ศรัทธาผู้เจิม (A)	๐.๘๕	๐.๙๙			๐.๘๒	๐.๖๑
ศรัทธาพิธีกรรม (B)	๐.๘๔	๐.๗๙			๐.๖๑	๐.๒๒
ศรัทธาคนต้นแบบ (C)	๐.๗๖	๐.๘๙			๐.๕๐	๐.๐๙
$X^2 = ๕.๖๖$ $df = ๒$ $p = ๐.๐๕๙$ $GFI = ๐.๙๔$ $AGFI = ๐.๘๒$ $RMSEA = ๐.๑๘$						

หมายเหตุ: **p < ๐.๐๑

ภาพที่ ๓.๓ องค์ประกอบเชิงยืนยันของกระบวนการสร้างรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ด้วยพิธีกรรมการเจิม

๓.๓.๒ ความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบความคาดหวัง

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าตัวแปร ที่บ่งชี้องค์ประกอบของความคาดหวัง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ ๐.๘๐๔-๐.๘๘๒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกคู่ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวก ตั้งแต่ขนาดต่ำถึงขนาดสูง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ ความพยายามที่จะกระทำ (E) และการกระทำต่อผลลัพธ์ (F) โดยมีค่าสหสัมพันธ์ที่ ๐.๘๘๒ เมื่อพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ ๑๗๕.๓ (P= .๐๐๐) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ และค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser- Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๕๒ แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ของข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๓

ตารางที่ ๓.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบความคาดหวัง

ตัวแปร	D	E	F
D	๑.๐๐๐		
E	.๘๕๖**	๑.๐๐๐	
F	.๘๐๔**	.๘๘๒**	๑.๐๐๐
MEAN	๓.๒๒	๓.๐๕	๒.๘๙
SD	๑.๑๓๑	๑.๑๗๙	๑.๑๘๙

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy=๐.๗๕๒

Bartlett's Test of Sphericity=๑๗๕.๓, df=๓, p=.๐๐๐

** Correlation is significant at the ๐.๐๑ level (๒-tailed).

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบความคาดหวัง พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ ($\chi^2 = ๓.๗๓$ df = ๑, P = ๐.๐๕๔) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๖ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๖ และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๒๑

แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ ๐.๘๕ ถึง ๑.๐๓ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ เป้าหมาย (D) ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ ๑.๐๓ และมีความแปรผันร่วมกับความคาดหวัง (D E F) ร้อยละ ๑๐๔ รองลงมาคือการกระทำต่อผลลัพธ์ (F) ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานที่ ๑.๐๑ และมีความแปรผันร่วมกับความคาดหวัง (D E F) ร้อยละ ๖๖ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบความคาดหวัง (D E F) ดังแสดงในตารางที่ ๓.๔ และภาพที่ ๓.๔

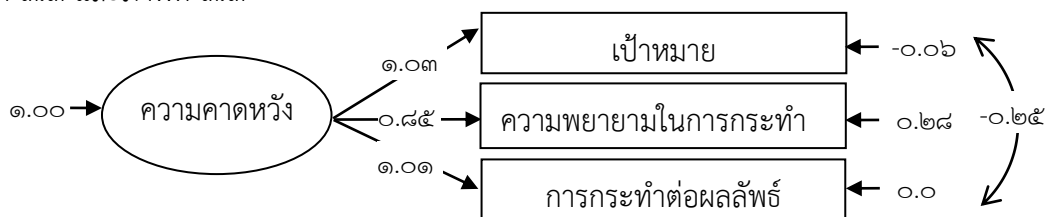
ตารางที่ ๓.๔ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบความคาดหวัง

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	สปส.คะแนนองค์ประกอบ
	B	b	SE	t		
เป้าหมาย (D)	๑.๐๓	๐.๙๙			๑.๐๔	๑.๑๑
ความพยายามในการกระทำ (E)	๐.๘๕	๐.๗๙			๐.๖๗	๐.๙๓
การกระทำต่อผลลัพธ์ (F)	๑.๐๑	๐.๘๙			๐.๖๖	๑.๐๕
$X^2 = ๓.๗๓$ df = ๑ p = ๐.๐๕๔ GFI = ๐.๙๖ AGFI = ๐.๗๖ RMSEA = ๐.๒๑						

หมายเหตุ: **p < .๐๑

ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๘๒ และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๑๘ แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรทั้งหมดมีค่า เป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ ๐.๗๖ ถึง ๐.๘๕ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนัก

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ ($X^2 = ๕.๖๖$, df = ๒, p = ๐.๐๕๙) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๔ ค่าความสำคัญมากที่สุด คือศรัทธาผู้เจิม(A)มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๕ และมีความแปรผันร่วมกับความศรัทธา (A B C) ร้อยละ ๘๒ รองลงมาคือ ศรัทธาพิธีกรรม (B) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๔ และค่าแปรผันร่วมกับความศรัทธา (A B C) ร้อยละ ๖๑ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบความศรัทธา (A B C) ดังแสดงในตารางที่ ๓.๓ และภาพที่ ๓.๓

Chi-Square = ๓.๓๗, df = ๑, P-value = ๐.๐๕๓๕๔, RMSEA = ๐.๒๑๕

ภาพที่ ๓.๔ องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบความคาดหวัง

๓.๓.๓ ความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าตัวแปร ที่บ่งชี้องค์ประกอบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ ๐.๘๔๓ – ๐.๙๒๒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกคู่ เมื่อพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ ๔๖๒.๔๘๘ ($p = .๐๐๐$) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ และค่าดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .๘๒๗ แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ของข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๕

ตารางที่ ๓.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร ในองค์ประกอบการเสริมสร้างแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

ตัวแปร	G	H	I	J	K
G	๑.๐๐๐				
H	.๘๙๐**	๑.๐๐๐			
I	.๘๖๕**	.๙๑๙**	๑.๐๐๐		
J	.๙๐๒**	.๘๕๓**	.๙๒๒**	๑.๐๐๐	
K	.๙๐๑**	.๘๕๓**	.๘๔๓**	.๘๗๐**	๑.๐๐๐
MEAN	๒.๙๗๕	๒.๖๘๑	๒.๘๑๖	๒.๘๙๔	๒.๘๘๘
SD	๑.๑๙๗	๑.๑๘๓	๑.๒๙๔	๑.๒๕๑	๑.๒๒๙

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy=๐.๘๒๗

Bartlett's Test of Sphericity=๔๖๒.๔๘๘, $df=๑๐$, $p=.๐๐๐$

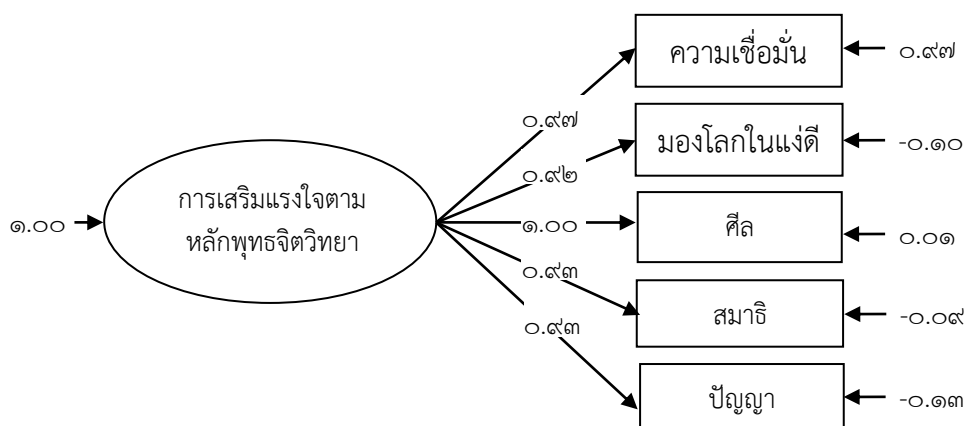
** Correlation is significant at the ๐.๐๑ level (๒-tailed).

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบการเสริมแรงใจ ตามหลักพุทธจิตวิทยาพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ ($\chi^2 = ๐.๑๗$ $df = ๓$, $p = ๐.๙๘$) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๑.๐๐ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๙ และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๐๐ แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ ๐.๙๒ ถึง ๑.๐๐ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ศีล (I) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ ๑.๐๐ และมีความแปรผันร่วมกับการเสริมสร้างแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ร้อยละ ๙๙ รองลงมาคือ มองโลกในแง่ดี (G) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ ๐.๙๗ และมีความแปรผันร่วมกับการเสริมสร้างแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ร้อยละ ๙๔ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบการเสริมสร้างแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ดังแสดงในตารางที่ ๓.๖ และภาพที่ ๓.๕

ตารางที่ ๓.๖ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	B	b	SE	t		
ความเชื่อมั่น(G)	๐.๙๗	๑.๑๖	๐.๑๑	๑๐.๕๕**	๐.๙๔	๐.๕๖
การมองโลกแง่ดี(H)	๐.๙๒	๑.๐๖	๐.๑๑	๙.๖๔**	๐.๘๕	๐.๔๐
ศีล (I)	๑.๐๐	๑.๒๙	๐.๑๒	๑๑.๐๕**	๐.๙๙	๐.๘๙
สมาธิ (J)	๐.๙๓	๑.๑๖	๐.๑๒	๙.๗๖**	๐.๘๖	๐.๔๑
ปัญญา (K)	๐.๙๓	๑.๑๔	๐.๑๒	๙.๗๖**	๐.๘๗	๐.๑๗
X ² = ๐.๑๗ df = ๓ p = ๐.๙๘ GFI = ๑.๐๐ AGFI = ๐.๙๙ RMSEA = ๐.๐						

หมายเหตุ: **p < .๐๑

Chi-Square = ๐.๑๗, df = ๓, P-value = ๐.๙๘๒, RMSEA = ๐.๐๐๐

ภาพที่ ๓.๕ องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีด้วยการวิจัยวิธีการเชิงคุณภาพเพื่อขยายผลวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ หลักการ และกระบวนการของพิธีกรรมการเจิม ในสังคมไทย ๒) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชน ในสังคมไทย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยตามขั้นตอน คือ ๑) ศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสร้างค่านิยามจำกัดความ ๒) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้เชี่ยวชาญ ๑๖ ท่าน ๓) การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่า IOC ๔) หาความเชื่อมั่นแบบสอบถามกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน และ ๕) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทำกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๖๐ ชุด เพื่อหาค่า CFA (วิเคราะห์องค์ประกอบ) ในท้ายบทที่ ๓) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงได้ดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ สัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย

๔.๑.๑ ผลการวิเคราะห์สัญลักษณ์ของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย ทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจ ปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

ความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สื่อถึงให้คนทำ ความดี ให้คนมีศีล สมาธิ ปัญญา ให้คนมีไตรสิกขา^๑

เวลาพระเจิมจะใช้สัญลักษณ์อักษรย่อ บางทีก็เขียนเป็นอักษรขอม อักษรขอม แต่มาเขียนเป็นตัวธรรม ตัวธรรมก็คือตัวธรรมบท ธรรมคาถา อักษรย่อของพระธรรมของพระพุทธเจ้า^๒

ในฝ่ายพุทธศาสนาเราจะเขียนเป็นยัน เลขยัน อย่างง่ายๆการจุด จุดก็เรียกคาถาบทหนึ่ง อยู่ที่ว่าเกจิองค์นั้นจะเอาอะไร บางองค์แค่พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ เท่านั้นสามจุด คำว่าเจิมในที่นี้คือเขียนจุด จุดหนึ่งก็เรียกคาถาบทหนึ่ง^๓

^๑ สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๘ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

เป็นของพราหมณ์มาก่อน แล้วตอนหลังพุทธก็เอามาใช้ ทำกันมาให้อู้สึกว่าเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กำลังใจคน^๔

ส่วนมากสื่อถึงพระรัตนตรัย พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ แต่ว่าใช้อักษรขอม เป็นหลักทำเป็นรูปสามเหลี่ยม สามเหลี่ยมคือพุทธรูป สัญลักษณ์นั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อในแต่ละที่^๕

สัญลักษณ์ของการเจิม ต้องดูที่เกจิ เกจิเขาก็ต้องเรียนจากครูบาอาจารย์ ว่าครูอาจารย์อาจจะเขียนเป็นยัน ผมก็จะใช้แค่สาม หมายถึงว่า พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ พระรัตนตรัย แก้วสามประการยึดเป็นที่พึ่งในการดำเนินชีวิต เป็นที่พึ่งด้านคุณธรรม ด้านกำลังใจ^๖

สัญลักษณ์ต่างๆในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สื่อถึง ยกตัวอย่างเช่น ถ้ามี การเจิมเป็นจุดเป็นจุดก็จะมี ๕ จุด คือ นโมพุทธานุสสโม แกวที่ ๒ ขึ้นมามี ๔ ตัวก็คือ นะมะพะทะ แกวที่ ๓ มี ๓ ตัวบนคือ มะอะอุ แกวที่ ๔ มี ๒ ตัวกลางคั่นพุทธ แกวที่ ๕ มี ๑ จุดก็คืออุสันโธจะ^๗

สัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้น คือการเริ่มใหม่ การก้าวไปข้างหน้า เพื่อก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ^๘

สื่อถึงความสบายใจ ความพึงพอใจ ถ้าได้เห็นสัญลักษณ์การเจิม จะรู้สึกปลอดภัย และมั่นใจ^๙

สัญลักษณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นสังเกตดูแล้วมันจะมีฐานอยู่ ฐานการเจิมนั้นอาจจะเริ่มต้นขึ้นจากห้าสามสองหนึ่ง แต่ละฐานเหล่านี้สื่อถึงหลักธรรม ในนั้นการเจิมก็จะมี พระพุทธรูปตัวแทน พระพุทธรูปเจ้า พระธรรมแทนพระพุทธรูปเจ้า พระสงฆ์ตัวแทนในปัจจุบันที่เกิดขึ้น เช่น การเจิมตั้งแต่คู่บ่าวสาว เขาใช้นิ้วมือแตะเจิมที่หน้าผากสื่อถึงตาที่สามให้เป็นคนที่มีรอบรู้ตระหนักรู้รู้แจ้งมองไกล^{๑๐}

เป็นการสื่อหลักธรรมทางพุทธศาสนา เพราะสัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้น ผู้เจิมจะต้องรู้ที่ไปที่มาส่วนใหญ่ที่เห็นๆ เขาใช้อักษรขอมกันในการเจิมเป็นสัญลักษณ์^{๑๑}

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิม ๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ๓) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ ๔) กลุ่มผู้เคยผ่านพิธีกรรมการเจิม เพื่อศึกษาความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สื่อถึงอะไรบ้าง ทำให้ได้ข้อค้นพบ ได้แก่ จุดก็เรียกคาถาบทหนึ่ง แต่ละฐานเหล่านี้สื่อถึงหลักธรรม สื่อถึงพระรัตนตรัย ให้คนทำความดี การเริ่มใหม่ การก้าวไปข้างหน้า เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจจาก

^๔ สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๖ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

^๗ สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒ มีนาคม ๒๕๖๑

^๙ สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๙ มิถุนายน ๒๕๖๑

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ข้อค้นพบในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย
สื่อถึงอะไรบ้าง สามารถสรุปเป็นภาพได้ ดังนี้

ความหมายของสัญลักษณ์ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย

- จุดก็เรียกคาถาบทหนึ่ง
- แต่ละฐานสื่อถึงหลักธรรม
- สื่อถึงพระรัตนตรัย
- สื่อถึงการเริ่มใหม่

ภาพที่ ๔.๑ ความหมายของสัญลักษณ์ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย

๔.๑.๒ ผลการวิเคราะห์หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับหลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิม
ในสังคมไทย ทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจ ปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

การเจิมทำให้เขาได้ข้อคิด เป็นกระบวนการ^{๑๒}

หลักการหรือกระบวนการเจิมนั้นได้รับหลักการมาจากศาสนาพราหมณ์ พราหมณ์มาเป็น
ขอม จากขอมมาจึงกลายมาเป็นพุทธ พุทธมหายานมาก่อน ความเชื่อของคนไทยต้องยอมรับ
อย่างหนึ่งว่ามิตชีวิตของคนไทย ความเชื่อเรื่องความเข้มขลังศักดิ์สิทธิ์มีทิศทางวิญญาณมีอยู่แล้ว
ในสายเลือด เราก็เลยผนวกกลมรวมไม่ทิ้งสิ่งเหล่านี้ ก็เลยมีหลักการ กระบวน และสร้าง
สัญลักษณ์ขึ้นมาด้วย โดยให้พระสงฆ์เป็นผู้เจิม^{๑๓}

ลงเลขยันต์เรียบร้อยแล้วหมายถึงลงเลขยันต์แล้วลบยันลบยันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่องคาถา
แล้วก็ทำแป้งเอาน้ำมันใส่แป้งแป้งเจิม ใส่น้ำอบน้ำหอมน้ำปรุง ก็คือลงเลขยันต์แล้วแต่คาถาที่
เรียนมา^{๑๔}

ก่อนจะเจิมก็ต้องปัดรังควานเสียก่อน ต้องปัดรังควานของสิ่งนี้ที่เราจะเจิม ก่อนจะเจิมเขา
ต้องลูบๆ เขาว่าปัดรังควานให้สะอาด ปัดรังควานแล้วก็เจิม แล้วบางคน เจิมสามเจิมสี่ แต่ละคน
ไม่เหมือนกัน หัวใจสี่ ธาตุสี่ พระเจ้าห้าพระองค์ หรือจะเอาหัวใจพระธรรมคัมภีร์ หรือจะ
เอานวคุณ^{๑๕}

ต้องดูสถานที่นั้นด้วยว่า สิ่งที่เราจะเจิมนั้นคืออะไรบ้าง มันเป็นสถานที่พักอาศัยตามบ้าน
หรือ สถานที่ประกอบสัมมาอาชีพ เป็นสถานที่พาหนะ หรือ ยานพาหนะอะไรต่างๆเราก็ต้อง
วางยันต์ให้ถูกต้อง บ้านก็ต้องใช้เป็นสิ่งที่คุ้มครอง บ้านที่เราจะใช้ยันต์ส่วนมากก็ นะโม พุทธา
ยะ เป็นจำนวนมากเพราะว่า พระเจ้า ๕ พระองค์ก็หมายถึงว่าคุ้มครอง ป้องกันภัยภยันตรายต่างๆ

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๘ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๖ มิถุนายน ๒๕๖๑.

ส่วนเรื่องตามยานพาหนะเราก็ต้องใช้ยานที่คุ้มครองเหมือนกันส่วนมากที่ผมใช้ก็คือ ยันต์ของ พระรัตนตรัย^{๑๖}

ถ้าเป็นชาวพุทธ ถ้าเขาจัดพิธีใหญ่ก็คือสวดมนต์ รับศีล อาราธนาพระปริตร พระเจริญ พุทธมนต์ ถวายเครื่องสักการะ ฉั่น ให้พร แล้วก็เจิม ก่อนเจิมโดยหลักโบราณต้องดูที่เจิมให้ดีกว่าที่บางท่านต้องใช้ผ้าสะอาดเช็ดปิดตรงที่จะเจิมออกก่อน แล้วก็พรมน้ำมนต์จึงเจิม แล้วพรมน้ำมนต์อีกรอบหนึ่ง คนที่เจิมต้องทำจิตให้เป็นสมาธิก่อน เสร็จแล้วก็ว่าคาถาปนจะได้ศักดิ์สิทธิ์ มั่นก็คือหลักการและกระบวนการ^{๑๗}

จะทำอะไรมันต้องเป็นพิธี เอาแป้งมาเอาน้ำมาเท เอาน้ำมาเทเราก็ทำให้มันเท่ากันสวด พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณแล้วก็เจิม แล้วก็ปิดทอง^{๑๘}

วัสดุที่ใช้ในการเจิม ส่วนมากเป็นแป้งเจิม แป้งหอม หรือดินสอพอง^{๑๙}

ถ้ามองในหลักจิตวิทยา ก็จะต้องมีการทำพิธีให้เกิดความน่าเชื่อถือ ถ้าในหลัก ของ พิธีกรรมจริงแล้ว จะต้องมีการอาราธนาคุณพระพุทธรูปพระธรรมคุณพระสงฆ์คุณครูบา อาจารย์และบิดามารดาเพื่อที่จะทำให้พิธีเกิดความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น ต่อจากนั้นไป ก็จะเป็นการ เจิม^{๒๐}

ต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ ต้องครบพิธีกรรม ต้องมีฤกษ์วันเวลา สถานที่ วัตถุที่เราจะให้เจิม วัตถุประสงค์ ก็จะมีเทศ คือก็จะมีสิ่งสอน เรื่องมองอนาคต อดีต ปัจจุบัน^{๒๑}

มีพวงมาลัย เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แผ่นทอง รูปเทียน ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์^{๒๒}

หลักการก็คือว่า การเจิมเพื่ออะไรเจิมเพื่อให้เกิดสิริมงคลกับคนมีโชคมีชัยให้กับบริษัทส่วน กระบวนการเริ่มตั้งแต่นิมนต์พระ ดูเวลา ฤกษ์ยาม วันที่ดีที่เหมาะสมตามฤกษ์ตามชัยเตรียม สถานที่และวัตถุที่จะเจิม^{๒๓}

ให้พระที่เรานับถือ หรือพ่อแม่ปู่ย่าตายายดูฤกษ์ยามก่อนว่า จะเจิมวัน เวลาไหนดี แล้ว นิมนต์หรือเชิญท่านมาตามวันเวลานั้น แล้วเตรียมสิ่งที่จะเจิมให้พร้อม^{๒๔}

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิม ๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ๓) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ ๔) กลุ่มผู้เคยผ่านพิธีกรรมการเจิมเพื่อศึกษาในพิธีกรรมการเจิม มีหลักการ และกระบวนการอย่างไร ทำให้ได้ข้อค้นพบพิธีกรรมการเจิม มีหลักการ และกระบวนการ ได้แก่ เริ่มตั้งแต่นิมนต์พระ ดูเวลา ฤกษ์ยาม

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๓ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๙ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

วันที่ดีที่เหมาะสมตามฤกษ์ตามชัยเตรียมสถานที่และวัตถุที่จะเจิมเตรียมแป้ง น้ำหอม น้ำมันต์ แผ่นทอง มีพิธีสงฆ์คือสวดมนต์ มีการอาราธนาคุณพระพุทธรูปคุณพระธรรมคุณพระสงฆ์คุณครูบาอาจารย์ และบิดามารดา รับศีล พระเจริญพุทธมนต์ ถวายเครื่องสักการะ พระสงฆ์ฉัน ให้พร เสร็จแล้วจึงเจิมตามด้วยการเทศ หรือให้ข้อคิดจากการเจิม จากข้อค้นพบในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับในพิธีกรรมการเจิม มีหลักการ และกระบวนการอย่างไร สามารถสรุปเป็นภาพได้ ดังนี้

- หลักการและกระบวนการในพิธีกรรมการเจิม**
- เตรียมผู้เจิมและผู้ถูกเจิม**
- มีการดูฤกษ์วัน เวลา สถานที่ วัตถุที่จะเจิม
 - มีการเตรียมแป้ง น้ำหอม น้ำมันต์ แผ่นทอง
- ผู้เจิมทำพิธีการเจิม**
- มีพิธีสงฆ์ ให้ศีล พระสงฆ์สวดมนต์ ให้พรแล้วทำพิธีเจิม
- ผู้เจิมสอนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต**
- มีการสั่งสอน ให้ข้อคิด วัตถุประสงค์และคุณค่าของการเจิม

ภาพที่ ๔.๒ หลักการและกระบวนการในพิธีกรรมการเจิม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

๔.๒.๑ ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมด้านศรัทธา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมด้านศรัทธา ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและมีความน่าสนใจ ดังปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

คนที่เข้ามาหาฉันมีศรัทธาอยู่แล้ว พอมาเสริมพิธีกรรม มาฟังธรรมะที่เป็นจริง ยิ่งตรงเรื่องได้แง่บวกมากกว่าแง่ลบแต่ว่าเจิมนั้นไม่ต้องโฆษณา ปากต่อปากจะบอกกันไปเอง ผู้ว่าราชการจังหวัดยังมา มาทำไม่ผู้ว่าไม่ได้มันดี จะมาให้หลวงพ่อเจิม หลวงพ่อบานหลัง นายทหารมาทำมา มาให้หลวงพ่อเจิมการเจิมช่วยได้เยอะ แม้ค้าขายของไม่ได้ กลับไปแล้วขายของได้ เรา รู้จุดอ่อนว่าทำไมขายของไม่ได้ การเจิมนั้นมีอิทธิพล แม้แต่ต่างศาสนาก็เขาเลื่อมใส ยังมีมาให้เจิมการเจิมทำให้เขาได้ข้อคิด เป็นกระบวนการเกจรุ่นท่านต้องวิเคราะห์เรื่องราวที่เขาสงสัยได้ แล้วจะกลับ^{๒๕}

พิธีกรรมการเจิมในทัศนะของท่านเป็นพิธีกรรมที่ยิ่งใหญ่ ไม่ใช่พิธีกรรมที่จะทำเล่นๆ เป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ คนทำก็ศักดิ์สิทธิ์ คนที่ได้รับการเจิมก็ศักดิ์สิทธิ์ คนที่ร่วมพิธีเจิม ก็ศักดิ์สิทธิ์

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

เพราะฉะนั้นพระที่จะทำพิธีต้องถือศีลอย่างเคร่งครัด ต้องมีสมาธิมั่นคงต้องรู้ขอบการขึ้นตอนของการลงอักขระในการเจิม ขึ้นจากซ้ายมาขวา จากขวามาซ้ายพิธีกรรม^{๒๖}

ปัจจุบันนี้เอาเงินไม่ได้เอาวัตถุ เอาวัตถุไม่ได้เอาจิตเป็นตัวนำของโบราณ ถ้าเอาวิธีโบราณเอาจิตนำ ถ้าจิตดีดีหมด ถ้าจิตไม่ดีอะไรก็ไม่ดีหมดของผู้เจิมคือต้องมีสมาธิ^{๒๗}

ศรัทธาต้องมาก่อน ศรัทธาคือความเชื่อ ศรัทธาเป็นที่ตั้ง ถ้าคุณไม่มีความศรัทธาต่อให้ครูบาอาจารย์คนนั้นมีชื่อเสียงระดับโลก ถ้าคุณไม่มีความศรัทธา คุณไปตามกระแสตามข่าวสิ่งๆนั้นก็ไม่มีคุณค่าดีสิทธิอะไร คุณไปตามกระแสของมกคลตามข่าว^{๒๘}

ส่วนคนที่เป็นเจ้าภาพที่เป็นเจ้าของในกิจกรรมการเจิม ก็ต้องมีศรัทธาเหมือนกัน คือก็ต้องมีความเชื่อ ไม่ใช่บ้านโน้นก็เจิมบ้านนี้ก็เจิมใครก็เจิม จะทำโน้นทำนี้ก็เจิม^{๒๙}

ถ้าท่านพระเกจิรูปใด ที่ท่านมีทรงความรู้ ในวิชาอาคมแล้ว เมื่อท่านได้เจอหรือได้ทำพิธีลงไป ก็จะเกิดอภินิหาร เกิดแรงบันดาลใจ ทำให้คนนั้นเกิดความเชื่อ สิ่งต่างๆเหล่านั้น ไม่ว่าจะเกิดด้วยโดยการชูกหรือว่าเกิดจริงก็ตาม แต่คนเหล่านั้น ไม่มีประสบการณ์ได้เห็น ก็ได้เกิดความเชื่อ เมื่อได้เกิดความเชื่อแล้วก็จะเกิดความศรัทธาว่า พิธีการเจิมนั้นจะต้องมีอิทธิพลสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้เขาได้ หรือการเจิมนั้นสามารถเสริมแรงให้เขาได้อย่างนี้เป็นต้น^{๓๐}

ในสังคมไทยแน่นอน ผมว่ากลุ่มแรก หนึ่งพิธีกรรม คนประเภทแรกเจิมแล้ว เป็นพิธีกรรม ความคาดหวังผลมีสามระดับ ก็คือพิธีกรรมจริงๆสองเลือกพระดังๆ นี่กำลังใจแน่นอน อันที่สองต้องพระดังที่เราพอรู้จัก ถ้าไม่ดังเราไม่เอา^{๓๑}

การเจิมคู่บ่าวสาวเมื่อแต่งงาน เป็นการเจิมในรูปแบบเริ่มต้น และในเวลาเดียวกัน การเริ่มต้นนั้น โดยมีผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ มีเกียรติประวัติดี มาเป็นผู้เจิม การเจิมนั้นนอกเหนือจากการเริ่มต้นแล้ว การเริ่มต้นก็เป็นสิ่งสำคัญ เราจึงเห็นผู้ใหญ่หรือผู้เฒ่ามาเป็นผู้เจิม ที่เป็นแบบอย่างของชีวิตคู่ เช่นครองคู่กันมาเป็นนาน^{๓๒}

การเจิมรถในการเริ่มต้นการขับรถโดยจะให้พระอาจารย์หรือพ่อแม่เป็นผู้เจิม เพื่อเป็นสิริมงคล^{๓๓}

เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ เป็นการเริ่มต้นที่ดีที่มีพระที่เรานับถือเจิมให้ หรือพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่เรานับถือเจิมให้^{๓๔}

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๘ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๓ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม การเจิม ๒. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ๓. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ ๔. กลุ่มผู้เคยผ่านพิธีกรรมการเจิม เรื่องทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย พบว่าผู้เจิมต้องมีศรัทธาคือความเชื่อ ศรัทธาต้องมาก่อน ศรัทธาเป็นที่ตั้ง ถ้าไม่มีความศรัทธาต่อให้ครูอาจารย์คนนั้นมีชื่อเสียงระดับโลกไปตามกระแสตามข่าวสิ่งๆ นั้นก็ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์อะไร ในสังคมไทยแน่นอนกลุ่มแรกคนประเภทแรกเจิมแล้วเป็นพิธีกรรมมีความคาดหวัง สองเลือกพระดังๆ เพื่อเป็นกำลังใจ เป็นการเริ่มต้นที่ดีที่มีพระที่เรานับถือเจิมให้ หรือพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่เรานับถือเจิมให้ ดังนั้น ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยนั้น เกิดจากผู้ที่มีความตั้งใจจะประกอบพิธีกรรมการเจิมนั้นมีศรัทธาอยู่ ๓ ประการ สามารถสรุปเป็นภาพได้ ดังนี้

ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิม

ศรัทธา ๓

- ๑) ศรัทธาในผู้เจิม
- ๒) ศรัทธาในพิธีกรรม
- ๓) ศรัทธาในคนต้นแบบ

ภาพที่ ๔.๓ ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมด้านศรัทธา

๔.๒.๒ ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมด้านความคาดหวัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมด้านความคาดหวัง ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและมีความน่าสนใจดังปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

การเจิมนั้นเป็นแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจ พระพุทธเจ้าตรัสว่า กาโม เม มีความใคร่ในการที่จะให้คนทำความดี และอยากให้คนทำความดี ไม่ได้เป็นกิเลส ตัณหา เช่น สอนให้คนขยัน ให้คนทำงาน ไม่ยากจน มีกินมีใช้ ให้คนรู้จักพอเพียงเจิมให้แล้ว โยมต้องขยัน ขยัน อย่างเดียวไม่พอ ต้องรักษาให้เก่งด้วย ถ้าขยันหาแต่รักษาไม่เก่งแต่พอเราเจิมแล้ว เหมือนเราเป็นนายเขา จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว ยอมรับสภาพ หลวงพ่อจะเทศน์บทไหนไป เขาก็เอาไปปฏิบัติ แล้วเขาจะกลับมาอีกที่ สุดยอดเลย การเจิมมีอิทธิพล การเจิมทำให้คนอยากจะทำความดีเราสามารถที่จะดึงศรัทธาของโยมจากคนขี้เหนียวกลายเป็นคนที่ไม่ตระหนี่ จากคนที่แยะเป็นหนี้เป็นสินกลายเป็นที่ปลดหนี้ปลดหนี้ด้วยหลักขยันหา รักษาดี^{๓๔}

การเรียกขวัญกำลังใจ เป็นการให้กำลังใจแก่เจ้าของพิธี ใครก็ตามที่จะเจิม หรือ จะได้รับการเจิม ถือว่าเป็นคนโชคดี เหมือนได้รับโอกาสดีพิเศษเพราะฉะนั้นเจิม คำเต็มคือ เจิมจอมเจิมให้เป็นยอด เป็นพิธีที่เสริมกำลังใจ หรือให้กำลังใจ ถ้าคนที่จะเดินทางก็เดินทางด้วยความรู้สึก เราได้เริ่มต้นที่ดีงาม ถือว่าเป็นการพบขวัญและกำลังใจ ที่นี่คือเริ่มต้นของการไปและเป้าหมายของการกลับ เห็นยันต์นี่ถึงพระอาจารย์เจิม นี่ถึงภาพคนที่มาร่วมงาน ภาพ

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

เหล่านี้คือภาพที่เป็นสิริมงคล สัญลักษณ์เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นสิริมงคล โบราณ จึงให้เจิมไว้ที่ประตูหน้าบ้าน วัตถุประสงค์คือให้กำลังใจคนที่อยู่ให้มีความรู้สึกสุขแล้วก็ปลอดภัย

การเจิม จะมีความหวังการเจิมคือพิธีที่สร้างความหวังให้แก่คน คนที่หมดหวังก็มี ความหวัง คนที่มีความหวังก็หวังมากยิ่งขึ้น หวังที่จะอยู่ถึงวันต่อไป หวังที่จะก้าวไปข้างหน้า คนที่ท้อแท้ก็จะเกิดมีขวัญและกำลังใจส่วนคนที่เกิดความมั่นใจมากขึ้นอยู่แล้วจะเกิดความ อึก เข็มคนที่ท้อแท้หู่ก็จะเกิดมีขวัญและกำลังใจต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บและปัญหาอุปสรรคในชีวิต ความทุกข์ความสุขของคนในสมัยก่อนเป็นอย่างไร ยิ่งวันข้างหน้ามนุษย์จะยิ่งมี ความทุกข์มาก ยิ่งต้องการขวัญกำลังใจมากขึ้น คนสมัยก่อนไม่ค่อยฆ่าตัวตาย คนปัจจุบันฆ่าตัวตายเยอะ วัน ข้างหน้าจะหนักกว่านี้อีก ปัจจุบันคนอายุสั้น โรคภัยไข้เจ็บก็เยอะ อาชญากรรมก็เยอะ ฆ่าตัว ตายก็เยอะ ในวันข้างหน้ามนุษย์จะเครียดกว่าปัจจุบันนี้ ยิ่งต้องการขวัญและกำลังใจมากขึ้น พิธีกรรมการเจิมหรือพิธีกรรมทางศาสนายังจะมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น

บางทีเขาอาจมีขวัญกำลังใจฮึดขึ้นมาแล้วพื้น ถามว่าเขาจะนับถือศาสนาอะไร เขามีโอกาส จะไปศาสนาคริสต์ เพราะฉะนั้นศาสนาคริสต์มีศีลเจิมให้กำลังใจคนเป็นกุศโลบาย ในการ พัฒนาคคนในสังคม โดยเฉพาะเจ้าของบ้าน เมื่อสิ่งดีๆมีอยู่ที่บ้านเรา เข้ามาบ้านเจอ สิ่งดีๆ พระสงฆ์ผู้มาเจิมก็เป็นผู้บริสุทธิ์ เทวดาที่อยู่บ้านนี้ก็เป็นผู้ดี เพราะฉะนั้นเจ้าของบ้าน ก็ต้องทำ ตัวดีด้วยบรรพชนของข้าพเจ้าหรือพุทธาคม จงตามปกป้องรักษาอภิบาลข้าพเจ้าตลอดให้ ประสบความสำเร็จ คิดก็ประสบความสำเร็จ พุดก็ประสบความสำเร็จ แม้กระทำการก็ประสบ ความสำเร็จ แล้วกลับมาบ้านอย่างปลอดภัย^{๓๖}

การเจิมเป็นการสร้างกำลังใจให้เจ้าของบ้าน ให้ที่ให้เราไปเจิม เป็นกำลังใจให้เขาว่าเขาจะ อยู่ได้ดี คนที่ได้เจิมก็เป็นขวัญกำลังใจให้เขาคนบางคนเขาอยากให้เราเจิมเพื่อเป็นขวัญ เพราะว่าเขานั่งรถแล้วอยู่ในบ้านนี่เขาเป็นสุข ไฟไหม้รถขโมยไม่เข้า ถ้าเป็นเรื่องรถก็หนักให้เป็น เบา ไม่มีอุบัติเหตุเลย หลักๆก็สร้างกำลังใจแล้วก็ป้องกันอุบัติเหตุ ป้องกันภัย หลักๆคือภัย^{๓๗}

การเจิมเพื่อความเป็นกำลังใจของคนไทยถือว่าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่คนไทยเรายึดติดกัน มาตั้งแต่สมัยโบราณการจนถึงทุกวันนี้^{๓๘}

ศรัทธาในความรู้ความสามารถของตัวเองว่าจะทำให้สำเร็จได้ ตัวเองไม่เชื่อใน สิ่งศักดิ์ สิทธิว่าจะมาช่วยตัวเองได้ ก็คือว่าไม่มีศรัทธาในนัยยะที่หนึ่ง ยังคิดว่าเราจะไปไหว อันนี้ไม่ ศรัทธาในกำลังสติปัญญาในความสามารถของตัวเองว่าจะทำให้สำเร็จได้^{๓๙}

การเสริมเรื่องกำลังใจว่าเราไม่ได้ไปคนเดียวเรามากับอาจารย์หลังจากนั้นถ้าเราจะทำดีไม่ ดีเราต้องนึกถึงอาจารย์ ทำแต่สิ่งที่ดีๆ เพราะฉะนั้นนอกจากเป็นการเสริม ความดีให้เราแล้ว ยัง เป็นการป้องกันไม่ให้เราทำความชั่ว^{๔๐}

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๘ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

แต่การที่เราเริ่มต้นด้วยการjemทำให้เราเกิดพลัง หรือแรงบันดาลใจว่าจะทำสิ่งที่ดีๆ ต่อไป
ในอนาคตได้^{๔๑}

การเสริมแรง การjemนั้น เป็นการเสริมแรงอีกอย่างหนึ่ง เป็นการให้กำลังใจ การjemนั้น
คือเพื่อให้เกิดกำลังใจ^{๔๒}

จากที่เราได้jemทำให้มีจุดมุ่งหมายในการใช้ชีวิต แล้วทำให้สำเร็จ เพราะได้รับการjemจาก
ผู้ที่ตนเคารพนับถือนั่นเองมีกำลังใจในการพยายามในการลงมือทำมากขึ้น^{๔๓}

เราก็หวังว่า นอกจากเป็นมงคลแล้ว เราก็หวังว่ามันจะดีขึ้นจริงๆ การjemเยอะๆมันจะ
บวกด้วยการดูอนาคต ดูดวง ดูด้วยตาทิพย์ คือต้องมีการประเดิมบางอย่างที่เกิดการปรับเปลี่ยน
ที่ดี มันเป็นการคือองค์ประกอบ เราไปเห็นอนาคตแล้ว มันเป็นการประเดิมพิธีกรรม แล้วมันทำ
ให้ดีขึ้น^{๔๔}

เพื่อก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จเพื่อก่อให้เกิดความเป็น สิ
มงคล ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ แคล้วคลาด ปลอดภัยซื้อรถมาทำมาหากินก็ต้องเริ่มแต่เช้า คือ หา
ต้องหาแต่เช้าเหมือนทำมาหากินต้องออกแต่เช้ามีดทำนองนั้น คงเป็นคติธรรม ที่สอนตนให้
เริ่มตั้งแต่ต้น แต่เริ่มการเพื่อก้าวไปข้างหน้าไม่เฉื่อยชา^{๔๕}

เมื่อjemเสร็จแล้วเราก็คาดหวังว่า เราจะแคล้วคลาดปลอดภัย จากอันตรายบนท้อง
ถนน^{๔๖}

เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้พร้อมดำเนินการใหม่ๆ^{๔๗}

สังคมไทยปัจจุบัน ทุกคนอยากรวย อยากเด่น อยากดัง ไม่อยากกรอ ใจร้อน การเสริมแรง
ใจต้องใช้ความร่วมมืออย่างเดียวยังไม่พอ ต้องให้เขาตระหนักรู้ด้วยแคล้วคลาดปลอดภัยมีชัย
เจริญรุ่งเรืองรู้สึกรู้ว่า เป็นโอกาสที่ดีมากเลย ที่ได้รับคัดเลือกมารับการjem เราจะได้กระตุ้น
ตนเองขึ้นมาเลยว่า มันไม่ใช่โอกาสธรรมดา เราจะพัฒนาตนเองอย่างไร^{๔๘}

ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น แต่บางคนไม่รู้วิธีเขาจึงใช้พิธีกรรมเหล่านี้เป็น
กุศโลบายเป็นทางผ่าน ให้เขาสามารถพัฒนาตนได้^{๔๙}

พ่อแม่ปู่ย่าตายายที่เรานับถือjemให้สามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ว่ามีคนที่เรานับถือjemให้
เป็นแรงบันดาลใจให้จะทำสิ่งดีๆ เพื่อก้าวไปสู่ความร่วมมือเป็นสุขในชีวิตได้ เชื่อว่าการได้jem
จะนำสิ่งดีๆ มาสู่ชีวิต^{๕๐}

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการjem, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการjem, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการjem, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการjem, ๓ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการjem, ๙ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการjem, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการjem, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

เราได้ยินมนต์เชิญผู้ที่เรานับถือเจิมให้ คนเราเมื่อศรัทธาอยู่แล้วยังทำให้มี ความมั่นใจ มากยิ่งขึ้นไปอีก เหมือนกับที่มพุทธบอสนิมนต์พระไทยไปเจิมป้ายสโมสรให้ แล้วปรากฏว่าได้ แชนป์ คนที่ไม่เชื่อในเรื่องนี้ก็จะเกิดความเชื่อขึ้น ส่วนคนที่เชื่ออยู่แล้วจะยังมีกำลังใจในการ พยายามในการลงมือทำมากขึ้นไปอีก^{๕๑}

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม การเจิม ๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ๓) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ ๔) กลุ่มผู้เคยผ่านพิธี กรรมการเจิม เรื่องทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย นอกจากการเจิม ต้องมีศรัทธาทั้ง ๓ แล้ว ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยเกิดจาก ความคาดหวังว่า การที่มีคนที่เรานับถือเจิมให้ เป็นแรงบันดาลใจให้จะทำให้สิ่งดีๆ เพื่อก้าวไปสู่ความร่วมเย็น เป็นสุขในชีวิตได้ เชื่อว่าการได้เจิมจะนำสิ่งดีๆ มาสู่ชีวิต การเจิมนั้นจึงเป็นแรงจูงใจ เป็นการสร้างแรงจูงใจ มีอิทธิพลทำให้คนอยากจะทำความดี มีความใคร่ในการที่จะให้คนทำความดี เป็นพิธีที่สร้างความหวัง ให้แก่คน คนที่หมดหวังก็มีความหวัง คนที่มีความหวังก็หวังมากยิ่งขึ้น หวังที่จะอยู่ถึงวันต่อไป หวังที่จะ ก้าวไปข้างหน้า คนที่ท้อแท้ก็จะเกิดมีขวัญและกำลังใจ ส่วนคนที่เกิดความมั่นใจมากขึ้นอยู่แล้ว จะเกิด ความฮึกเหิม เป็นการเสริมเรื่องกำลังใจว่าเราไม่ได้ไปคนเดียวเรามากับอาจารย์หลังจากนั้น ถ้าเราจะทำดี ไม่ดีเราต้องนึกถึงอาจารย์ ทำแต่สิ่งที่ดีๆ เพราะฉะนั้นนอกจากเป็นเสริมความดีให้เราแล้ว ยังเป็นการ ป้องกันไม่ให้เราทำความชั่ว หลังจากที่เราได้เจิมทำให้มีจุดมุ่งหมายในการใช้ชีวิต แล้วทำให้สำเร็จ เพราะ ได้รับการเจิมจากผู้ที่ตนเคารพนับถือนั่นเองมีกำลังใจในการพยายามในการลงมือทำมากขึ้น จึงสรุปได้ว่าผู้ ที่ประกอบพิธีกรรมการเจิมนั้นมีความคาดหวังอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เป้าหมาย ๒) ความพยายามต่อการกระทำ และการกระทำต่อผลลัพธ์ สามารถสรุปเป็นภาพได้ ดังนี้

ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิม

ความคาดหวัง ๓

- ๑) เป้าหมาย
- ๒) ความพยายามต่อการกระทำ
- ๓) การกระทำต่อผลลัพธ์

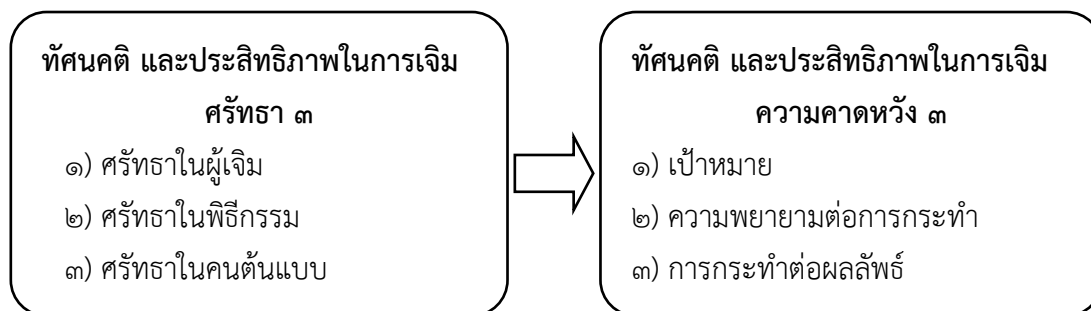
ภาพที่ ๔.๔ ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมด้านความคาดหวัง

จากทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย นอกจากการ เจิมต้องมีศรัทธาทั้ง ๓ แล้ว ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยเกิด จากความคาดหวัง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธี กรรมการเจิม ๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ๓) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ ๔) กลุ่มผู้เคย ผ่านพิธีกรรมการเจิม เรื่องทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

นอกจากการเจิมต้องมีศรัทธาทั้ง ๓ แล้ว การเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยยังส่งผลให้เกิดความคาดหวัง ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เป้าหมาย ๒) ความพยายามต่อการกระทำ และ ๓) การกระทำต่อผลลัพธ์ จึงสามารถสรุปการเชื่อมโยงศรัทธาจากการเจิมทำให้เกิดความคาดหวัง ดังนี้

ภาพที่ ๔.๕ ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมการโยงศรัทธาไปสู่ความคาดหวัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมด้านศรัทธาและด้านความคาดหวัง ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและมีความน่าสนใจ ดังปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

การเจิม จะรู้สึกปลอดภัย และมั่นใจ^{๕๒}

การเจิมจึงเป็นการสร้างขวัญกำลังใจที่ดีตามหลักจิตวิทยา^{๕๓}

เจิมเพื่อเป็นสิริมงคล เป็นการเริ่มต้นที่ดีการเจิมต้องมีสติ เป็นเรื่องความงดงาม ความเป็นเจ้าของและการแสดงความเคารพการเจิมที่ตื้นเขินให้ขบถมั่นใจ มีสติ สัมผัสบุญที่ดีทำให้คนมีสติ มีศีล ๕ หลังจากการเจิม^{๕๔}

การให้คนที่ถูกเจิมนั้นดำเนินชีวิตด้วยความดีงาม ให้คนมีศีลมีธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่นมีสติ รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต เชื่อว่าการที่เราได้นิมนต์พระสงฆ์ที่มีศีลมีธรรม มาเจิมให้จะเป็นการเริ่มต้นที่ดี^{๕๕}

การเจิมทำให้ได้คติธรรม มีทัศนคติในทางบวก การเจิมนั้นเป็นแรงจูงใจการเจิมนั้นทำให้ได้ประโยชน์ตรงไหนเขาสอนให้ทำความดี สอนให้เขามีศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ได้สอนให้โยมทำอาชีพทุจริต คนที่จะเข้ามาหาฉันมีศรัทธาอยู่แล้ว พอมาเสริมพิธีกรรม มาฟังธรรมะที่เป็นจริง ยิ่งตรงเรื่องได้แง่บวกมากกว่าแง่ลบในสังคมไทยยังเชื่อ ยังเลื่อมใสในสูตรนี้ เจิมแล้วเกิดกำลังใจ คนจะหมดไฟพอได้จุดได้เจิมมีธรรมะกำกับทำให้เกิดพลังในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สื่อถึงให้คนทำความดี ให้คนมีศีล สมาธิ ปัญญา ให้คนมีไตรสิกขา ให้คนรู้จักพอเพียง ให้คนรู้จักธรรมะที่ดีนั้นเป็นอย่างไรประการที่ ๓ ต้องมีธรรมะในใจ ประการที่สี่ พอเพียง^{๕๖}

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๓ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

การเจิมเป็นกุศโลบาย เพื่อให้คนที่ทำพิธีเจิมทำดี พุทธิ คิตติ ให้คนที่ได้รับการเจิม พุทธิ คิตติ ทำดีเป้าหมายของการเจิมคือแคล้วคลาดปลอดภัย ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายไปเบียดเบียนใคร ให้อุดพ้นจากการถูกกระทำส่วนคนที่มิขวัญและกำลังใจอยู่แล้วก็จะเกิดความมั่นใจมากขึ้นมีขวัญกำลังใจที่ยิ่งใหญ่ที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าในอนาคต^{๕๗}

ผู้เจิมต้องเป็นผู้มีคุณธรรม มีศีล สมาธิ ปัญญา ส่วนผู้ถูกเจิมก็ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญา เหมือนกัน เพราะถ้าไม่มีศีลก็เบียดเบียนคนอื่น ไม่มีสติในการใช้ชีวิต ปัญญาก็ไม่เกิด ก็จะไม่เกิดประสิทธิภาพอะไรเลย^{๕๘}

ถ้าเรามีอุบายชนิดหนึ่งก็คือให้เขาหมั่นทำความดี หมั่นทำบุญ ถ้าเป็นรถอย่าประมาท เราเจิมดี เหยียบ ๑๔๐ หลวงพ่อคุณบอก อย่าให้ประมาทอย่าสร้างความประมาทให้เขา ไม่ใช่เราเจิมดีอย่างเดียวไม่ได้

ข้อเพิ่มเติม ธรรมเนียม ถ้าธรรมเนียมแน่น อันนี้จิตคือธรรมเนียม ถ้าธรรมเนียมเราแน่น เราวางได้ ธรรมเนียมถ้าเราวางได้แล้วเราสามารถทำอะไรก็ได้ เพราะจริงๆ แล้วคาถาเป็นแค่ตัวประกอบเพื่อนำจิต คาถาเป็นแค่ตัวนำจิต เมื่อจิตเรานิ่งเราได้ธรรมเนียม จิตเราสงบ เราทำอะไรมีจิต เรียบสมาธิ พอมีสมาธิปุบเราได้หมด จับของร้อนให้เย็นได้ จิตสำคัญที่สุดอย่างเราเรียนหนังสือถ้าเราไม่มีสมาธิเรียนหนังสือให้ตายเราก็ก็นั่งไม่รู้เรื่อง^{๕๙}

แนะนำให้ทำดี รักษาศีล ทำดี คิตติ พุทธิ ให้ทำแต่สิ่งดีๆ ไม่ได้บอกว่าเจิมแล้ว เองต้องไปฆ่าไป เกเร ไปซิ่ง ขับเร็ว เจิมแล้วก็บอกขับให้มีสตินะ อย่าขาดสติอย่าลืมสติ อย่าประมาทนะ ทำดีๆ นะ อย่าไปปาดหน้าเขา ก็ทำดีๆ นะ ถ้าเขาเชื่อเขาก็ดี ถ้าเขาไม่เชื่อเขาก็ไม่ดี เจิมบ้านแนะนำ แนะนำเขา คำขาย หรืออะไรก็ให้อยู่ดีมีสุขนะ อย่าไปรังแก บ้านข้างเคียงก็มีเมตตาณะเรามีอะไรก็แบ่งปันให้เขาบ้าง อย่าไปคิดเป็นศัตรูบ้านข้าง เราจะได้อยู่เย็นเป็นสุข^{๖๐}

การเจริญพุทธมนต์ด้วยจิตที่เป็นสมาธิแล้วเจ้าของเจ้าภาพมีจิตที่เป็นสมาธิมีความบริสุทธิ์ทางด้าน ทาน ศีล ภาวนา

ดวงตาที่สามเขาอาจจะมีสัญลักษณ์อย่างนั้น ความเชื่อ ตาของคนมันมีหลักๆ ตาเนื้อ ตาที่เห็นๆ ตาปัญญา ก็แบ่งออกเป็นสองส่วน ปัญญาที่เป็นโลกียะ ปัญญาที่เป็น โลกุตตระะ มันก็เป็นสามส่วน ตาเนื้อตาปัญญา แล้วจะเอาอันไหนเป็นอันที่สาม ความหมายของคนทั่วไปคือปัญญาที่มันเหนือขึ้นไป ตามความเชื่อของพวกวัตถุนิยม มีกาย มี Body มี Mine มี Spirit ดวงตาที่สาม น่าจะหมายถึง Spirit เขาจะทำเป็นรูปสามเหลี่ยม คนเราจะมีสามส่วน Body คือร่างกาย สรีระ Mind คือใจ แล้วก็คือ Spirit อันที่สามที่มันเหนือ Mind ขึ้นไปอีก อันนี้เป็นตาที่สามในความหมายของพวกวัตถุนิยม ของพุทธศาสนาคิดว่าไม่มีอะไรนอกเหนือไปจากนี้ คือมันจะจักษุกับปัญญาจักษุสองอัน ปัญญาจักษุที่เป็นปัญญาเกิดจากสมาธิทั่วไป อันนี้เป็นโลกียะ

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๘ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจิม, ๖ มิถุนายน ๒๕๖๑.

ปัญญา คือมีสมาธิก็จะมีปัญญา เพราะว่าถ้าเป็นโลกุตระมันต่อไปอีก อันนี้เป็นดวงตาที่สอง คือ ปัญญาจักขุที่เป็นโลกียะ ดวงตาที่สามคือ ปัญญาจักขุที่เป็นโลกุตระ^{๖๑}

เราก็หวังว่าด้วยสติหรือด้วยพลังใจของเราที่ผ่านการเจิมมาจะทำให้เราผ่านพ้นวิฤตการณ์ไปได้ทำให้คนๆนั้นมีสติ เหมือนกับคนที่ไปสักของหลวงพ่อบุลา ก็คนที่สักทั้งหลายพระท่านก็จะบอกว่าต่อรักษาศีลต้องอยู่ในศีล สวดมนต์ไหว้พระ ถ้าหากการเจิมกำกับด้วยการบอกว่าผู้เจิมต้องรักษาศีลปฏิบัติสิ่งที่เป็นมงคลแก่ชีวิตทั้ง สามสิบแปดประการที่พระพุทธเจ้าได้ให้แนวทางไว้ ก็ย่อมจะเป็นแนวทางที่ดี การเจิมก็เหมือนกับเป็นใบเบิกทางหรือเป็นทางที่เป็นไม้กั้นแล้วก็เป็นยกไม้กั้นนั้นทำให้เราเดินทางสู่เส้นทางที่ถูกต้องในพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าการเจิมจะเริ่มต้นในสังคมกลาง แต่ก็จะมีน้อมนำบุคคลนั้นเข้ามาอยู่ในเส้นทางพุทธศาสนาได้อย่างแน่นอนด้วยการให้เขามีสติสัมปชัญญะ นั่ง นอน ยืนเดิน สติปัฏฐาน นั้นเอง^{๖๒}

พิธีกรรมการเจิมเป็นกุศโลบายที่ใช้ในการพัฒนาคนในสังคมไทยดังนี้ ถ้าเป็น กุศโลบายที่ชัดเจนก็คือทำให้คนไทยนั้น ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท มีสติอยู่เสมอ ต้องเข้าใจความเป็นจริงในชีวิต ต้องเข้าใจธรรมชาติ ต้องเข้าใจธรรมะของพุทธเจ้า พุทธเจ้าตรัสไว้ชัดเจน เพราะฉะนั้นสิ่งนี้เป็นเพียงกุศโลบายเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญก็คือหลักธรรมของ พุทธศาสนา ที่จะต้องนำมาใช้และที่จะต้องนำมาพัฒนาจิตใจของคนไทยให้เข้าใจในทางพุทธศาสนาให้มากขึ้น

หลักธรรมในความไม่ประมาทนั้นจะต้องมีอยู่ในนั้นด้วย เป็นสำคัญจะต้องเข้าใจในเรื่องของความเป็นจริงก็คือเป็นผู้รู้ว่าเป็นชาวพุทธที่แท้จริงไม่ใช่เป็นชาวพุทธเฉพาะในทะเบียนบ้าน นี่คือหลักธรรมทางพุทธศาสนามีธรรมะรายชื่อที่มันเชื่อมโยง ที่สำคัญคือต้องมีสติอย่างนั้นแหละสติก็มาจากนะโมพุทธานะก็คือเป็นผู้รู้ตื่นเบิกบานพร้อมปฏิบัติสมาธิแล้ว ก็จะได้ปัญญา รู้ตื่นเบิกบาน แม้ว่าจะทำดีขนาดไหน ถ้าคนซบไม่มีสติแล้ว การเจิมก็ไม่สามารถจะปกครองตนเองได้ นี่เป็นต้น^{๖๓}

ผมรู้จักท่านมาเกือบ ๒๐ ปีแล้วเป็นพระที่ศึกษาสูงมาก ผมว่าต้องทำการบ้านเยอะเราก็ต้องทำการบ้านด้วย เช่น ต้องทำสมาธิมาก่อน ก็รู้สึกว่ามันได้ผลคือต้องปรับทั้ง^{๖๔}

การเจิมให้มันจะเป็นสิ่งที่ดีต่อไป การที่เราได้รับการเจิมจากเครื่องบินนั้น เป็นสิ่งที่ดี ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีถ้าเรามีสถานที่ดี เครื่องมือดี พนักงานดี สถานที่ดีเกี่ยวข้องกับหลักธรรม ถ้าบ้านเราดี มีบุคลากรดีเครื่องมือ บุคลากรคือทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับหลักธรรม คือ การเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ ถ้าเรามีจำนวนเยอะๆ ก็ทำให้เจริญรุ่งเรือง สถานที่ดีเวลาดี เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคือ จุดเริ่มต้น เจริญรุ่งเรืองพัฒนาต่อไปเพราะฉะนั้นถ้าเรามีการพัฒนาตนเองเยอะๆ ก็สามารถทำให้เราห่างไกลจากอกุศลได้ จิตก็เบิกบาน เราได้ไฉนจากพิธีการเจิมจากพระเดชพระคุณ คนมาร่วมพิธีถือว่าเป็นคนที่ สุดยอดแล้ว ดีแล้ว เราก็เอามาพัฒนาต่อตนเองได้ เราก็อยากจะสวดมนต์มากขึ้น อยากปฏิบัติตัวอย่างเขาบ้าง ถือว่าเราได้รับการคัดเลือกก็ได้ต่อยอดต่อไป ก็คือ พัฒนาจิต พัฒนากายพักความรู้ พัฒนาตนเองให้อยู่มีคุณภาพมีสติสัมปชัญญะแล้ว

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

เกิดปัญหา อยากรู้เห็นแล้วชัดเจนชัดแจ้งในการยืนยันจากรูปภาพจากคำพูดจากคนปฏิบัติ
สมบูรณ์หลักจากงานวิจัย ดร.โซกู งานวิจัยนักญี่ปุ่น น้ำมีประโยชน์ในแง่โมเลกุลที่การสวดมนต์
ภาวนา เป็นมงคลมาก เมื่อได้ประสิทธิประสาททำให้บุคคลนั้นสดชื่นมีความสุขเป็นปกติ^{๖๕}

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม
การเจิม ๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ๓) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ ๔) กลุ่มผู้เคยผ่านพิธี
กรรมการเจิม พบว่าเรื่องที่ศรัทธา และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย นอกจาก
การเจิมต้องมีศรัทธาทั้ง ๓ แล้ว ศรัทธา และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชน ในสังคมไทย
เกิดจากความคาดหวังจากการเจิมผู้ที่มีศรัทธาและความคาดหวังนั้นทำให้ผู้เจิมเกิดแรงใจว่าเราได้อะไร
นิมนต์พระสงฆ์ที่มีศีล สมาธิ ปัญญา มีธรรมมาเจิมให้จะเป็นการเริ่มต้นที่ดี เจิมแล้วจะรู้สึกแคล้วคลาด
ปลอดภัย และมีความมั่นใจ การให้คนที่ถูกเจิมนั้นดำเนินชีวิตด้วยความดีงาม ให้คนมีศีล มีธรรม ไม่
เบียดเบียนผู้อื่นมีสติ รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต มีศีล สมาธิ ปัญญา ดังนั้น การเสริม แรงใจตาม
หลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมนั้น สามารถสรุปเป็นภาพได้ ดังนี้

ศรัทธาและประสิทธิภาพในการเจิมทำให้เกิดการเสริมแรงใจ

๑) ความเชื่อมั่น	๒) การมองโลกในแง่ดี
๓) ศีล	๔) สมาธิ
๕) ปัญญา	

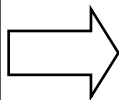
ภาพที่ ๔.๖ ศรัทธาและประสิทธิภาพในการเจิมด้านการเสริมแรงใจ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธี
กรรมการเจิม ๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ๓) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ ๔) กลุ่มผู้เคย
ผ่านพิธีกรรมการเจิม ทำให้การเห็นการเชื่อมโยงของกระบวนการของผู้เจิมที่มีศรัทธาอยู่ ๓ ประการ
ได้แก่ ๑) ศรัทธาในผู้เจิม ๒) ศรัทธาในพิธีกรรม ๓) ศรัทธาในคนต้นแบบ ซึ่งจากศรัทธานั้นสามารถ
นำไปสู่การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ความเชื่อมั่น
๒) การมองโลกในแง่ดี ๓) ศีล ๔) สมาธิ ๕) ปัญญา สามารถสรุปเป็นภาพได้ ดังนี้

ศรัทธา และประสิทธิภาพในการเจิม

ศรัทธา ๓

- ๑) ศรัทธาในผู้เจิม
- ๒) ศรัทธาในพิธีกรรม
- ๓) ศรัทธาในคนต้นแบบ

ศรัทธาในการเจิมทำให้เกิด

การเสริมแรงใจ

- ๑) ความเชื่อมั่น
- ๒) การมองโลกในแง่ดี
- ๓) ศีล
- ๔) สมาธิ
- ๕) ปัญญา

ภาพที่ ๔.๗ ศรัทธา และประสิทธิภาพในการเจิมการโยงศรัทธาไปสู่การเสริมแรงใจ

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม, ๙ มิถุนายน ๒๕๖๑.

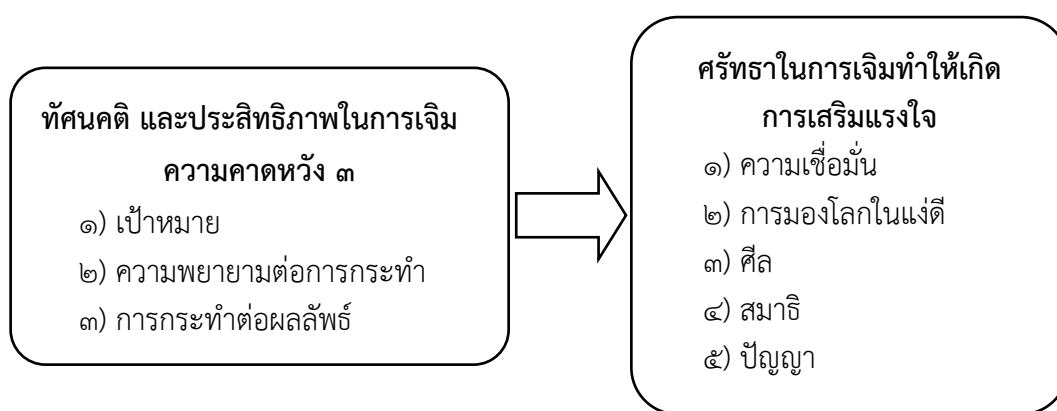
จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิม

๒. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม

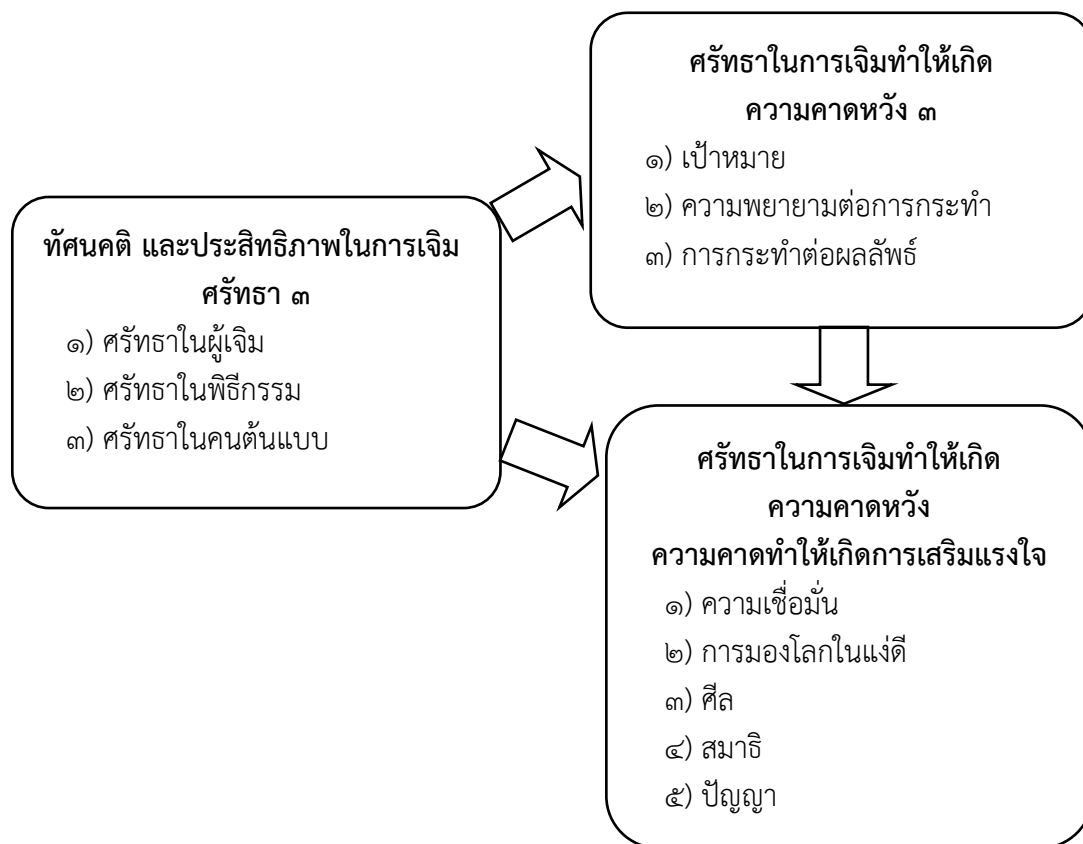
๓. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ

๔. กลุ่มผู้เคยผ่านพิธีกรรมการเจิม ทำให้การเห็นการเชื่อมโยงของกระบวนการของผู้เจิมที่มีความคาดหวังอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เป้าหมาย ๒) ความพยายามต่อการกระทำ ๓) การกระทำต่อผลลัพธ์ ซึ่งจากความคาดหวังนั้นสามารถนำไปสู่การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ความเชื่อมั่น ๒) การมองโลกในแง่ดี ๓) ศีล ๔) สมาธิ ๕) ปัญญา สามารถสรุปเป็นภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ ๔.๘ ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมการโยงความคาดหวังไปสู่การเสริมแรงใจ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม การเจิม ๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ๓) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ ๔) กลุ่มผู้เคยผ่าน พิธีกรรมการเจิม ทำให้การเห็นการเชื่อมโยงของกระบวนการของผู้เจิมว่า มีศรัทธาอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ศรัทธาในผู้เจิม ๒) ศรัทธาในพิธีกรรม ๓) ศรัทธาในคนต้นแบบ ซึ่งจากศรัทธา นั้นนำไปสู่ การมีความคาดหวัง ผู้ที่ประกอบพิธีกรรมการเจิมนั้น มีความคาดหวังอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เป้าหมาย ๒) ความพยายามต่อการกระทำ และ ๓) การกระทำต่อผลลัพธ์ นำไปสู่การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ความเชื่อมั่น ๒) การมองโลกในแง่ดี ๓) ศีล ๔) สมาธิ ๕) ปัญญา สามารถสรุปเป็นภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ ๔.๙ ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจริญสู่รูปแบบการเสริมแรงใจทางพุทธจิตวิทยา

๔.๓ การนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจริญของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล นี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนั้น เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้แทนตัวแปรต่างๆ ดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

๑. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Coefficient of Variation)
Max	หมายถึง	ค่าสูงสุด (Maximum)
Min	หมายถึง	ค่าต่ำสุด (Minimum)
Sk	หมายถึง	ค่าความเบ้ (Skewness)
Ku	หมายถึง	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
χ^2	หมายถึง	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์
df	หมายถึง	องศาอิสระ (Degree of freedom)

p	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญ (Significant)
TE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลรวม (Total effect)
ID	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect)
DE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางตรง (Direct effect)
R	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R ^๒	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การกำหนด (Coefficient of determination)
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index)
AGFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index)
RMR	หมายถึง	ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (Root mean square residual)
RMSEA	หมายถึง	ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square Error of Approximation)

๒. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝง

ABC	หมายถึง	ศรัทธา
DEF	หมายถึง	ความคาดหวัง
G-K	หมายถึง	การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

๓. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้

A	หมายถึง	ศรัทธาผู้เจิม
B	หมายถึง	ศรัทธาพิธีกรรม
C	หมายถึง	ศรัทธาคนต้นแบบ
D	หมายถึง	เป้าหมาย
E	หมายถึง	ความพยายามต่อการกระทำ
F	หมายถึง	การกระทำต่อผลลัพธ์
G	หมายถึง	ความเชื่อมั่น
H	หมายถึง	มองโลกในแง่ดี
I	หมายถึง	ศีล
J	หมายถึง	สมาธิ
K	หมายถึง	ปัญญา

๔. การนำเสนอผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการใช้โปรแกรม LISREL ซึ่งจะใช้ตัวเลขอารบิกประกอบการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในตาราง และแผนภาพเพื่อความชัดเจนและสอดคล้องกับข้อมูลที่นำมาจากแผนภาพและ print out ของผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับคำว่า โมเดล จะใช้เรียกผลการวิเคราะห์ด้วยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

๔.๓.๒ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๙๐	๓๓.๓๐
หญิง	๑๘๐	๖๖.๗๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
๒๑ – ๓๐ ปี	๑๐๓	๓๘.๑๐
๓๑ – ๔๐ ปี	๕๖	๑๗.๐๐
๔๑ – ๕๐ ปี	๕๖	๒๐.๗๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๖๕	๒๔.๑๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐
๓. อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๑๐	๔๐.๗๐
ธุรกิจส่วนตัว	๑๒๑	๔๔.๘๐
พนักงานบริษัทเอกชน	๓๙	๑๔.๕๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐
๔. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๘๑	๓๐.๐๐
ปริญญาตรี	๑๒๙	๔๗.๘๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๖๐	๒๒.๒๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐
๕. รายได้ต่อเดือน		
๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท	๗๘	๒๘.๙๐
๒๐,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท	๔๙	๑๘.๑๐
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท	๙๐	๓๓.๓๐
สูงกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๕๔	๑๙.๖๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐
๖. สถานภาพ		
สมรส	๘๘	๓๒.๖๐
โสด	๑๖๔	๖๐.๗๐
หม้าย/หย่าร้าง	๑๘	๖.๗๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงจำนวน ๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗๐ รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๐ กลุ่มตัวอย่างอายุมาจาก อายุ ๒๑ – ๓๐ ปี จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๑๐ รองลงมาเป็นอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑๐ กลุ่มตัวอย่างอาชีพส่วนใหญ่เป็นธุรกิจส่วนตัวจำนวน ๑๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๘๐ รองลงมาเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๐ ส่วนวุฒิ การศึกษาส่วนใหญ่เป็นปริญญาตรี จำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘๐ รองลงมาเป็นต่ำกว่า ปริญญาตรี จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ ส่วนรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๐ รองลงเป็น ๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๙๐ ส่วนสถานภาพส่วนใหญ่เป็นโสด จำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็น ร้อยละ ๖๐.๗๐ รองลงมาเป็นสมรส จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๐

๔.๓.๓ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลรูปแบบการเสริม แรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในแต่ละโมเดล มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด ๑๑ ตัว ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง ๓ ตัวแปร คือ ความศรัทธา (ABC) การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) โดยมีความคาดหวัง (DEF) เป็นตัวแปรส่งผ่าน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและ การแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) โดยแยกวิเคราะห์ผล แต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาความศรัทธา (ABC) พบว่า โดยภาพรวมคะแนนเฉลี่ยความศรัทธา (ABC) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๘๕$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ศรัทธาผู้เจิม (A) มีค่าเฉลี่ยใน ระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๒๑$) รองลงมาคือศรัทธาพิธีกรรม (B) มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๐๕$) และ ศรัทธาคนต้นแบบ (C) ($\bar{X} = ๓.๓๒๘$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปรพบว่า ตัวแปรมีการกระจายอยู่ระหว่าง ร้อยละ ๒๒.๘๐๐ – ๒๗.๙๔๓ เมื่อ พิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความ เบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปร ทุกตัว มีการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า ๐) แสดงว่ามีการ กระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาปัจจัยความคาดหวัง (DEF) พบว่า โดยภาพรวมความคาดหวัง (DEF) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๖๐$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เป้าหมาย (D) มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓๐$) รองลงมาคือ ความพยายามกระทำ (E) ($\bar{X} = ๓.๒๙๓$) และ การกระทำต่อผลลัพธ์ (F) ($\bar{X} = ๓.๒๕๖$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เมื่อพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปรพบว่า ตัวแปรมีการกระจายอยู่ระหว่างร้อยละ ๒๘.๓๑๗ – ๓๒.๕๓๖ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจง ในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัว สูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณา ค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปร เป้าหมาย (D) มีการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า ๐) แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลน้อย ตัวแปร ความพยายามกระทำ (E) และ

การกระทำต่อผลลัพธ์ (F) มีการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเตี้ยแบนกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งน้อยกว่า ๐) แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลมาก

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) พบว่า โดยการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.150$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเชื่อมั่น (G) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.271$) รองลงมาคือ สมาธิ (J) ($\bar{X} = 3.239$) และ ปัญญา (K) ($\bar{X} = 3.149$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่า อยู่ระหว่างร้อยละ ๓๑.๔๑๑ – ๓๘.๗๔๔ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัว มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่าตัวแปรทุกตัวมีค่าการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเตี้ยแบนกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งน้อยกว่า ๐) แสดงว่า มีการกระจายของข้อมูลมาก แสดงรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๒ ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย (N ๒๗๐)

ตัวแปร	$\bar{X}$	ระดับ	S.D.	Min	Max	C.V.	Sk	Ku
ความศรัทธา (ABC)	3.585	มาก	0.800	๑	๕	๒๒.๓๑๐	-๑.๐๐๕	๑.๓๐๑
ศรัทธาผู้เจิม (A)	3.๗๒๑	มาก	0.8๙๖	๑	๕	๒๔.๐๘๑	-๑.๑๕๓	๑.๕๐๗
ศรัทธาพิธีกรรม (B)	3.๗๐๕	มาก	0.8๔๕	๑	๕	๒๒.๘๐๐	-๐.๙๕๓	๑.๒๔๑
ศรัทธาคนต้นแบบ (C)	3.๓๒๘	ปานกลาง	0.๙๓๐	๑	๕	๒๗.๙๓๔	-๐.๖๖๑	๐.๓๓๐
ความคาดหวัง (DEF)	3.๓๖๐	ปานกลาง	0.๙๖๕	๑	๕	๒๘.๗๒๑	-๐.๖๖๕	-๐.๐๔๘
เป้าหมาย (D)	3.๕๓๐	มาก	๑.๐๐๐	๑	๕	๒๘.๓๑๗	-๐.๗๒๖	๐.๑๗๗
ความพยายามกระทำ(E)	3.๒๙๓	ปานกลาง	๑.๐๒๘	๑	๕	๓๑.๒๑๕	-๐.๕๔๓	-๐.๒๓๒
การกระทำต่อผลลัพธ์(F)	3.๒๕๖	ปานกลาง	๑.๐๕๙	๑	๕	๓๒.๕๓๖	-๐.๔๗๕	-๐.๔๓๔
การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K)	3.๑๕๐	ปานกลาง	๑.๐๔๘	๑	๕	๓๓.๒๘๓	-๐.๓๐๖	-๐.๖๖๒
ความเชื่อมั่น (G)	3.๒๗๑	ปานกลาง	๑.๐๒๗	๑	๕	๓๑.๔๑๑	-๐.๔๗๓	-๐.๒๒๙
มองโลกแง่ดี (H)	๒.๙๗๗	ปานกลาง	๑.๐๙๘	๑	๕	๓๖.๘๘๗	-๐.๒๔๑	-๐.๗๘๙
ศีล (I)	3.๑๑๑	ปานกลาง	๑.๒๐๕	๑	๕	๓๘.๗๔๔	-๐.๒๑๐	-๐.๙๕๘
สมาธิ (J)	3.๒๓๙	ปานกลาง	๑.๑๓๑	๑	๕	๓๔.๙๐๗	-๐.๔๐๙	-๐.๖๐๔
ปัญญา (K)	3.๑๔๙	ปานกลาง	๑.๑๕๓	๑	๕	๓๖.๖๐๖	-๐.๑๖๐	-๐.๗๙๘

๔.๓.๔ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เพื่อใช้สร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ในการวิเคราะห์โมเดลโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีความคาดหวังเป็นตัวส่งผ่าน

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของความศรัทธา (ABC) ความคาดหวัง (DEF) และการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นสถิติทดสอบสมมติฐานว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) หรือไม่ มีค่าสถิติทดสอบ

เท่ากับ ๕๔๐๘.๘๗๔ ($p = ๐.๐๐๐$) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และค่าดัชนีไกเซอร์ - ไมเยอร์ - ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๔๐ โดยมีค่าเข้าใกล้ ๑ แสดงว่า ตัวแปรในข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลสเตรตต่อไป

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้จำนวน ๑๑ ตัวแปร พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๑$) มีจำนวน ๕๕ คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๔๒๑ – ๐.๙๐๒

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๑$) และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรมีทั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุด คือ ศิล (I) และสมาธิ (J) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๙๐๒ แสดงว่า เมื่อมีศิลปมากขึ้นสมาธิจะเพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกรองลงมาคือ ศิล (I) และมองโลกแง่ดี (H) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๘๔ แสดงว่าเมื่อมีศิลปมากขึ้นมองโลกแง่ดี (H) จะเพิ่มขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ระหว่างกลุ่มตัวแปรด้านเดียวกันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรความศรัทธา (ABC) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๖๗๐ ถึง ๐.๗๔๒ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ศรัทธาผู้เจิม (A) และศรัทธาพิธีกรรม (B) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๗๔๒ แสดงว่า เมื่อมีศรัทธาผู้เจิมมากขึ้น ศรัทธาพิธีกรรมจะมากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันรองลงมา คือ ศรัทธาพิธีกรรม (B) และศรัทธาคนต้นแบบ (C) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๗๒๓ แสดงว่า เมื่อศรัทธาพิธีกรรมมากขึ้นจะมีศรัทธาคนต้นแบบมากขึ้น

ตัวแปรความคาดหวัง (DEF) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๘๐๑ ถึง ๐.๘๒๘ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุด คือ เป้าหมาย (D) และ ความพยายามกระทำ (E) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๒๘ แสดงว่า เมื่อเป้าหมายมากขึ้น ความพยายามกระทำจะเพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกความพยายามกระทำ (E) และการกระทำต่อผลลัพธ์ (F) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๒๘ แสดงว่า เมื่อความพยายามกระทำมากขึ้น การกระทำต่อผลลัพธ์จะเพิ่มขึ้นด้วย รองลงมาคือ เป้าหมาย (D) และการกระทำต่อผลลัพธ์ (F) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๐๑ แสดงว่า เมื่อเป้าหมายสูงขึ้นการกระทำต่อผลลัพธ์ก็สูงขึ้นด้วย

การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) พบว่ามีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๗๙๑ ถึง ๐.๙๐๒ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ศิล (I) และสมาธิ (J) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๙๐๒ แสดงว่า เมื่อมีศิลมากขึ้น สมาธิจะเพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกรองลงมาคือ ศิล (I) และมองโลกแง่ดี (H) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๘๔ แสดงว่าเมื่อมีศิลมากขึ้น มองโลกแง่ดี (H) จะเพิ่มขึ้นด้วยดังตารางที่ ๔.๓

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ที่มีตัวแปรความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
A	๑.๐๐๐										
B	๐.๗๔๒**	๑.๐๐๐									
C	๐.๖๗๐**	๐.๗๒๓**	๑.๐๐๐								
D	๐.๖๘๖**	๐.๗๒๔**	๐.๗๓๗**	๑.๐๐๐							
E	๐.๕๕๘**	๐.๖๔๓**	๐.๖๗๑**	๐.๘๒๘**	๑.๐๐๐						
F	๐.๖๒๖**	๐.๖๘๐**	๐.๖๘๔**	๐.๘๐๑**	๐.๘๒๘**	๑.๐๐๐					
G	๐.๕๘๐**	๐.๖๓๑**	๐.๖๓๙**	๐.๗๖๕**	๐.๘๔๒**	๐.๘๕๑**	๑.๐๐๐				
H	๐.๕๐๐**	๐.๕๙๒**	๐.๕๙๒**	๐.๖๕๖**	๐.๗๓๒**	๐.๘๑๕**	๐.๘๔๖**	๑.๐๐๐			
I	๐.๔๗๘**	๐.๕๒๗**	๐.๔๘๗**	๐.๖๔๔**	๐.๗๒๒**	๐.๗๔๙**	๐.๘๐๕**	๐.๘๘๔**	๑.๐๐๐		
J	๐.๕๐๐**	๐.๕๔๒**	๐.๕๑๒**	๐.๖๘๐**	๐.๗๓๒**	๐.๗๔๖**	๐.๘๓๗**	๐.๗๙๙**	๐.๙๐๒**	๑.๐๐๐	
K	๐.๔๒๑**	๐.๕๐๕**	๐.๕๓๐**	๐.๖๔๐**	๐.๖๙๘**	๐.๗๑๐**	๐.๗๙๑**	๐.๘๑๑**	๐.๘๔๓**	๐.๘๖๓**	๑.๐๐๐

Bartlett's Test of Sphericity= ๕๔๐๘.๘๔๗df= ๓๓๖ p = .๐๐๐ Kaiser-Meyer - Olkin Measure of Sampling Adequacy = .๙๔๐ ** p<.๐๑

** Correlation is significant at the ๐.๐๑ level (๒-tailed).

๔.๓.๕ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ในโมเดลนี้ มีตัวแปรแฝง ๓ ตัวแปร คือ ความศรัทธา (ABC) ความคาดหวัง (DEF) และการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) โดยตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ๑๑ ตัวแปร

การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ที่มีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่านนี้ ในครั้งแรก พบว่า โมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ ๓๐๔.๕๐๐ ที่ค่าองศาอิสระเท่ากับ ๔๑ และค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .๐๐๐ ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๗๓๐ ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๕๒๐ ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ ๐.๐๖๐ ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๑๕๐

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นจากข้อตกลงเบื้องต้นในสถิติวิเคราะห์ดั้งเดิมที่กำหนดว่า เหมอมความคลาดเคลื่อนต้องไม่สัมพันธ์กัน เป็นข้อตกลงเบื้องต้นในสถิติวิเคราะห์ด้วย SEM ซึ่งกำหนดให้มีการนำเหมอมความคลาดเคลื่อนมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และเหมอมความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันตามสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผลการปรับโมเดลจะได้ค่าขนาดอิทธิพล และค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลที่ถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น ผู้วิจัยพิจารณาปรับโมเดลจากดัชนีดัดแปลงโมเดล (Modification Indices) และได้ปรับโมเดลจำนวน ๒๒ เส้นทาง โดยได้ปรับ ๑) เส้นทาง Theta-Delta (TD) และ ๒) เส้นทาง Theta-Epsilon (TE) และผลการปรับโมเดล ทำให้ได้โมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยโดยมีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ ๔.๔ ภาพที่ ๔.๑๐

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีตัวแปรความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ ๒๖.๐๔ องศาอิสระเท่ากับ ๒๐ ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ ๐.๑๖ นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีตัวแปรความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๘๐ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๔๐ ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ ๑ และ ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ

(RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๐๓๔ ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ สนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง ๐.๖๒ ถึง ๐.๙๗ โดยตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงสูงสุดคือ ความเชื่อมั่น (G) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๙๗ รองลงมาคือ เป้าหมาย (D) และการกระทำต่อผลลัพธ์ (F) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๘๔ และตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงต่ำสุดคือ ศรัทธาผู้เจิม (A) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๖๒ ในภาพรวมค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้มีค่าอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูงเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปร ภายในแผน พบว่า ความคาดหวัง (DEF) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ ๐.๘๑ แสดงว่า ตัวแปรภายในโมเดลประกอบด้วย ความศรัทธา (ABC) สามารถอธิบายความแปรปรวนความคาดหวัง (DEF) ได้ร้อยละ ๘๑.๐๐ ส่วนการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ ๐.๙๐ แสดงว่า ตัวแปรภายในโมเดล คือ ความศรัทธา (ABC) และความคาดหวัง (DEF) สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) ได้ร้อยละ ๙๐.๐๐

เมื่อพิจารณาเมตริกสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ในช่วง ๐.๖๓๖ ถึง ๐.๘๓๕ โดยตัวแปรมีความสัมพันธ์เป็นบวก ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดคือ ความคาดหวัง (DEF) และการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๘๓๕ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับสูง แสดงว่า เมื่อเกิดความคาดหวังมากขึ้นการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาเพิ่มมากขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมาคือ ความศรัทธา (ABC) และความคาดหวัง (DEF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๗๙๒ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับสูง แสดงว่า เมื่อความศรัทธา (ABC) มากขึ้น ความคาดหวัง (DEF) จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

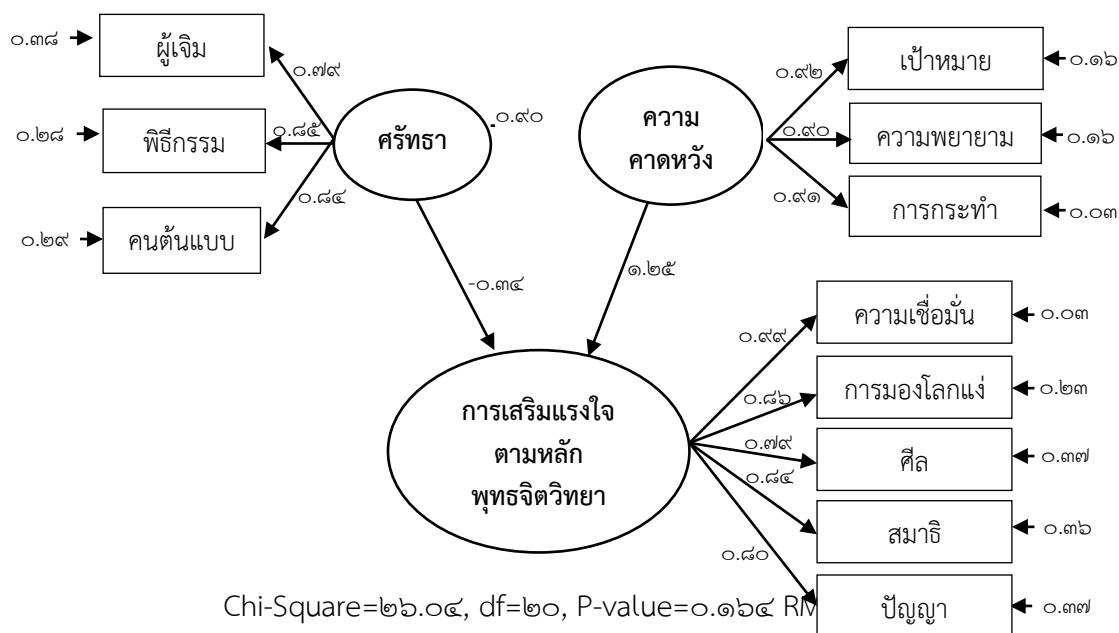
เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา (G_K) พบว่า ตัวแปรดังกล่าว ได้รับอิทธิพลทางตรงจากความศรัทธา (ABC) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -๐.๓๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจาก ความคาดหวัง (DEF) เท่ากับ ๑.๑๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ดังแสดงในตารางที่ ๔.๔

ตารางที่ ๔.๔ ค่าสถิติผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีตัวแปรความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตัวแปรเหตุ	ABC			DEF		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE
DEF	๐.๙๐** (๐.๐๖) ๑๖.๓๑		๐.๙๐** (๐.๐๖) ๑๖.๓๑			
G_K	๐.๗๘** (๐.๐๕) ๑๔.๓๕	๑.๑๓* * (.๑๕) ๗.๓๒	-๐.๓๔** (๐.๑๔) -๒.๓๙	๑.๒๕** (๐.๑๕) ๘.๓๓		๑.๒๕** (๐.๑๕) ๘.๓๓
ค่าสถิติ	ไค-สแควร์ = ๒๖.๐๔ df = ๒๐ p = .๑๖ GFI = .๙๘ AGFI = .๙๔ RMSEA = .๐๓๔					
ตัวแปร	A	B	C			
ความเที่ยง	๐.๖๒	๐.๗๒	๐.๗๑			
ตัวแปร	D	E	F			
ความเที่ยง	๐.๘๔	๐.๘๒	๐.๘๔			
ตัวแปร	G	H	I	J	K	
ความเที่ยง	๐.๙๗	๐.๗๓	๐.๖๓	๐.๗๐	๐.๖๓	
สมการโครงสร้างของตัวแปร		DEF		G_k		
R SQUARE		๐.๘๑		๐.๙๐		
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง						
ตัวแปรแฝง	ABC		DEF		G_K	
ABC	๑.๐๐๐					
DEF	๐.๗๙๒**		๑.๐๐๐			
G k	๐.๖๓๖**		๐.๘๓๕**		๑.๐๐๐	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, **p<.๐๑,

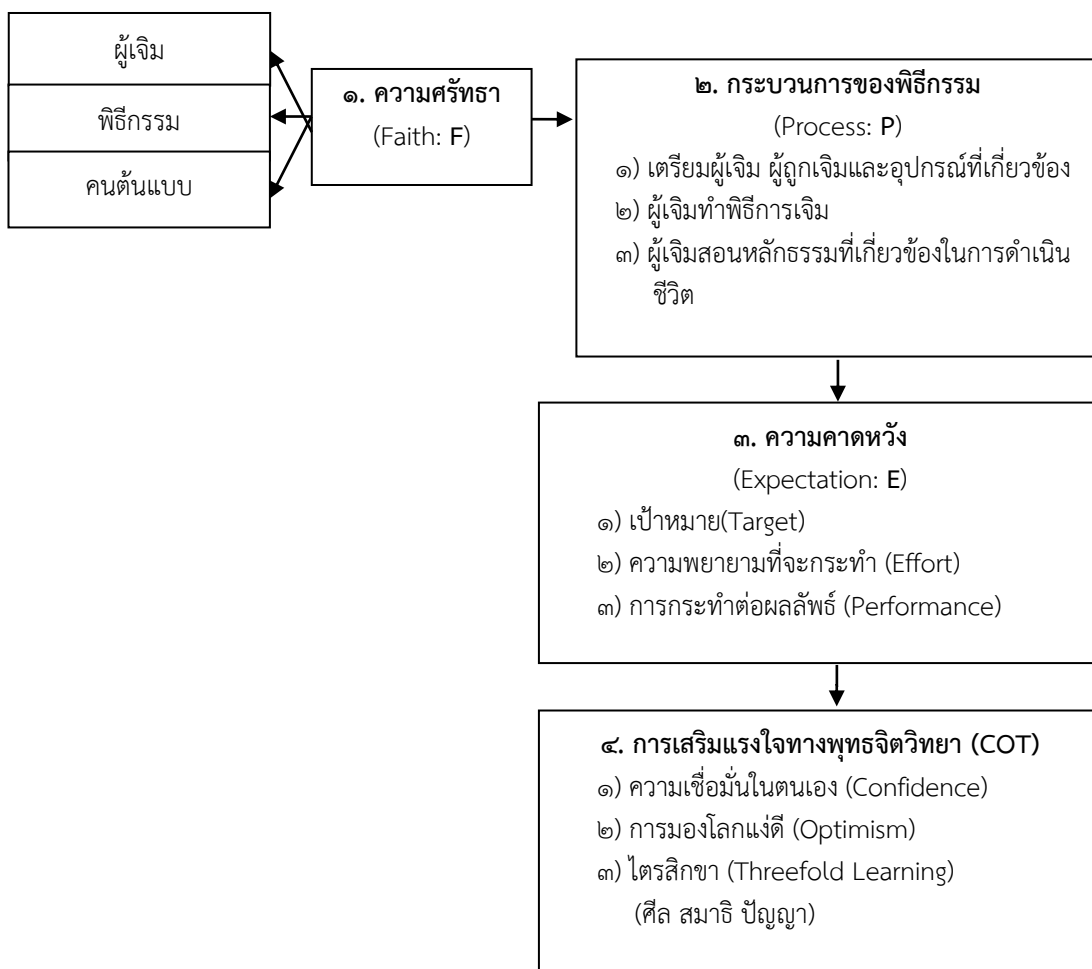
TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

ภาพที่ ๔.๑๐ โมเดลการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา
ด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ในสมัยโบราณนั้นกลยุทธ์ที่ใช้ในการสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนหันมาสนใจหลักธรรม และนำหลักธรรมไปพิจารณาและประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้มีหลายวิธี การเจิมก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้พุทธศาสนิกชนสนใจในหลักธรรม โดยทำให้ผู้ที่มารับการเจิมเกิดความศรัทธาในผู้เจิม ศรัทธาในพิธีกรรม นำไปสู่การบอกต่อกลายเป็นศรัทธาจากคนต้นแบบ เมื่อเกิดความศรัทธาแล้วผู้ทำการเจิมจะนำเข้าสู่กระบวนการที่ประกอบด้วยหลักคำสอนให้ผู้มารับการเจิมเกิดปัญญาสามารถนำหลักธรรมไปคิดพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาจิตใจของตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข ดังนั้น ความศรัทธาทั้ง ๓ แบบ และกระบวนการของพิธีกรรมนี้เป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อปัจจัยภายใน ด้วยการทำให้ผู้มารับการเจิมนั้นเกิดปัญญาสามารถนำหลักธรรมมาพิจารณาให้ตนเองดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ ๔.๑๑ รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

ด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย (FPECOT Model)

อธิบายภาพผังรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย มี ๔ องค์ประกอบหลัก อธิบายได้ดังต่อไปนี้

๑. ความศรัทธา (Faith: F)

ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อความเลื่อมใสการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ และมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มชน แบ่งเป็น ๓ ได้แก่ ๑. ศรัทธาผู้เจิม หมายถึง ให้ความสำคัญต่อการเจิมโดยเลือกผู้เจิมด้วยตนเอง เพราะประสิทธิภาพของการเจิมย่อมอยู่ที่ผู้เจิม ผู้เจิมต้องเป็นมีชื่อเสียง รักษาศีลสมาสมาปฏิบัติ เชี่ยวชาญในการเจิม ๒. ศรัทธาพิธีกรรม หมายถึง ในพิธีการเจิมจำเป็นต้องมีพิธีกรรม เป็นไปเพื่อการสืบทอดประเพณี ฤกษ์ยามเป็นกระบวนการเจิมเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ต้องระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ขณะลงมือเจิม เป็นความเชื่อเรื่องเริ่มต้นไปสู่ความสำเร็จ ๓. ศรัทธาคนต้นแบบ หมายถึง เจิมโดยได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมา ตามคำแนะนำของผู้ที่นับถือ มีชื่อเสียง เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม ทำตามคำแนะนำของผู้ประสบความสำเร็จ จากการที่บุคคลมีศรัทธาอย่างใดอย่างหนึ่งในศรัทธาทั้ง ๓ นั้น ทำให้เกิดกระบวนการการเจิม

๒. กระบวนการของพิธีกรรมการเจิม (Process: P)

กระบวนการของพิธีกรรมการเจิมนั้น มีหลักการ ได้แก่ ๑) เตรียมผู้เจิม ผู้ถูกเจิมและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่นิมนต์พระ ดูเวลา ฤกษ์ยาม วันที่ดีที่เหมาะสมตามฤกษ์ตามชัยเตรียมสถานที่และวัตถุที่จะเจิมเตรียมแป้ง น้ำหอม น้ำมนต์ แผ่นทอง มีพิธีสงฆ์คือสวดมนต์ มีการอาราธนาคุณพระพุทธรูปคุณพระธรรมคุณพระสงฆ์คุณครูบาอาจารย์และบิดามารดา รับศีล พระเจริญพุทธมนต์ ถวายเครื่องสักการะ พระสงฆ์ฉันภัตตาหาร พระสงฆ์ให้พร ๒) ผู้เจิมทำพิธีการเจิมตามที่ถูกผู้เจิมได้เตรียมไว้ อาจเป็นบ้าน รถ หรือสิ่งของ เมื่อเจิมเสร็จแล้ว ผู้ทำพิธีเจิมประพรมน้ำพุทธมนต์ และ ๓) ผู้เจิมสอนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต การเจิมนั้นเป็นการทำเครื่องหมายเป็นการบูชา แสดงความเคารพ เพื่อเตือนสะกิดใจให้มองเห็น เพื่อนึกถึงคุณงามความดี ให้ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต หลังจากที่ถูกผู้เจิมได้รู้ถึงความหมาย สัญลักษณ์ วัตถุประสงค์ และวิธีปฏิบัติของการเจิมแล้ว ทำให้เกิดการตั้งความคาดหวังในชีวิต

๓. ความคาดหวัง (Expectation: E)

การที่ถูกผู้เจิมมีศรัทธาอย่างใดอย่างหนึ่งจากศรัทธา ทั้ง ๓ นั้น ทำให้ผู้ถูกเจิมมีความคาดหวังในชีวิต ได้แก่ ๑) มีเป้าหมาย (Target) การเจิมเป็นเป้าหมายหลักในการสร้างกำลังใจให้ตนเองทำให้รู้สึกสบายใจทำให้มีสติในการพึ่งพาตนเองได้ทำให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและเป็นการช่วยให้สร้างเสริมแรงบันดาลใจให้ตนเอง ๒) ความพยายามที่จะกระทำ (Effort) การเจิมนำไปสู่การทำงานแบบหนักเอาเบาสู้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้พร้อมในการทำงานเสมอทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้นเป็นกุศโลบายในการฝึกให้อุตุนและเป็นแรงบันดาลใจให้ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น และ ๓) การกระทำต่อผลลัพธ์ (Performance) การเจิมทำให้มีคนเกรงขาม นำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ นำไปสู่ความปลอดภัย ทำให้อยู่อย่างมีความสุข และนำไปสู่ความสำเร็จ

๔. การเสริมแรงใจทางพุทธจิตวิทยา (COT)

การที่ถูกผู้เจิมมีศรัทธาอย่างใดอย่างหนึ่งจากศรัทธา ทั้ง ๓ นั้น ทำให้ผู้ถูกเจิมมีความคาดหวังในชีวิต ทำให้เกิดการสร้างแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ได้แก่ ๑) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence) การเจิมทำให้เกิดความเชื่อมั่นในพฤติกรรมของตนเอง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในขณะลงมือปฏิบัติ ช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ และเป็นการช่วยกระตุ้นให้มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ๒) การมองโลกแง่ดี (Optimism) การเจิมเป็นการป้องกันไม่ให้เราทำความชั่ว ทำให้เกิดการดูแลซึ่งกันและกัน เป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพทำให้สังคมสงบสุขและนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ และ ๓) ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) (Threefold Learning) คือ ๑) ศีล (Morality) การเจิมทำให้สำรวมระวังในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความระมัดระวังในการใช้คำพูดทำให้เกิดการไม่เบียดเบียนกันทำให้ไม่หวังในทรัพย์สินของผู้อื่น และทำให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ๒) สมาธิ (Concentration) การเจิมการเป็นศาสตร์ที่เพิ่มพลังจิตเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในจิตใจ เป็นการฝึกฝนในการให้ใช้สติอยู่เสมอการเจิมทำให้มีสติในการอยู่ร่วมกันในสังคม และเป็นการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติธรรม

และ (๓) ปัญญา (Wisdom) การเจิมเป็นการสอนธรรมะให้ผู้มาเจิมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้นทางนำไปสู่การแก้ปัญหาทำให้รู้จักไตร่ตรองด้วยความละเอียดรอบคอบ ทำให้สามารถใช้ชีวิตอยู่กับความเป็นจริงได้และคุณค่าของการเจิมอยู่ที่เรามีหลักยึดเพื่อนำมาปฏิบัติได้

จากภาพที่ ๔.๑๑ จะเห็นได้ว่าการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมที่ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัว คือ ศรัทธาในผู้เจิม ศรัทธาในพิธีกรรม และศรัทธาในคนต้นแบบนั้นสามารถทำให้เกิดการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาได้ และในขณะเดียวกันศรัทธาใน ผู้เจิม ศรัทธาในพิธีกรรม และศรัทธาในคนต้นแบบนั้นสามารถทำให้เกิดความคาดหวัง ที่ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัว คือ ๑) เป้าหมาย ๒) ความพยายามกระทำ และ ๓) การกระทำต่อผลลัพธ์ ส่งผลทำให้เกิดการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาได้มากกว่าความศรัทธาอย่างเดียวซึ่งโมเดลนี้สามารถยืนยันโมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

พุทธศาสนิกชนในสังคมไทยนั้นมีวิถีชีวิตที่สามารถสรุปได้ว่า ศาสนบุคคล หรือ พุทธศาสนิกชนทางพระพุทธศาสนานั้น จุดเริ่มต้นโดยการอาศัยศาสนพิธีซึ่งเป็นกระพี้ของพระศาสนา เป็นจุดเชื่อมโยงแห่งการเข้าไปในพระพุทธศาสนา จากนั้นจึงนำเอาหลักธรรมคำสอน คำชี้แนะ หรือ กุศโลบายที่มีอยู่ในพิธีกรรมเหล่านั้นมาประพฤติปฏิบัติจนสำเร็จผล จากพิธีกรรมเหล่านั้นทำให้ศาสนบุคคลได้เรียนรู้ธรรมและได้ปฏิบัติธรรม มีความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ที่ถูกต้องตรงตามธรรมเรียบร้อยดีงาม เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอันยั่งยืนแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมประเทศชาติ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย ๒) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Extend Qualitative Results) การดำเนินการแบ่งเป็น ๒ ระยะ ระยะที่ ๑ ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาสัญลักษณ์ หลักการ กระบวนการ ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิม เพื่อสร้างรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย และระยะที่ ๒ ใช้วิธีการเชิงปริมาณในรูปของการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อสร้างและตรวจสอบความตรงของรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาที่พัฒนาขึ้น และศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดล

การวิจัยในระยะที่ ๑ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ได้รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา จำนวน ๑ โมเดล ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง ๓ ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ ๑๑ ตัวแปร โมเดลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปรภายนอกแฝง ๑ ตัวแปร และ ตัวแปรภายในแฝง ๒ ตัวแปร ตัวแปรภายนอกแฝง ๑ ตัวแปร ได้แก่ ความศรัทธา วัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร ศรัทธาผู้เจิม ศรัทธาพิธีกรรม และศรัทธาคนต้นแบบ ตัวแปรภายในแฝง ๒ ตัวแปร ได้แก่ ๑) ความคาดหวัง เป็นตัวแปรส่งผ่าน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร คือ เป้าหมาย ความพยายามกระทำ และกระทำต่อผลลัพธ์ ๒) การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา วัดจากตัวแปรสังเกตได้ ๕ ตัวแปร คือ ความเชื่อมั่น มองโลกแง่ดี ศีล สมาธิ และ ปัญญา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ ๑ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ด้วยการเลือกแบบยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลักตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิม จำนวน ๕ รูป/คนผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม จำนวน ๓ รูป/คนผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน ๓ รูป/คน และผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิม จำนวน ๕ คน ผู้ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ รูป/คน

ระยะที่ ๒ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยคัดเลือกแบบสุ่ม ตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน ๒๗๐ คน แนวทางการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาขึ้นเองโดยแบ่งแนวคำถามเพื่อศึกษาภาพรวมของงานวิจัย และศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา เพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของกรอบแนวคิดการวิจัยที่สร้างจากการศึกษาเอกสาร เครื่องมือวิจัยในระยะที่ ๒ คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน ๒ ตอน ประกอบด้วย ๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ๒) แบบสอบถามรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการ

เจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ประกอบด้วย ความศรัทธา ความคาดหวัง และการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ผลการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง สรุปได้ว่า ค่าความเชื่อมั่น Cronbach ของแบบสอบถามทั้งฉบับ .๙๘๖

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมการเจิม ด้านพุทธธรรม ด้านจิตวิทยา และผู้เคยทำพิธีกรรมการเจิมรวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ รูป/คน เมื่อได้กรอบแนวคิดการวิจัยจากระยะที่ ๑ แล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งได้แบบสอบถามที่ส่งกลับ ๒๗๐ ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพส่วนที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาไปใช้ปรับกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยเบื้องต้น ให้ได้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยที่มีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) การประมาณค่าความเที่ยง การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย รวมทั้งการศึกษาอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรความศรัทธา ที่มีต่อการเสริมสร้างแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ผ่านตัวแปรส่งผ่านความคาดหวัง โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การเสนอสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนที่ ๑ เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และส่วนที่ ๒ เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

๑. ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ ๖๖.๗๐ และเพศชายร้อยละ ๓๓.๓๐ โดยส่วนใหญ่มีอายุ ๒๑ - ๓๐ ปี ร้อยละ ๓๘.๑๐ มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ ๔๔.๘๐ การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ ๔๗.๘๐ รายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๓๓.๓๐ สถานภาพโสด ร้อยละ ๖๐.๗๐

๒. ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในโมเดล

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในโมเดล สรุปได้ว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามด้านความศรัทธามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางถึงระดับสูง ความคาดหวังมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง การเสริมสร้างพลังใจตามหลักพุทธจิตวิทยามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงถึงสูงมาก ตัวแปรทุกตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยส่วนมากมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย และค่าความโด่งเป็นลบ แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรส่วนมากสูงกว่าค่าเฉลี่ย และมีค้ำ มีการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเตี้ยแบนกว่าค้ำปกติ แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลมาก

๕.๑.๒ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลจากวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แยกตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น ๓ ด้าน คือ ๑) เพื่อศึกษา สัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย ๒) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

๑. สัญลักษณ์ หลักการ และกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย

สัญลักษณ์ หลักการ และกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สรุปได้ว่า ความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สามารถสื่อถึงหลักธรรม พระรัตนตรัย ให้คนทำความดี การเริ่มใหม่ การก้าวไปข้างหน้า เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ นอกจากนี้ ข้อค้นพบพิธีกรรม การเจิม มีหลักการ และกระบวนการ ดังนี้ เตรียมผู้เจิมและผู้ถูกเจิม เริ่มตั้งแต่นิมิตพระ ดูเวลา ฤกษ์ยามงามดี วันที่ดีที่เหมาะสมตามฤกษ์ตามชัย เตรียมสถานที่และวัตถุที่จะเจิม เตรียมแป้ง น้ำหอม น้ำมนต์ แผ่นทอง ผู้เจิมทำพิธีการเจิม เริ่มตั้งแต่มีพิธีสงฆ์คือสวดมนต์ มีการอาราธนาคุณพระพุทธรูป พระธรรมคุณพระสงฆ์คุณครูบาอาจารย์และบิดามารดา รับศีล พระเจริญพุทธมนต์ ถวายเครื่องสักการะ พระสงฆ์ฉัน ให้พร เสร็จแล้วจึงเจิม และผู้เจิมสอนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ด้วยการเทศน์หรือให้ข้อคิดจากการเจิม

๒. ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย สรุปได้ว่า ทัศนคติและประสิทธิภาพในการเจิมเกิดจากศรัทธาและความคาดหวังเพื่อให้เกิดการเสริมแรงใจให้ทำสิ่งที่ดีงาม ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงของกระบวนการของผู้เคยผ่านการเจิมว่ามีศรัทธาอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ศรัทธาในผู้เจิม ๒) ศรัทธาในพิธีกรรม และ ๓) ศรัทธาในคนต้นแบบ ซึ่งจากศรัทธานั้นจะนำไปสู่การมีความคาดหวัง โดยที่ผู้ที่ประกอบพิธีกรรมการเจิม จะมีความคาดหวังอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เป้าหมาย ๒) ความพยายามต่อการกระทำ และ ๓) การกระทำต่อผลลัพธ์ นำไปสู่การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ความเชื่อมั่น ๒) การมองโลกในแง่ดี ๓) ศีล ๔) สมาธิ และ ๕) ปัญญา

๓. รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน สรุปได้ว่าเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรความศรัทธาที่มีต่อการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาโดยมีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง ๓ ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรภายในแฝง ๒ ตัวแปร ตัวแปรภายนอกแฝง ๑ ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ ๑๑ ตัวแปร

โมเดลเชิงสาเหตุของรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยที่มีความคาดหวังเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนา สรุปได้ว่า ค่าไค-สแควร์ χ^2 มีค่าเท่ากับ ๒๖.๐๔, $df = ๒๐$, $p = .๑๖$, $GFI = .๙๘๐$, $AGFI = .๙๔๐$, $RMSEA = .๐๙๑$ เมื่อพิจารณา ค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเที่ยง อยู่ระหว่าง ๐.๖๒ ถึง ๐.๙๗ โดยตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงสูงสุดคือ ความเชื่อมั่น รองลงมาคือ เป้าหมาย และการกระทำต่อผลลัพธ์ และตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงต่ำสุดคือ ศรัทธาผู้เจิม ในภาพรวมค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้มีค่าอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในแฝง พบว่า ตัวแปรภายในโมเดลประกอบด้วย ความศรัทธา สามารถอธิบายความแปรปรวนความคาดหวัง ได้ร้อยละ ๘๑.๐๐ ความศรัทธา และความคาดหวัง สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ได้ร้อยละ ๙๐.๐๐

เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ในช่วง ๐.๖๓๖ ถึง ๐.๘๓๕ โดยตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์เป็นบวกตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดอยู่ในระดับสูง คือ ความคาดหวัง และการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา แสดงว่า เมื่อเกิดความคาดหวังมากขึ้นการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาเพิ่มมากขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูงรองลงมา คือ ความศรัทธา และความคาดหวัง แสดงว่าเมื่อความศรัทธา มากขึ้น ความคาดหวัง จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาพบว่า ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางตรงจากความศรัทธา โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ ๐.๓๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความคาดหวัง (DEF) เท่ากับ ๑.๑๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การเสนอผลการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอเป็น ๓ ประเด็น ตามข้อค้นพบของการวิจัย ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ สัญลักษณ์ หลักการและกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย

สัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สามารถสื่อถึงหลักธรรม พระรัตนตรัย ให้คนทำความดี การเริ่มใหม่ การก้าวไปข้างหน้า เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ สอดคล้องกับขวัญฤทัย ธนารักษ์^๑ ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเชื่อในพิธีกรรมเรียกขวัญของล้านนาและความต้องการด้านจิตวิญญาณที่มีต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณ พบว่า ความเชื่อในพิธีกรรมเรียกขวัญของล้านนานำไปสู่การทำให้บุคคลรู้สึกเป็นสุขต่อการมีชีวิตอยู่อย่างแท้จริง มีความหมายและเข้าใจ

^๑ ขวัญฤทัย ธนารักษ์, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเชื่อในพิธีกรรมเรียกขวัญของล้านนาและความต้องการด้านจิตวิญญาณที่มีต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณ”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๙), หน้า ๗๓ – ๗๙.

ความหมายของชีวิตตนอันเกิดจากการมีสัมพันธภาพกับทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวอย่างกลมกลืนและเข้าใจ ทั้งกับบุคคลอื่น ธรรมชาติ และสิ่งที่เหนือธรรมชาติจนหลุดพ้นจากอัตตา

หลักการ และกระบวนการ เตรียมผู้เจิมและผู้ถูกเจิม เริ่มตั้งแต่นิมนต์พระ ดูเวลาฤกษ์ยาม วันที่ดีที่เหมาะสมตามฤกษ์ตามชัยเตรียมสถานที่และวัตถุที่จะเจิมเตรียมแป้ง น้ำหอม น้ำมันต์ แผ่นทอง ผู้เจิมทำพิธีการเจิม เริ่มตั้งแต่มีพิธีสงฆ์คือสวดมนต์ มีการอาราธนาคุณพระพุทธรูปพระธรรมคุณพระสงฆ์คุณครูบาอาจารย์และบิดามารดา รับศีล พระเจริญพุทธมนต์ ถวายเครื่องสักการะ พระสงฆ์ฉัน ให้พร เสร็จแล้วจึงเจิม และผู้เจิมสอนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ด้วยการเทศ หรือให้ข้อคิดจากการเจิม สอดคล้องกับลัทธิ กานต์สมเกียรติ ได้ศึกษา^๒ พระเครื่อง : รูปแบบการจัดการของวัด เพื่อสืบสานความเชื่อพิธีกรรมในเขตภาคกลาง จากการศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับการสร้างพระเครื่อง ในเขตภาคกลางทั้ง ๗ เขต พบว่า พิธีจะเป็นแบบพุทธานิเชกมีพระอาจารย์ท่านเดียวนั่งปรกอธิฐานจิต ขณะนั่งปรกอธิฐานจิตมีพระสงฆ์ผู้ทรงสมณศักดิ์เจริญพระพุทธมนต์ ๙ – ๑๐ รูป หรือการสวดพุทธานิเชก ๔ รูป ส่วนพิธีมหาพุทธานิเชกจะมีพระอาจารย์มากกว่า ๑ ส่วนประกอบพิธีกรรมประกอบด้วย เจ้าพิธี ผู้นำสวด และผู้นำอาราธนา ผู้เข้าร่วมพิธี อุปกรณ์และของใช้ในพิธีการจัดเตรียมสถานที่ วิธี และขั้นตอน ฤกษ์ยาม ขั้นตอนประกอบด้วยพิธีกรรมในด้านการบวงสรวง การเททองหล่อ การจุดเทียนชัย การเจริญชัยมงคลคาถา การนั่งปรกอธิฐานจิต การสวดพุทธานิเชก การดับเทียนชัยและการเวียนเทียน

๕.๒.๒ ทักษะคติและประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

ศรัทธาเป็นการแสดงที่ให้ความสำคัญต่อการเจิมโดยเลือกผู้เจิมด้วยตนเอง เพราะประสิทธิภาพของการเจิมย่อมอยู่ที่ผู้เจิม ผู้เจิมต้องเป็นมีชื่อเสียง รักษาศีลสมาธิปฏิบัติเชี่ยวชาญ ในการเจิมการเจิมจำเป็นต้องมีพิธีกรรม เป็นไปเพื่อการสืบทอดประเพณี ฤกษ์ยามเป็นกระบวนการเจิมเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ต้องระลึกถึงพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ขณะลงมือเจิม เป็นความเชื่อเรื่องเริ่มต้นไปสู่ความสำเร็จ ได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมา ตามคำแนะนำของผู้ที่นับถือ มีชื่อเสียง เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม ทำตามคำแนะนำของผู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ศรัทธาผู้เจิม ศรัทธาพิธีกรรมและศรัทธาคนต้นแบบ จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ศรัทธาทั้ง ๓ แบบมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางถึงระดับสูง สอดคล้องกับสมชัย เจริญวรเกียรติ^๓ ได้ศึกษา ฮวงจุ้ย : ความเชื่อ ความรู้ และอำนาจในการจัดการ และการสร้างพื้นที่ทางสังคม พบว่า ความเชื่อในฮวงจุ้ยที่เกิดจากการกระทำตามผู้อื่นเป็นความเชื่อที่เกิดจากการเรียนรู้จากภายใน และจากภายนอกครอบครัวยุติกัน คนรู้จัก และจากที่ทำงาน ความเชื่อเกี่ยวกับฮวงจุ้ยส่วนใหญ่จะเกิดจากการได้รับคำแนะนำจากคนที่รู้จัก นอกจากนั้นฮวงจุ้ยเป็นตัวเลือกที่ได้รับการยอมรับ เพราะฮวงจุ้ยเป็นสิ่งที่มีความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ฮวงจุ้ยถูกนำมาใช้แก้ไขในด้านธุรกิจ และด้านครอบครัว โดยถูกนำมาใช้

^๒ ลัทธิ กานต์สมเกียรติ, “พระเครื่อง: รูปแบบการจัดการของวัดเพื่อสืบสานความเชื่อพิธีกรรมในเขตภาคกลาง”, **ปริญญาปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕), หน้า ๔๑๙ – ๔๒๑.

^๓ สมชัย เจริญวรเกียรติ, “ฮวงจุ้ย: ความเชื่อ ความรู้ และอำนาจในการจัดการ และการสร้างพื้นที่ทางสังคม”, **ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการจัดการ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒๔ – ๑๒๕.

ในการปรับภูมิทัศน์ สถานที่ อาคาร โรงงาน ร้านค้า และสวน เพื่อให้การดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จ มีกำไร มีการขยายงาน และป้องกันอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น เช่นเดียวกับพุนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ และคณะได้ศึกษาการสืบชะตาล้านนา : แนวคิดและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและจิตวิญญาณของชุมชนในล้านนา พบว่า เกิดจากการกระทำตามผู้อื่นเป็นความเชื่อที่เกิดจากการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชนและพิธีกรรมการสืบชะตา พบว่า เป็นกระบวนการเยียวยาให้คนในสังคม ให้สามารถเผชิญกับปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ด้วยกำลังใจที่เข้มแข็ง ^๕

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับล้อย กานต์สมเกียรติ ได้ศึกษา ^๕ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการสร้างพระเครื่องในเขตภาคกลางพบว่าความเชื่อที่เกิดจากการบอกเล่า การได้รับประสบการณ์จากการพกติดตัวและการสะสมไว้ พระเครื่องส่วนใหญ่ได้รับการสืบสานมาจากญาติพี่น้อง การทำบุญกับวัดแล้วได้รับแจก หรือการเช่าจากทางวัด ศูนย์พระและแผนพระ จากการสะสมพระเครื่องมีพระเครื่องไว้ติดตัวขณะดำเนินชีวิตทั้งในการประกอบอาชีพหรือการเดินทาง และการมีพระเครื่องไว้ติดตัวหรือการสะสมพระเครื่องก็ก่อให้เกิดการปฏิบัติธรรม เช่น การพนมมือและการท่องคาถาก่อนคล้องพระและขอพรเพื่อคุ้มครองป้องกัน ทำมาค้าขายดี เมตตามหานิยม โชคลาภสมปรารถนา แคล้วคลาดปลอดภัย คงกระพันชาตรี และความสุขความเจริญสุขภาพแข็งแรง นอกจากนี้ ความเชื่อด้านพิธีกรรมและผู้ทำพิธีกรรมพบว่า พิธีจะเป็นแบบพุทธานุสรมีพระอาจารย์ท่านเดียวนั่งปรกอธิฐานจิตขณะนั่งปรกอธิฐานจิตมีพระสงฆ์ผู้ทรงสมณศักดิ์เจริญพระพุทธรูป ๙-๑๐ รูป หรือการสวดพุทธานุสรม ๔ รูป ส่วนพิธีมหาพุทธานุสรมีพระอาจารย์มากกว่า ๑ ท่านนั่งปรกอธิฐานจิต ขณะนั่งปรกอธิฐานจิตมีพระสงฆ์ผู้ทรงสมณศักดิ์ ๙ รูป หรือ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธรูปหรือสวดพุทธานุสรม ๔ รูป เช่นเดียวกับแบบพุทธานุสรม ส่วนประกอบพิธีกรรมประกอบด้วยเจ้าพิธี ผู้นำสวด และผู้นำอาราธนา ผู้เข้าร่วมพิธี อุปกรณ์และของใช้ในพิธี การจัดเตรียมสถานที่ วิธีและขั้นตอน ฤกษ์ยาม จากการศึกษาพบว่าในการปลุกเสกพระจะประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ แต่ละขั้นตอนประกอบด้วยพิธีกรรมในด้านการบวงสรวง การเททองหล่อ การจุดเทียนชัย การเจริญชัยมงคลคาถา การนั่งปรกอธิฐานจิต การสวดพุทธานุสรม การดับเทียนชัยและการเวียนเทียนซึ่งในแต่ละพิธีกรรมจะมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายและคติความเชื่อในการประกอบพิธี

ด้านความคาดหวัง ประกอบด้วย เป้าหมาย ความพยายามในการกระทำและผลของการกระทำมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของชลภัสสรณ์ ศรีวรรณภาธร ^๖ พบว่าถ้าการทำงานที่มีแนวทางที่ชัดเจน ถูกต้อง และคาดหวังว่า ค่าจ้างสวัสดิการ โบนัส เป็นปัจจัยที่ส่งผล

^๕ พุนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ และคณะ, “สืบชะตาล้านนา: แนวคิดและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและจิตวิญญาณของชุมชนในล้านนา”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒๕ – ๑๒๖.

^๕ ล้อย กานต์สมเกียรติ, “พระเครื่อง: รูปแบบการจัดการของวัดเพื่อสืบสานความเชื่อพิธีกรรมในเขตภาคกลาง”, ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, หน้า ๔๑๙ – ๔๒๑.

^๖ ชลภัสสรณ์ ศรีวรรณภาธร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกจากงานของพนักงานแผนกห่วงโซ่อุปทาน: กรณีศึกษาบริษัทผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร”, ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘), หน้า ๑๙๖ – ๑๙๗.

ให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน นอกจากนั้นชลธิชา ทิพย์ประทุม และคณะ^๗ พบว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกใช้รางวัลให้มีความเหมาะสม โดยการสร้างสมดุลระหว่างรางวัลรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรางวัลที่เป็นตัวเงิน และรางวัลที่ไม่เป็นตัวเงิน เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณค่าของพนักงานที่มีความพยายามในการทำงาน จนก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

เมื่อผู้ถูกเจิมมีศรัทธาจากผู้เจิม พิธีกรรมหรือคนต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างประกอบกัน ศรัทธานั้นจะนำไปสู่กระบวนการเจิมที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมผู้เจิม ผู้ถูกเจิมและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ ๒ ผู้เจิมทำพิธีกรรม ขั้นตอนที่ ๓ ผู้เจิมสอนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะนำสู่ความคาดหวัง ประกอบด้วย เป้าหมายที่ชัดเจน ความพยายามที่จะกระทำและผลลัพธ์ของการกระทำ สอดคล้องกับชั้นทอง วัฒนธรรมประดิษฐ์^๘ กล่าวว่า ศรัทธาที่เกิดจากบุคคลภายนอกสอน ให้คำชี้แนะแนวทางทำให้ผู้ฟังรู้จักจุดมุ่งหมายในการรักษาศีล นำไปสู่จุดหมาย ที่แท้จริง กล่าวคือ เดินเข้าสู่หนทางการดับทุกข์ เป็นการพัฒนาตนเองเพื่อก้าวเป็นอริยสาวก ปัจจัยภายในที่สร้างแรงจูงใจ คือ การพิจารณาใคร่ครวญด้วยตนเองจนเกิดความเห็นถูก เห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง เช่นเดียวกับพระมหาทองสุข สุเมโธ (ไทยหนู)^๙ ได้ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรม การบูชาหลวงพ่อบ้านของชุมชนวัดโพธิ์ชัยศรี บ้านแวง ตำบลบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่า หลวงพ่อบ้าน วัดโพธิ์ชัยศรี อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นพระพุทธรูปที่มีคนเคารพบูชาเป็นจำนวนมากและเป็นพระพุทธรูปที่ผู้คนมีความเชื่อว่ามีศักดิ์สิทธิ์หลายประการ เช่น เชื่อว่าหลวงพ่อบ้านวัดโพธิ์ชัยศรีสามารถช่วยเหลือตนเองให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ ได้ เชื่อว่า หลวงพ่อช่วยให้อายุยืนยาวประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความเข้าใจความมั่นคงความภูมิใจและความมีเกียรติภูมิจะส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อตนเองเชิงบวกและเมื่อชุมชนเกิดความคุ้นเคยกับแบบแผนทางสังคมของชุมชนก่อให้เกิดความเชื่อมั่นการยอมรับการปรับตัวต่อพฤติกรรมภายในชุมชนได้

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระวิสิษฐ์ สุมน (แทบตาม)^{๑๐} ได้ศึกษาคุณค่าความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาปู่ตา ของชาวบ้านหนอง แวงโสภพระ และชาว บ้านหนองแวงโคตร ตำบลหนองแวง

^๗ ชลธิชา ทิพย์ประทุม และคณะ, “บทบาทของรางวัลในการบริหารทรัพยากรมนุษย์”, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๖๐) : ๑๙๐.

^๘ ชั้นทอง วัฒนธรรมประดิษฐ์, “กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สำหรับผู้นำ”, พุทธศาสตร์ชุมชนบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๓๓.

^๙ พระมหาทองสุข สุเมโธ (ไทยหนู), “การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาหลวงพ่อบ้านของชุมชนวัดโพธิ์ชัยศรี บ้านแวง ตำบลบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”, การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๒ พุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไทย, หน้า ๑๒๖๗.

^{๑๐} พระวิสิษฐ์ สุมน (แทบตาม), “การศึกษาคุณค่าความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านหนองแวงโสภพระ และชาวบ้านหนองแวงโคตร ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘๔.

โสกพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น พบว่า คติความเชื่อทำให้มนุษย์เกิดพลังทางด้านจิตใจ มีความหวังในการใช้ชีวิต อยู่อย่างปลอดภัย คติความเชื่อจึงจำเป็นและมีความสำคัญกับทุกคน และเป็นบ่อเกิดของพิธีกรรม พิธีกรรมเป็นรูปแบบของการอันศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถนำพามนุษย์ไปสู่จุดหมายตามที่ตนมีความเชื่อและเลื่อมใสศรัทธา นอกจากนี้พิธีกรรมยังเป็นจุดศูนย์รวมเพื่อการกระทำที่พร้อมเพรียงกัน เริ่มต้นขึ้นพร้อมกัน และประกอบขึ้นตอนต่างๆ จนกระทั่งจบพิธีพร้อมกัน เช่นเดียวกับ พระครูจิตรธรรมธัช ดร.^{๑๑} พบว่า ภาวะหนึ่งของพิธีกรรมเจ้าแม่สองนาง พรหมณ์ พระสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์กับพระรัตนตรัย ในฐานะของบุคคลผู้มีศรัทธาในพระรัตนตรัยได้รับประสบการณ์โดยตรงเช่นการหายจากความเจ็บป่วยปลอดภัยจากอุบัติเหตุได้รับโชค เพราะเกิดความสบายใจจากพระรัตนตรัยเกิดเป็นความเชื่อมั่นรู้สึกถึงภาวะของความเป็นผู้วิเศษ ตระหนักได้โดยตรงถึงภารกิจที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ดีหลายอย่างที่ตัวเองได้รับ มีการแนะนำให้ผู้มาขอคำแนะนำเกิดศรัทธาเชื่อมั่นในพระรัตนตรัยด้วย นอกจากนั้นอุไรวรรณ สิงห์ทอง^{๑๒} ยังพบว่า สังคมต้องการให้ทุกคนรักและปรองดองกันจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การเสี่ยงทายจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เสี่ยงทายสามารถคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการให้กำลังใจในการดำเนินชีวิต เพราะการเสี่ยงทายยังบอกถึงความต้องการอยากรู้ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การเสี่ยงทายจึงเหมือนการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อลดบันดาลให้ตนเอง และครอบครัวมีความสุข

นอกจากนั้นสมชัย เจริญวรเกียรติ พบว่า^{๑๓} ความเชื่อเกี่ยวกับฮวงจุ้ยที่เกิดจากประเพณีการไหว้บรรพบุรุษฮวงจุ้ยได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ในเมืองไทย ที่ต้องหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อสร้างความมั่นใจในการดำรงชีวิต จึงมีความเชื่อว่าหากเลือกทำเลในการฝังศพให้บรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้วในทำเลที่ดีที่ถูกหลักฮวงจุ้ยจะทำให้บรรพบุรุษกลับมาช่วยส่งเสริมทำให้ลูกหลานประสบความสำเร็จในด้านธุรกิจการงาน ครอบครัวมีความสุข และมีลูกหลานเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับพูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ และคณะ^{๑๔} พบว่าในความสัมพันธ์ด้านจิตวิทยาพิธีกรรมการสืบชะตา อยู่ภายใต้กรอบโครงสร้างทางความเชื่อผสมผสานกันระหว่างความเชื่อที่เป็นศาสนากับไสยศาสตร์ กล่าวคือพิธีกรรมการสืบชะตาเป็น กุศโลบายเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจแก่ผู้เข้าร่วมพิธี เพราะโดยสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ลึกๆ แล้ว มีความรู้สึกไม่มั่นคงต่อชีวิตดังนั้นพิธีกรรมการสืบชะตา จึงมีบทบาทต่อการเริ่มต้นความรู้สึกใหม่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยอันเป็นสาระด้าน

^{๑๑} พระครูจิตรธรรมธัช, ดร., “ศึกษาความสัมพันธ์ความเชื่อเรื่องพิธีกรรมเจ้าแม่สองนางกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขงจังหวัดหนองคาย”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๗๖.

^{๑๒} อุไรวรรณ สิงห์ทอง, “การศึกษาการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสี่ยงทาย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๖), หน้า ๕๙.

^{๑๓} สมชัย เจริญวรเกียรติ, “ฮวงจุ้ย: ความเชื่อ ความรู้ และอำนาจในการจัดการ และการสร้างพื้นที่ทางสังคม”, ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต สาขาการจัดการ, หน้า ๑๒๔ – ๑๒๕.

^{๑๔} พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ และคณะ, “สืบชะตาล้านนา: แนวคิดและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและจิตวิญญาณของชุมชนในล้านนา”, รายงานการวิจัย, หน้า ๑๒๕ – ๑๒๖.

จิตวิทยาในพิธีสืบทอดของคณลันนา เช่นเดียวกับปิยมาศ กังวานกิจไพศาล^{๑๕} พบว่า การเสี่ยงเซียมซี เป็นพิธีกรรมการสื่อสารที่เฝ้ายารักษาจิตใจได้ในโลกแห่งจินตนาการ ด้วยการเป็นที่พึ่งทางจิตใจและ เป็นกำลังใจกับผู้เสี่ยงทายเท่านั้น แม้คำทำนายจากเทพจะบอกกล่าวถึงทางออกไว้บ้าง หากแต่เน้นให้ผู้เสี่ยงทายทบทวนตนเองและแนะแนวทางการปฏิบัติตนแก่ผู้เสี่ยงมากกว่า

การเสริมสร้างพลังใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วย ความเชื่อมั่น การมองโลก ในแง่ดี ศิล สมาธิและปัญญา มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงถึงสูงมาก สอดคล้องกับ พระมหาโสภณ วิจิตรธมโม (มณีปัญญาพร) ได้ศึกษาการรู้ความจริงที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักพุทธจิตวิทยา พบว่า^{๑๖} ความจริงของชีวิตกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักจิตวิทยานั้น ผู้ปฏิบัติธรรม ตามอริยมรรคมีองค์ ๘ และฝึกปฏิบัติสมาธิตามหลักสติปัฏฐาน ๔ จะมีความเข้าใจความจริงของชีวิต กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีความประพฤติทางกายเรียบร้อย มีวาจา สุภาพอ่อนหวาน มีความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีกิริยามารยาทเรียบร้อย

เมื่อผู้ถูกเจิมเกิดความคาดหวัง โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความพยายามที่จะกระทำ และมองเห็นถึงผลของการกระทำที่จะต้องประสบความสำเร็จ ผู้ถูกเจิมจะเกิดความเชื่อมั่นตนเอง มองโลกในแง่ดี ปฏิบัติตนด้วยศีล สมาธิและปัญญา สอดคล้องกับพระพิราณวัฒน์ อริยานุวัตร,ดร.^{๑๗} ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องการจัดการระเบียบสังคมในสังคาลกสูตร พบว่า อุดมการณ์เป็นระบบแห่ง ความคิดความเชื่อที่ทำให้บุคคลเชื่อว่าสภาวะการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นสิ่งที่ดีเลิศ จึงชักจูงให้ผู้อื่น เห็นชอบ เป็นเครื่องชี้แนะหรือเป็นหมายสำคัญของการกระทำ เป็นตัวเชื่อมระหว่างความคิดกับการ กระทำหรือการปฏิบัติทั่วไปของบุคคล โดยเป็นการกระทำที่มีความหมายแน่นอน เช่นเดียวกันกับ ขวัญฤทัย ธนารักษ์^{๑๘} ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเชื่อในพิธีกรรมเรียกขวัญของ ล้านนาและความต้องการด้านจิตวิญญาณที่มีต่อสภาวะทางจิตวิญญาณ พบว่า ความเชื่อในพิธีกรรม เรียกขวัญของล้านนามีอิทธิพลตรงต่อด้านความต้องการมีเป้าหมายและรู้ความหมายของชีวิตและ สิ่งอื่น ด้านการมีความหวัง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อสภาวะทางจิตวิญญาณ หมายถึงการที่บุคคล รู้สึกเป็นสุขต่อการมีชีวิตอยู่อย่างแท้จริง มีความหมายและเข้าใจความหมายของชีวิตของตนอันเกิด

^{๑๕} ปิยมาศ กังวานกิจไพศาล, “การเสี่ยงเซียมซี: พิธีกรรมแห่งการสื่อสารความหมาย”, **วิทยานิพนธ์ วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน)**, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๑๖} พระมหาโสภณ วิจิตรธมโม (มณีปัญญาพร), “การรู้ความจริงที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ตามหลัก พุทธจิตวิทยา”, **พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

^{๑๗} พระพิราณวัฒน์ อริยานุวัตร, ดร., “แนวคิดเรื่องการจัดการระเบียบสังคมในสังคาลกสูตร”, การ ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๒ พุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไทย, หน้า ๑๒๓๖.

^{๑๘} ขวัญฤทัย ธนารักษ์, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเชื่อในพิธีกรรมเรียกขวัญของล้านนา และความต้องการด้านจิตวิญญาณที่มีต่อสภาวะทางจิตวิญญาณ”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการปรึกษา)**, หน้า ๗๓ – ๗๙.

จากการมีสัมพันธภาพกับทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวอย่างกลมกลืนและเข้าใจ ทั้งกับบุคคลอื่น ธรรมชาติ และ สิ่งที่เหนือธรรมชาติจนหลุดพ้นจากอึดตา

๕.๒.๓ รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

การเกิดศรัทธาจากผู้เจิม พิธีกรรมหรือคนต้นแบบ นำเข้าสู่กระบวนการของพิธีกรรมที่ ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมผู้เจิม ผู้ถูกเจิมและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ขั้นทำพิธีกรรมและขั้นตอน หลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้ถูกเจิมเกิดความคาดหวัง ประกอบด้วย การวางเป้าหมายที่ชัดเจน การพยายามกระทำและมองเห็นผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกแง่ดี การปฏิบัติดีด้วยศีล สมาธิ และปัญญา สอดคล้องกับ ขั้นตอน วัฒนธรรมประดิษฐ์^{๑๙} ศึกษาการสร้างแรงจูงใจในการรักษาศีล ๕ นั้นเกิดจาก ปัจจัยภายนอก คือ การอาศัยศรัทธาจากบุคคลภายนอก ได้บอกกล่าว ให้คำชี้แนะแนวทางทำให้ผู้ฟังรู้จักจุดมุ่งหมายในการรักษาศีล จุดหมายที่แท้จริง กล่าวคือ เดินเข้าสู่หนทางการดับทุกข์ เป็นการพัฒนาตนเองเพื่อก้าว เป็นอริยสาวกโดยลำดับ ปัจจัยภายใน คือ การพิจารณาใคร่ครวญด้วยตนเองจนเกิดความเห็นถูก เห็น สรรพสิ่งตามความเป็นจริง และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ และที่ตนเองได้เห็นนำไปทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง จนเกิดผลจริงเป็นประจักษ์ จนเกิดปัญญาเห็นว่าการมีศีล ๕ เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตนั้น เป็นไปเพื่อจุดหมายที่แท้จริง คือ สามารถมีความสุขสงบโดยไม่ต้องพึ่งปัจจัยภายนอก สิ่งนี้เป็น แรงจูงใจภายในที่เป็นด้านบวก และเป็นแรงจูงใจตามแนวพระพุทธศาสนา ที่ประกอบด้วยกุศลเป็นไป เพื่อประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พระครูสุตวิสุทธิคุณ พัด พบว่า^{๒๐} การสะท้อนความเชื่อที่ ประชาชนมีต่อวัดโสธรวรารามวรวิหาร และ หลวงพ่อพระพุทธรโสธรใน ๔ ประเด็น คือ ความเชื่อใน เรื่องแคล้วคลาด ความเชื่อในเรื่องปลอดภัย ความเชื่อในเรื่องสมปรารถนา และความเชื่อในเรื่องช่วย ให้มีความสุขใจ นั้นล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงความเคารพ ศรัทธา การแสวงหาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ รวมถึง การสร้างความเชื่อมั่น สิ่งเหล่านี้ช่วยเป็นแรงผลักดัน หรือจูงใจให้ทำความดี ประพฤติปฏิบัติ ชอบ มีศีลระมัดระวัง ด้วยความเชื่อดังกล่าวประชาชนจึงพากันมากราบไหว้และขอพรจากหลวงพ่ พระพุทธรโสธร ที่วัดนี้อย่างแน่นหนาทุกวัน และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายเรื่อง ต่อไปนี้

พระมหาโสภณ วิจิตตมโม (มณีปัญญาพร)^{๒๑} นำเสนอการประยุกต์ใช้การรู้ความจริงของ ชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ ตามหลักพุทธจิตวิทยาพบว่าพระวิปัสสนาจารย์ได้ใช้หลัก

^{๑๙} ขั้นตอน วัฒนธรรมประดิษฐ์, “กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สำหรับผู้นำ”, **พุทธศาสนตรศุขบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, หน้า ๒๓๓.

^{๒๐} พระครูสุตวิสุทธิคุณ พัด, “รูปแบบการจัดการที่เหมาะสมวัดโสธรวรารามวรวิหารในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากความเชื่อพิธีกรรมของประชาชนเกี่ยวกับหลวงพ่พระพุทธรโสธร”, **ปรัชญาตรศุขบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์**, (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓๖ – ๒๓๗.

^{๒๑} พระมหาโสภณ วิจิตตมโม (มณีปัญญาพร), “การรู้ความจริงที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ตามหลัก พุทธจิตวิทยา”, **พุทธศาสนตรศุขบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา**, บทคัดย่อ.

อริยมรรคมีองค์ ๘ โดยให้ผู้ปฏิบัติธรรมสมาทานอาชีวมัญญุกศีลเพื่อสํารวมกาย วาจา และสํารวมใจ ตามหลักการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน ๔ หลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้รู้และเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงของชีวิตจากการปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องแล้ว ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทางกาย และทางอารมณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น พุนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ และคณะ^{๒๒} ได้ศึกษาการสืบทอดล้านนา: แนวคิดและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและจิตวิญญาณของชุมชนในล้านนา พบว่า ในความสัมพันธ์ด้าน จิตวิทยาพิธีกรรมการสืบทอด อยู่ภายใต้กรอบโครงสร้างทางความเชื่อผสมผสานกันระหว่างความเชื่อที่เป็นศาสนากับไสยศาสตร์ กล่าวคือพิธีกรรมการสืบทอดเป็นกุศโลบาย เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ ผู้เข้าร่วมพิธีเพราะโดยสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ลึกๆ แล้ว มีความรู้สึกไม่มั่นคงต่อชีวิตดังนั้นพิธี กรรมการสืบทอดจึงมีบทบาทต่อการเริ่มต้นความรู้สึกใหม่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัย อันเป็นสาระด้านจิตวิทยาในพิธีสืบทอดของคนล้านนาก่อนหน้านั้นยังเป็นกระบวนการเยียวยาให้คนใน สังคม สามารถเผชิญกับปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ด้วยกำลังใจที่เข้มแข็ง กล่าวคือ การสืบทอดได้เป็น พิธีกรรมทางสังคม และจัดว่าเป็นพิธีกรรมที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของคนในสังคม โดยเฉพาะในแง่จิตวิทยาเพื่อการปกครอง นอกจากความหมายเพื่อเรียกขวัญกำลังใจของคนในสังคมแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายปกครองและผู้อยู่ภายใต้การปกครอง ประชาชนมาพบปะสังสรรค์กัน ปฏิบัติ ร่วมกัน พิธีกรรมสืบทอดจะเข้าไปมีส่วนสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมที่ต้องเผชิญ กับภัยพิบัติต่างๆ ร่วมกัน

สอดคล้องกับพระครูโสภณชยาภิวัฒน์อนาลโย (พันวัล) พบว่า^{๒๓} ความเชื่อและพิธีกรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจ ความมั่นใจ ความภูมิใจและความมีเกียรติภูมิ จะส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อตนเองใจ เชิงบวกต่อการกระทำของบุคคลแต่ละคนในทางที่ดี และเมื่อชุมชนเกิดความคุ้นเคยกับแบบแผนทาง สังคมของชุมชน ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น การยอมรับ การปรับตัวต่อพฤติกรรมภายในชุมชนได้ เกิด ความรู้สึกพอใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของ นอกจากนั้นความเชื่อในพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ เป็น ความเชื่อที่ได้ผสมผสานระหว่างความเชื่อทางพุทธศาสนากับความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ที่มีการ ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน พิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์มีอิทธิพลและมีคุณค่าต่อวิถีการดำเนินชีวิต ของชาวบ้านเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นวิธีการสร้างขวัญกำลังใจในการต่อสู้กับความเจ็บป่วย และอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว ยังทำให้ได้สํานึกอยู่ในความไม่ประมาท การสะเดาะเคราะห์ถือ ได้ว่ามีผลในทางการรักษาทางด้านสภาวะจิตใจ เช่น การป่วยเรื้อรังที่ต้องใช้เวลาการรักษาค่อนข้าง ยาวนานทำให้จิตใจเข้มแข็ง มีกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ สามารถทำให้บุคคลนั้นฟื้นฟูสภาพ ร่างกายสู่สภาพปกติได้เร็วยิ่งขึ้น ส่วนผลการรักษาโดยตรงแม้ไม่อาจพิสูจน์ให้เห็นได้อย่างชัดเจน แต่ชาวบ้านก็ยังใช้เป็นที่พักทางใจมาโดยตลอด

^{๒๒} พุนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ และคณะ, “สืบทอดล้านนา: แนวคิดและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทาง สังคมและจิตวิญญาณของชุมชนในล้านนา”, รายงานการวิจัย, หน้า ๑๒๕ – ๑๒๖.

^{๒๓} พระครูโสภณชยาภิวัฒน์ อนาลโย (พันวัล), “การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับหลวงพ่อบุญคำวัดโพธิ์ศรีทุ่ง ตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี”, การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับ นานาชาติ ครั้งที่ ๒ พุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไทย, หน้า ๑๑๕.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาที่พบว่า รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยนั้น ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่ได้ผลของการเสริมแรงใจ คือ การชี้แนะ การบอกกล่าว การเทศนา หรือสั่งสอนเกี่ยวกับคุณค่า หรือประโยชน์ของพิธีกรรมการเจิม ที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ และปัญญา ดังนั้นองค์กรหรือหน่วยงานที่มีการประกอบศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนา ควรมีการชี้แนะบอกกล่าว เทศนา หรือสั่งสอนเกี่ยวกับคุณค่า หรือประโยชน์ของพิธีกรรมการเจิม ที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เพื่อพัฒนาตนต่อไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม ซึ่งยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ศึกษามากนักในประเทศไทย ซึ่งองค์ประกอบของแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นนั้นเหมาะสมสำหรับการใช้วัดระดับเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ดังนั้น จึงควรนำรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปนำเสนอให้กับบุคคลหรือองค์กรที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมการเจิม เพื่อให้เข้าใจในกระบวนการเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาปัญญาของผู้ขอรับการเจิม

๒. ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีด้วยการวิจัยวิธีการเชิงคุณภาพเพื่อขยายผลวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ทำให้เกิดการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา และแนวทางในการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา และจากผลการวิจัยที่ได้ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและยกระดับจิตใจคนจากการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการทำการศึกษาวิจัยตัวแปรด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจากข้อเสนอแนะนี้ได้มาจากผลการวิจัยภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีตัวแปรอีกจำนวนมากทั้งตัวแปรทางพุทธจิตวิทยาและตัวแปรทางจิตวิทยาซึ่งผู้สนใจศึกษาต่ออาจทำการศึกษาวิจัยตัวแปรด้านอื่นๆ ก็ได้ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เลือกนำมาศึกษาเพียงตัวเดียวคือการเสริมแรงใจ

๒. ควรมีการทำการวิจัยเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อการเสริมแรงใจตามหลักพิธีกรรมการเจิม ทั้งนี้เนื่องจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงกลุ่มตัวอย่างที่พุทธศาสนิกชนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยที่ได้อาจยังไม่ใช้คำตอบของการวิจัยสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นๆ ควรทำให้ครอบคลุมมากขึ้น เช่น สุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคของประเทศไทย

๓. ควรมีการนำโมเดลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปทำการวิจัยเชิงทดลองต่อไปโดยใช้ตัวแปรเจตคติต่อการเสริมแรงใจรูปแบบต่างๆ เป็นตัวแปรต้น เพื่อสนับสนุนว่าโมเดลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถทำให้บุคคลมีแรงใจในการดำเนินชีวิตได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากต้องการพิสูจน์ว่ารูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาสามารถนำมาปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ในการวิจัยเชิงทดลองอาจประกอบด้วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้ววัดค่าการเสริมแรงใจตามหลัก พุทธจิตวิทยาที่เกิดขึ้นจากบุคคลทั้งสองกลุ่มนำมาเปรียบเทียบกัน อย่างไรก็ตาม การวิจัยเชิงทดลองจากโมเดลนี้อาจจัดกระทำขึ้นได้ยากเนื่องจากต้องมีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอื่นๆ ด้วย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

ข. ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กิ่งแก้ว อรรถาการ. ลักษณะพิธีกรรมทางสังคมไทยในเอกสารการสอนชุดวิชาไทยคดีศึกษา หน่วยที่

๖-๑๑. นนทบุรี : อมรินทร์, ๒๕๓๓.

กรมวิชาการ. คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (อายุ4-6ปี). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๗.

กรมสุขภาพจิต. คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๔.

งามพิศ สัตย์สงวน. มานุษยวิทยากายภาพ: วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

จรรยาพร ธรณินทร์. ๑๒ ไม่เด็ดสุดสำเร็จข้าราชการ. กรุงเทพมหานคร: อินสปรายร์, ๒๕๕๒.

จรรววรรณ ธรรมวัตร. คติชาวบ้านอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: อักษรวัฒนา, ๒๕๒๓.

_____ คติชาวบ้าน. มหาสารคาม: ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๕.

จิระศักดิ์ สังเมฆ. ศาสนปฏิบัติ. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๔๙.

ฉลาดชาย รมิดานนท์. ฝึใจ้านาย. กรุงเทพมหานคร: พาย์บอออฟเซท พรินท์, ๒๕๒๗.

ทัศนีย์ ทานตวนิช. คติชาวบ้าน. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน, ๒๕๒๓.

ธมมปัทมกถา (ปญจโม ภาโค). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

ธวัช ปุณณทก. “วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ” ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน). ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

นิตยา คชภักดี. “ไข 10 ข้อข้องใจพัฒนา E.Q.คู I.Q.”การส่งเสริม สุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๒.

นิตี เอียวศรีวงศ์. “พระเจ้าตากในพงศาวดารราชวงศ์อยุธยา”. ศิลปวัฒนธรรม ๙ (๑) พฤศจิกายน, ๒๕๓๐.

นิยพรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

เนาวรัตน์ แยมแสงสังข์. **แนวคิดและกลยุทธ์ในการปรับองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: การศึกษา, ๒๕๔๒.
บุญชม ศรีสะอาด. **การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ**. มหาวิทยาลัยสารคาม : อภิชาตการพิมพ์,
๒๕๓๓.

_____. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, ๒๕๓๕.

ประชิด สกุนะพัฒน์. **วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย**. กรุงเทพมหานคร: ภูมิปัญญา, ๒๕๔๖.

ประชิด สกุนะพัฒน์ และคณะ. **ประวัติศาสตร์ชาติไทย**. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว, ๒๕๔๘.

ประเวศ วะสี. **คุยกันเรื่องความคิด**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลคิมทอง, ๒๕๔๑.

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง และคนอื่นๆ. **สังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). **ทิศทางการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ปช.๙ ราชบัณฑิต). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน
ชุดคำวัด**. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **ความคิดแหล่งสำคัญของการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร:
สหธรรมิก, ๒๕๔๓.

_____. **คิดตามหลักพุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สยาม, ๒๕๔๒.

_____. **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมดพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา,
๒๕๔๒.

_____. **พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลง
กรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

_____. **พุทธศาสนากับสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โกลคิมทอง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **ปรัชญาการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลคิมทอง,
๒๕๓๓.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: เอส.
อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: ผลิตัมม์,
๒๕๕๖.

_____. **พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๑.

_____. **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ ๔๑. กรุงเทพมหานคร: ผลิตัมม์, ๒๕๕๘.

_____. **สถานการณ์พระพุทธศาสนา กระแสไสยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร:
พลมานัส, ๒๕๕๙.

พระพุทธโฆษาจารย์. **วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑** พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระราชวรมนี (ประยูร ธมมจิตโต). **รวมปาฐกถาธรรม ชุด สุขภาพใจ**. กรุงเทพมหานคร: ศยาม
บริษัท เคล็ดไทย จำกัด, ๒๕๔๐.

พระราชวรมนู. "ความสุขที่แท้จริงของชีวิตกับจิตพิสัย." จิตพิสัย: มิติสำคัญของการพัฒนาคน.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๔๐.

พระราชเวที (สมพงษ์ พรหมวิไล). **บรรณานุกรม สัททาวิสสวคคะ**. กรุงเทพมหานคร: ประดิพัทธ์, ๒๕๓๖.

พระอรยันนัทมนี (พุทธทาส อินทปญโญ). **อบรมธรรมพุทธทาสภิกขุ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๑๕.

พระอุดรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ). จำลอง สารพัดนึก, รศ. **พจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

พระอุปติสสเถระ. **วิมุตติมรรค**. แปลโดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต) และคณะ. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พิสิญฐ์ โคตรสุโพธิ์. **ศาสนาเบื้องต้น**. เชียงใหม่: ภาควิชาปรัชญาและศาสนาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

พุทธทาสภิกขุ. **วิธีแก้ปัญหาชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: แสงธรรม.ม.ม.ป.

พุนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ และคณะ. **สืบชะตาล้านนา : แนวคิดและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและจิตวิญญาณของชุมชนในล้านนา**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๗.

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. **ความหมายของศัพท์ทางวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๐.

มณี พยอมยงค์. **วัฒนธรรมล้านนาไทย**. กรุงเทพมหานคร: ดาวหาง, ๒๕๒๙.

ภิเชก ชัยนิรันดร์. **ความเชื่อมั่น-สร้างได้ด้วยตัวคุณ**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๑.

มูลนิธิภูมิพล. **สหพนิติมาลาปกรณ สุตตมาลา. (ฉบับภูมิพล)**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิพล, ๒๕๒๕.

มานิต มานิตเจริญ. **พจนานุกรมใหม่-ทันสมัยสุด**. กรุงเทพมหานคร: การพิมพ์พระนคร, ๒๕๑๔.

มาลินี จุฑะรพ. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรพิพัฒน์ จำกัด, ๒๕๔๑.

ยศ สันตสมบัติ. **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. **การประเมินโครงการ แนวคิด และแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๕.

_____. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, ๒๕๔๖.

รุ่งทิพย์ กล้าหาญ. **ปภินกคดี : ศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา**. เชียงใหม่ : สมาคมสหธรรมเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

วศิน อินทสระ. **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา, ๒๕๒๘.

วิทยา นาควัชระ. **โอโซนความสุข**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: กู้ดบุ๊ก, ๒๕๔๗.

วิทย์ เทียงบุญธรรม. **พจนานุกรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ห.จ.ก.ประชุมทองการพิมพ์ ๒๒, ๒๕๓๖.

วิไลวรรณ ศรีสงคราม. **จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร :ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๗.

ศรีศักร วัลลิโภดม. **ความเชื่อเรื่องแกนในไทยดำ: ศาสนาดั้งเดิมของคนไทย**. เมืองโบราณ. ๑๗: ๓ กรกฎาคม – กันยายน, ๒๕๓๔.

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ประมวลสารคดีธรรม**. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการ อำนวยการงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดพิมพ์เนื่องในพระราชพิธี มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ, ๒๕๓๐.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **สารานุกรมพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช. **นวโกวาท**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

_____. **หลักการศึกษามหาวิทยาลัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาราช วิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สมาน อัครภูมิ. **การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ม.ป.ป.

สวีน บุญเจิม. **ตำราจรดก้อสาน**. อุบลราชธานี: จรดก้อสาน, ๒๕๕๔.

เสฐียร พันธรั้ง. **ศาสนาโบราณ**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

_____. **ศาสนาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

เสฐียร โกเศศ. **การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน**. กรุงเทพมหานคร :คลังวิทยา, ๒๕๒๑.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. **“มัชฌิมาปฏิปทา : สายกลางสองมิติ”**.ในคอลัมน์ธรรมะใต้ธรรมาสน. หนังสือ พิมพ์ขาวสด ๒๔ กุมภาพันธ์, ๒๕๔๙.

สุชา จันทน์เอม. **จิตวิทยาการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖.

สุณีย์ ธีรดากร. **ประสบการณ์เดิมกับความคาดหวัง**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๒๕.

สุนน อมรวิวัฒน์. **หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๔.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวัฒน์ จันทน์จาง. **ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๐.

สุเมธ เมธาวิทยกุล. **สังกัปพิธีกรรม**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒.

สุริยา รัตนกุล. **พิธีกรรมในศาสนา เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๕.

สุริยา สมุทคุปต์ และคณะ. **พิธีกรรมช่วงผีพ่อนของลาวข้าวจ้าว จังหวัดนครราชสีมา นครราชสีมา :** สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๔๐.

แสง จันทรงาม. **ศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม และชาติพันธุ์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

หน่วยที่ ๗ พุทธศาสนาชาวบ้าน ในเอกสารการสอน ชุดความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย. นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๓.

(๒) บทความวารสาร

กาญจนา แก้วเทพ. การสื่อสารในพิธีกรรม พิธีกรรมในการสื่อสาร. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑. มกราคม – มิถุนายน, ๒๕๕๓.

มลินทปัญญา. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานเป็นพระราชานุสรณ์ ในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๓๙.

ชลธิชา ทิพย์ประทุม และคณะ. บทบาทของรางวัลในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. วารสารบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน, ๒๕๖๐.

พระครูโพธิ์รัตนคุณ. ความเชื่อและพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์: กรณีศึกษา บ้านจาน ตำบลบ้านจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดบุรีรัมย์. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ ๑, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๐.

พระพิราณวัฒน์ อริยานุวัฑฒ์, ดร. แนวคิดเรื่องการจัดการระเบียบสังคมในสังคาลกสูตร. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับนานาชาติครั้งที่ ๒, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๖๐.

พระมหาทองสุข สุเมโธ (ไทยหนู). การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาหลวงพ่อกษัตริย์ของชุมชนวัดโพธิ์ชัยศรี บ้านแวง ตำบลบ้านฝ้อ อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับนานาชาติครั้งที่ ๒, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๖๐.

พระครูโสภณชยาภินันธนาถ (พันวัล). การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับหลวงพ่อกษัตริย์ของชุมชนวัดโพธิ์ศรีทุ่ง ตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับนานาชาติครั้งที่ ๒, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๖๐.

อำนวย เกาตระกุล. เอกสารประมวลความรู้เรื่อง หลักทฤษฎีแนวคิดงานวิจัย สำหรับใช้เป็นฐานความรู้ในการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารความรู้ในสถาบันการอาชีวศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๔๘.

(๓) วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย

กรรณิกา เจริญเทียนชัย. การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์กรของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

ชั้นทอง วัฒนธรรมประดิษฐ์. กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สำหรับผู้นำ.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ขวัญฤทัย ธนารักษ์. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเชื่อในพิธีกรรมเรียกขวัญของล้านนาและความต้องการด้านจิตวิญญาณที่มีต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณ. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการปรึกษา).** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๙.

ชลภัศรณ ศรีวรรณธรร. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกจากงานของพนักงานแผนกห่วงโซ่อุปทาน: กรณีศึกษาบริษัทผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ.** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘.

ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ. การดำรงอยู่ของวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มชนชาวไทยเขมร (เขมรถิ่นไทย) อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร. **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖.

นันทนา เค้มลู่ . ความวิตกกังวลและความเชื่อมั่นในตนเองของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง รุ่นอายุไม่เกิน ๒๐ ปี. **ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.** (วิทยาศาสตรการกีฬา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕.

บุญส่ง หาญพานิช. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ปฐม หงส์สุวรรณ. ตำนานพระธาตุของชนชาติไท: ความสำคัญและปฏิสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิม. **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. อักษรศาสตร์ (สาขาวิชาภาษาไทย)** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

ปิยมาศ กังวานกิจไพศาล. การเสี่ยงเซียมซี : พิธีกรรมแห่งการสื่อสารความหมาย. **วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน).** คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

พรพิมล ภาชนะ. ความคาดหวังของผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๓ ของจังหวัดพะเยา เกี่ยวกับคุณสมบัติและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.

พระครูจิตรธรรมธัช. ดร.. ศึกษาความสัมพันธ์ความเชื่อเรื่องพิธีกรรมเจ้าแม่สองนางกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขงจังหวัดหนองคาย. **สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์.** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระครูสิริรัตนานวัตร และคณะ. การบบาน บวงสรวง: แนวคิด หลักการ และอิทธิพลต่อสังคมไทย. **รายงานการวิจัย.** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, ๒๕๕๕.

พระครูสุตวิสุทธิคุณ พัด. รูปแบบการจัดการที่เหมาะสมวัดโสธรวรารามวรวิหารในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากความเชื่อพิธีกรรมของประชาชน

- เกี่ยวกับหลวงพ่พระพุทธรูป. **ปรัชญาคุณิบัณฑิต** สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒.
- พระครูโสภณชยาภินันธนาโย (พันวิล). การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับหลวงพ่ทองคำ วัดโพธิ์ศรีทุ่ง ตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี. **การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ ระดับนานาชาติครั้งที่ ๒**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๕๖๐.
- พระชัยพร จันทวิโส (จันทวงษ์). ศึกษาศรัทธาในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระภูเมธ สุเมธ (พูนสุวรรณ). ความเชื่อและพฤติกรรมของชาวพุทธที่มีต่อพระเจ้าแก้วตื้อ วัดสวนดอกเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระมหาโสภณ วิจิตตธมโม (มณีปัญญาพร). การรู้ความจริงที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักพุทธจิตวิทยา. **พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- พระวิเศษย์ สุมน (แทบตาม). การศึกษาคุณค่าความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาปูตาของชาวบ้านหนองแวงโสภน และชาวบ้านหนองแวงโคตร ตำบลหนองแวงโสภน อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.
- ลำพอง กลมกุล. “อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน : การวิจัยแบบผสมวิธี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- ล้วย กานต์สมเกียรติ. พระเครื่อง: รูปแบบการจัดการของวัด เพื่อสืบสานความเชื่อพิธีกรรมในเขตภาคกลาง. **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕.
- ศุภลักษณ์ เศษระพานิช . การนำเสนอรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๔.
- สมชัย เจริญวรเกียรติ. ฮวงจุ้ย : ความเชื่อ ความรู้ และอำนาจในการจัดการ และการสร้างพื้นที่ทางสังคม. **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘.

สมาน อัสวภูมิ. การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษา ระดับจังหวัด. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

อนรรักษ์ บุญพยนต์. พิธีทำขวัญนาคน : การสืบทอดความรู้ทางคติชนวิทยาผ่านพิธีกรรมแห่งวิถีชุมชนชาวอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **ปรัชญาชุมชนบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘.

อุไรวรรณ สิงห์ทอง. การศึกษาการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสี่ยงทาย: กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก. **วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๖.

๒. ภาษาอังกฤษ

Bardo J.W. and Hardman J.J. **Urban Sociology: A Systematic introduction.** New York: F.E. Peacock Publishers, 1982.

Blair. G.M. (1968). **Educational Psychology.** New York: Macmillan, 1968.

E.B.Tylor. **Primitive Culture.** 2 vols. Boston: Estes & Lauriat. 1874. Orig, 1871.

Ellis.A. " **Failures in Rational-Emotive Therapy.**" **Failures in behavior Therapy .** New York: Wiley, 1983.

Goldman. D. **Working with emotional intelligence.** New York: Bantam Book, 1995.

Good. Carter V. **Dictionary of Education.** New York: Mc Graw Hill Book. Co. Inc.,1973.

Henry A.. Murray. **Exploration in Personality.** New York: Science Edition. Inc., 1962.

J.G.Frazer. **The Golden Bough.** London: Macmilan. 1900. Orig, 1890.

Jame A.F. Stoner and Char Wankel. **Management.** 3rd ed. New Delhi: Prentice-Hall,1986.

John P.. De Cecco. **The Psychology of Learning and Instruction.** Englewood Cliffs.New Jersey: Prentice-Hall. Inc., 1968.

K. Bartol. D. Martin. M. Tein. and G. Matthews. **Management : A Pacific Rim Focus.**(2nd ed.) Roseville NSW: McGraw-Hill, 1998.

Keeves P.J.. **Education Research Methodology.and Measurement : An International Handbook.** Oxford: Pergamam Press, 1988.

Maslow. A.H. **Motivation and Personality.** New York: Harper, 1954.

Parkinson. B. et.al. **Changing Moods.** London: Tottenham Corert, 1996.

Seligman. M.E.P. **Learning optimism.** New York: pocket Books, 1990.

Steiner. E., **Methodology of Theory Construction.** Sydney: Educology Associates, 1988.

T.Husen.and N.T.Postlethwaite. **The International Encyclopedia of Education.** 2nd ed. New York: Simon and Schuster.Inc., 1975.

Tosi H.L. and Carroll S.J.. **Management** (2nd ed.). New York : John Wiley & Sons, 1982

Victoria Neufeldt. **Webster's New World Dictionary**. 3rd Edition New York: Simon and Schuster, Inc, 1988.

W.C.. Hanner. "inforcement Theory & Contingency Management in Organizational Settings." Reprinted in R.M. Steers & L.W. Porter. **Motivation & Work Behavior**. New York: McGraw-Hill, 1987.

Willer. R.H. **Leader and Leadership Process**. Boston: Irwin / McGraw-Hill, 1967.

Yoder. J. and W. Proctor. (1988). **The Self – confident Child**. New York: Facts on File Publications, 1988.

๓. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การเฝ้านั้นทศนะของพระพรหมมั่งคณาจารย์ ปัญญานันทภิกขุ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=sleepwalker&month=07-2008&date=07&group=11&gblog=34> วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๐.

ไขข้อข้องใจพร้อมคลายความลับ 3 จุดบนหน้าผากบ่าวสาว [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://praewwedding.com/planning/wedding-facts-planning/21319> ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐.

บูรณภาพทางพระศาสนา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.dipabhavan.org/36103621365536293585/12 ๒ มิถุนายน ๒๕๖๐.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. “สถานการณ์พุทธบริษัทในสังคมไทย: ศรัทธาวิปริต หรือวิกฤติศรัทธา” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1520&articlegroup_id=278 ๙ กันยายน ๒๕๖๐

โมนอย พจน์. เฝ้านด้วยใจ ให้ด้วยรัก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://oknationnationtv.tv/blog/Bansuan/2017/09/28/entry-1> ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐.

ว.วชิรเมธีภิกขุ. "เห็นสุขในทุกข์เห็นโอกาสในวิกฤต." [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: เนชั่นสุดสัปดาห์. ออนไลน์. : BKKnews.com/weekend/20011105/wed16.shtml. ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

๑. รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก
๒. จดหมายขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการขอสัมภาษณ์เชิงลึก
๓. ภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก
๔. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก
๕. สัญลักษณ์ของการเจิมและความหมาย

๑. รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่จะนำเสนอต่อไปนี้ คือผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ ๑ แบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธธรรม ด้านจิตวิทยา ด้านการjem และด้านผู้เคยผ่านพิธีกรรมการjem

ลำดับที่	รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง
	ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา	
๑	พระราชปรีดีทิพย์, ศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒	พระราชปรีดีมณี, ผศ.ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓	ผศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ	หัวหน้าภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา	
๔	พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภิณโฑ, ผศ.ดร.	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕	รศ.ดร.เมธาวี อุดมธรรมมานุภาพ	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖	ดร.ทนายท ศรีปลั่ง	ประธานกรรมการ บริษัท The Nile company
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการjem	
๗	พระนนทวิริยาภรณ์	เจ้าอาวาสวัดใหญ่สว่างอารมณ์ จังหวัดนนทบุรี
๘	พระครูพิสิษฐ์ประษานาถ	เจ้าอาวาสวัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม
๙	พระครูปลัดอิทธิพล ปธานโก	เจ้าอาวาสวัดสายไหม จังหวัดปทุมธานี
๑๐	พระครูวิฑูรสุนทรกิจ ติคุญญาโณ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเลา จังหวัดกรุงเทพมหานคร
๑๑	ดร.แสวง นิลนามะ	หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	ผู้เคยผ่านพิธีกรรมการjem	
๑๒	ดร.สมเกียรติ วัฒนศัพท์	พนักงานบริษัทการบินไทย
๑๓	นางสาวทิวาพร ดำรงชาติ	พนักงานเทศบาล
๑๔	นายสมปอง กุ่มขุนทด	พนักงานขับรถแท็กซี่
๑๕	นางสาวจิราพร นาคอุไร	พนักงานราชการ
๑๖	นางอรุณ สีสวย	แม่ค้าร้านโชห่วย

ที่ ศธ.๖๑๐๔.๔/

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๘๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๑๐ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูพิสิษฐ์ประชาบาล (เจ้าอาวาสวัดอินทราคม)

ด้วย พระมหาพลกิตติ ภูวิปัญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้ฉันลิตคำเป็นภาษาล้านนาเพื่อใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๑๐๔.๔/๒๐๙

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcu.ac.th

๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระนันทิริยาภรณ์ (หลวงพ่อย่าง) เจ้าอาวาสวัดใหญ่สว่างอารมณ์

ด้วย พระมหาพตกิตติ ภูริปัญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความนับถือ

(มศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีศรีเรือง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๑๐๔.๔/๒๙

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcu.ac.th

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูปลัดอิทธิพล ปธานิโก เจ้าอาวาสวัดสายไหม

ด้วย พระมหาพลกิตติ ภูริปัญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นแล้วว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๓๐๔.๔/๒๔

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcu.ac.th

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระครูวิฑูรสุทรกิจ ดิขญาโณ

ด้วย พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปณฺโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๔/ ๒๕๐ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้เก็บข้อมูลเพื่อกาวิจัย

เรียน ดร.แสง นิลนามะ

ด้วย พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปัญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นแล้วว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการกาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(มศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเรือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๔/๒๓๘

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

กราบนมัสการ พระราชปรีดีทวี,ศ.ดร.

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริปณฺโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(มศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๓๐๔.๔/๒๓๓๗ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระราชปรีดีธำนิ, ผศ.ดร.

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริปณฺโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นแล้วว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๔/๒๕๐ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.สุเทพ พรมเลิศ

ด้วย พระมหาพลกิตติ ภูวิญญู (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๔-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๔/๒๕๖

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินโท,ผศ.ดร.

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริปญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเรือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๔/๒๔๐

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน รศ.ดร.เมธาวี อุดมธรรมาภาพ

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริปญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีศรีครอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๓๐๔.๔/๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๘๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๘๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.ทนายท ศรีปลั่ง

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริปณฺเฑ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๑๐๔.๔/

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายสมเกียรติ วัฒนศัพท์

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริปัญญา (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีศรีเรือง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๓๐๔.๔/

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางอรุณ สีสวย

ด้วย พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปัญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นแล้วว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๑๐๔.๔/

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวจิราพร นาคอุไร

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริปณฺโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นแล้วว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๑๐๔.๔/ ๔๓

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcu.ac.th

๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คุณทิวาพร ดำรงชาติ

ด้วย พระมหาพลกิตติ์ ฐริปัญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

ที่ ศธ.๖๑๐๔.๔/

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wang Noi,
Ayutthaya 13170, THAILAND
Tel. (6635) 248-000-5
Fax (6635) 248-034
URL : www.mcuv.ac.th

๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายสมปอง กุมขุนทด

ด้วย พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปัญญา (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS.

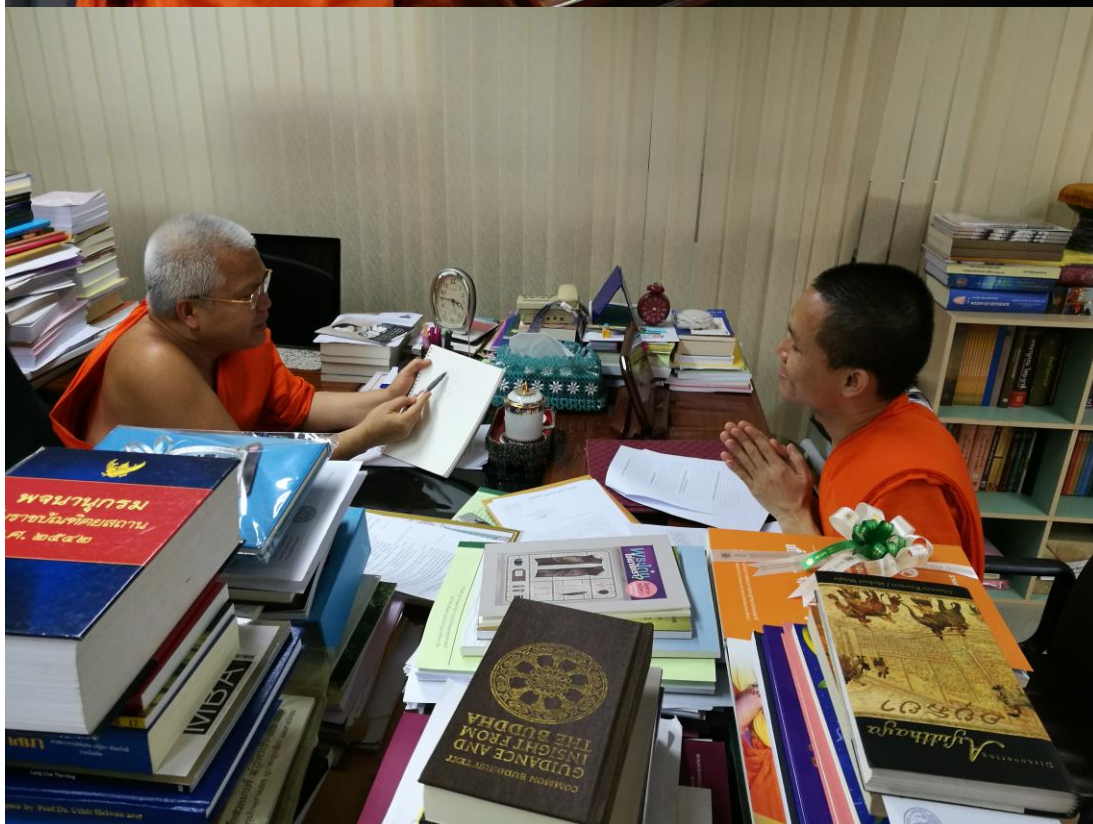
ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาพิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ พร้อมทั้งมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามแต่ท่านจะพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

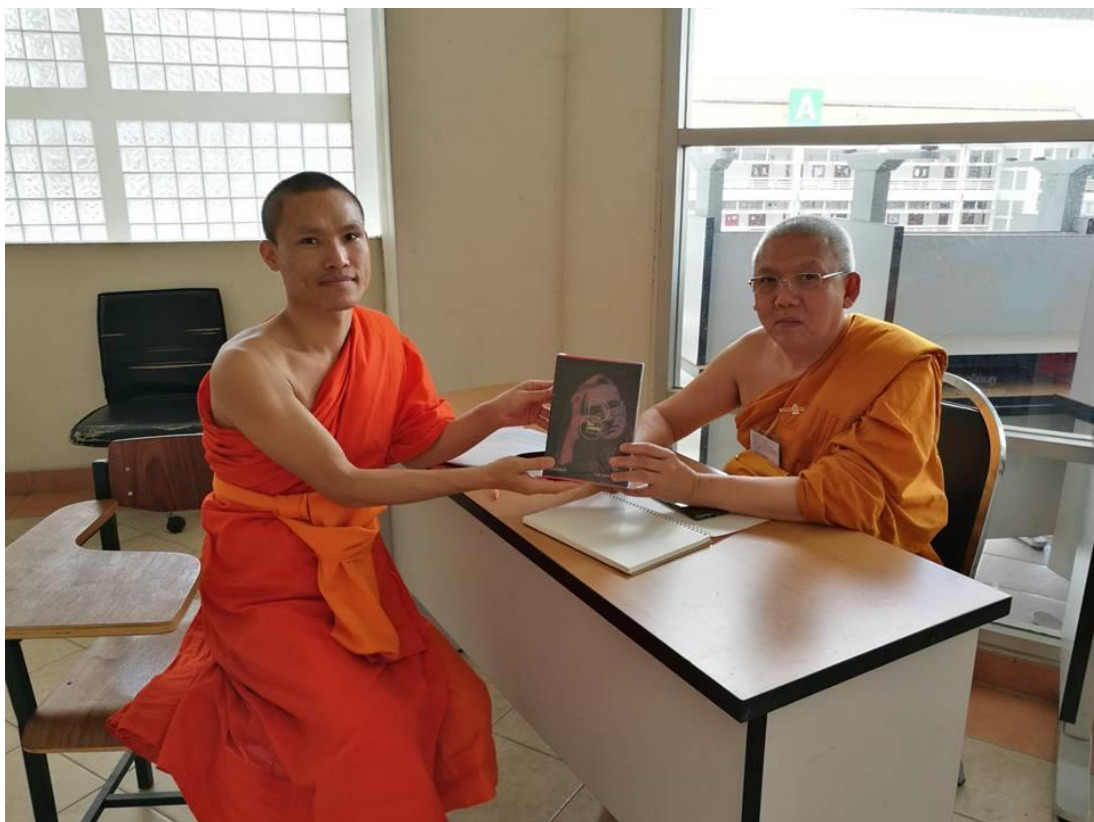
ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

แนวคำถามในการสัมภาษณ์
การวิจัย
เรื่องรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม
ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย
A Spirit Reinforcement Model Based on Buddhist Psychology Through
The Anointing Rites of Thai Buddhists

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาหลักการ สัญลักษณ์ และกระบวนการของพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย ๒) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติ และประสิทธิภาพในการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....
ตำแหน่ง.....สังกัด.....
สัมภาษณ์วันที่.....สถานที่.....

ตอนที่ ๒ แนวคำถามเกี่ยวกับพิธีกรรมการเจิม

๒.๑ พิธีกรรมการเจิม ตามทัศนะของท่านเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ ความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรมการเจิมในสังคมไทย สื่อถึงอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ในพิธีกรรมการเจิม มีหลักการและกระบวนการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๔ วัตถุประสงค์พิธีกรรมการเจิมมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๕ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมการเจิมมีหลักธรรมอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ แนวคำถามเกี่ยวกับการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม

๓.๑ การเจิม มีอิทธิพลต่อการสร้างกำลังใจของคนในสังคมไทยอย่างไร (การเสริมแรงใจ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ท่านคิดว่า “ประสิทธิภาพของการเงิน” ขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๓ ท่านมีทัศนคติต่อพิธีกรรมการเงินอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๔ สิ่งที่ท่านคาดหวังจากพิธีกรรมการเงินคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๕ พิธีกรรมการเงิน เป็นกุศโลบายที่ใช้ในการพัฒนาตนของคนในสังคมไทยอย่างไร

.....

.....

.....

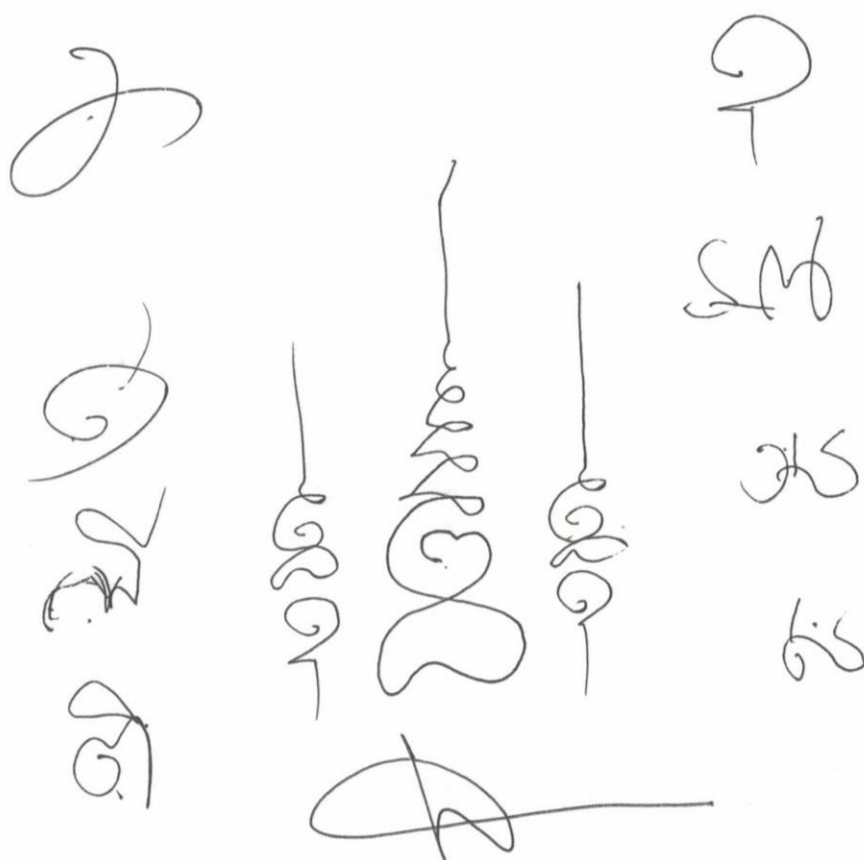
.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการทำดัชนี

พระค/พิเชษฐพร: ชาหาธา-

เจ้าอาวาสวัดอินทาราม

พระปฐมมาศ รัชที่ ๒๐.

๑๑/๑/๒๑.

สัญลักษณ์อักษรด้านซ้าย ๔ ตัวคือ “นะชาลิตี” ซึ่งเป็นคาถาหัวใจพระฉิมพลี หรือพระสีวลี ผู้เป็นเลิศด้านโชคลาภ ซึ่งมีความหมายในแต่ละอักขระดังนี้

นะ หมายถึง นอบน้อม มีสัมมาคารวะ

ชา หมายถึง ขวนขวายเรื่องการงาน

ลี หมายถึง ไม่นอนมาก ไม่นอนดึก ไม่ตื่นสาย

ติ หมายถึง ว่าโดยทั้งหมด

สัญลักษณ์อักษรด้านขวา ๔ ตัวคือ อุ อา กะ สะ “คาถาหัวใจมหาเศรษฐี” ซึ่งมีความหมายในแต่ละอักขระดังนี้

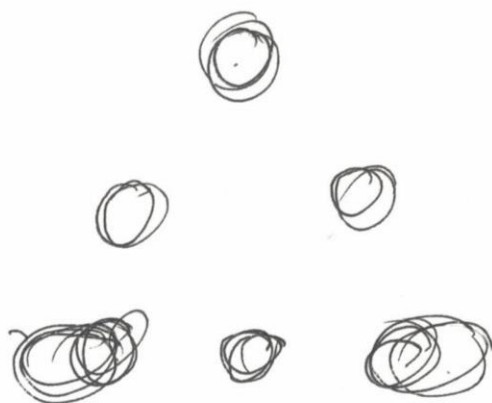
อุ หมายถึง อุภูฐานสัมปทา ให้ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการแสวงหาความรู้เพื่อทำงานให้ได้ดี

อา หมายถึง อารักขสัมปทา ให้ถึงพร้อมด้วยการรักษาคุ้มครองทรัพย์สินทองที่หามาได้ด้วย ความ ขยันหมั่นเพียร

กะ หมายถึง กัลยาณมิตตตา การมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่วเป็นมิตรสหาย

สะ หมายถึง สมชีวิตา การเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ รู้จักกำหนดรายรับและรายจ่าย

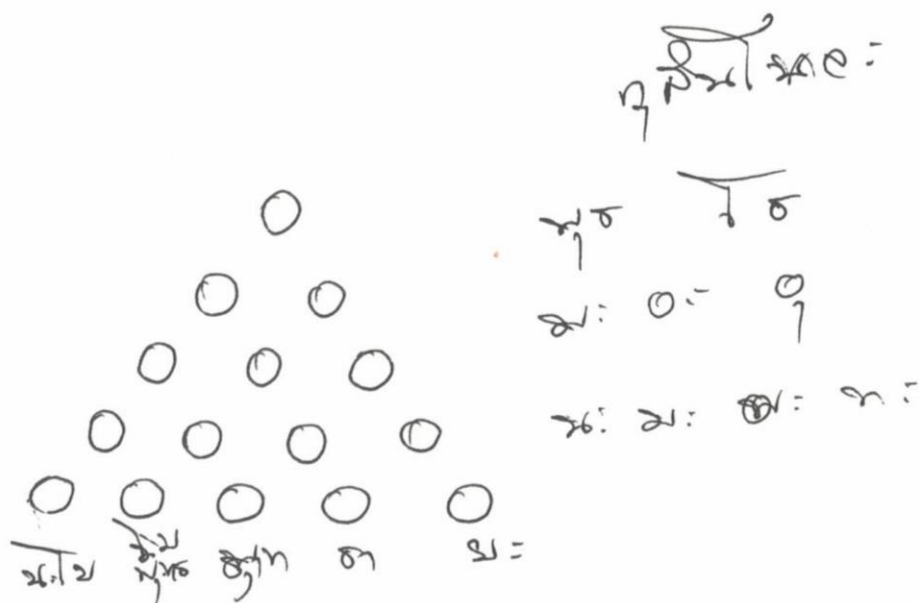
สัญลักษณ์อักษรใหญ่ตรงกลาง หมายถึง ยันต์แก้วสารพัดนึก

พระพรหมญาณ

๗๐ - ๒ - ๒๕๖๑

ความหมายของสัญลักษณ์จำนวนทั้งหมด ๖ จุด คือ ภาพของพระพุทธเจ้าทรงนั่งปางสมาธิ

พุทธ
ก.พ. ๒๑

จุดดังนี้
สัญลักษณ์แถวท้ายสุด มี ๕ จุด เรียกคาถาพระเจ้า ๕ พระองค์ ซึ่งมีความหมายในแต่ละ

นะ หมายถึง พระกกุสันธพุทธเจ้า

โม หมายถึง พระโกนาคมนพุทธเจ้า

พุท หมายถึง พระกัสสปพุทธเจ้า

ธา หมายถึง พระโคตมพุทธเจ้า

ยะ หมายถึง พระศรีอริยเมตไตรย

สัญลักษณ์แถวรองสุดท้าย มี ๔ จุด ซึ่งแปลความหมายได้ ๒ อย่างดังนี้

๑. นะมะ แปลว่า นมัสการ พระอะ แปลว่า พระพุทธเจ้า ๒. หรือแปลอีกอย่างคือ ธาตุ
ทั้ง ๔ มีดิน น้ำ ลม ไฟ

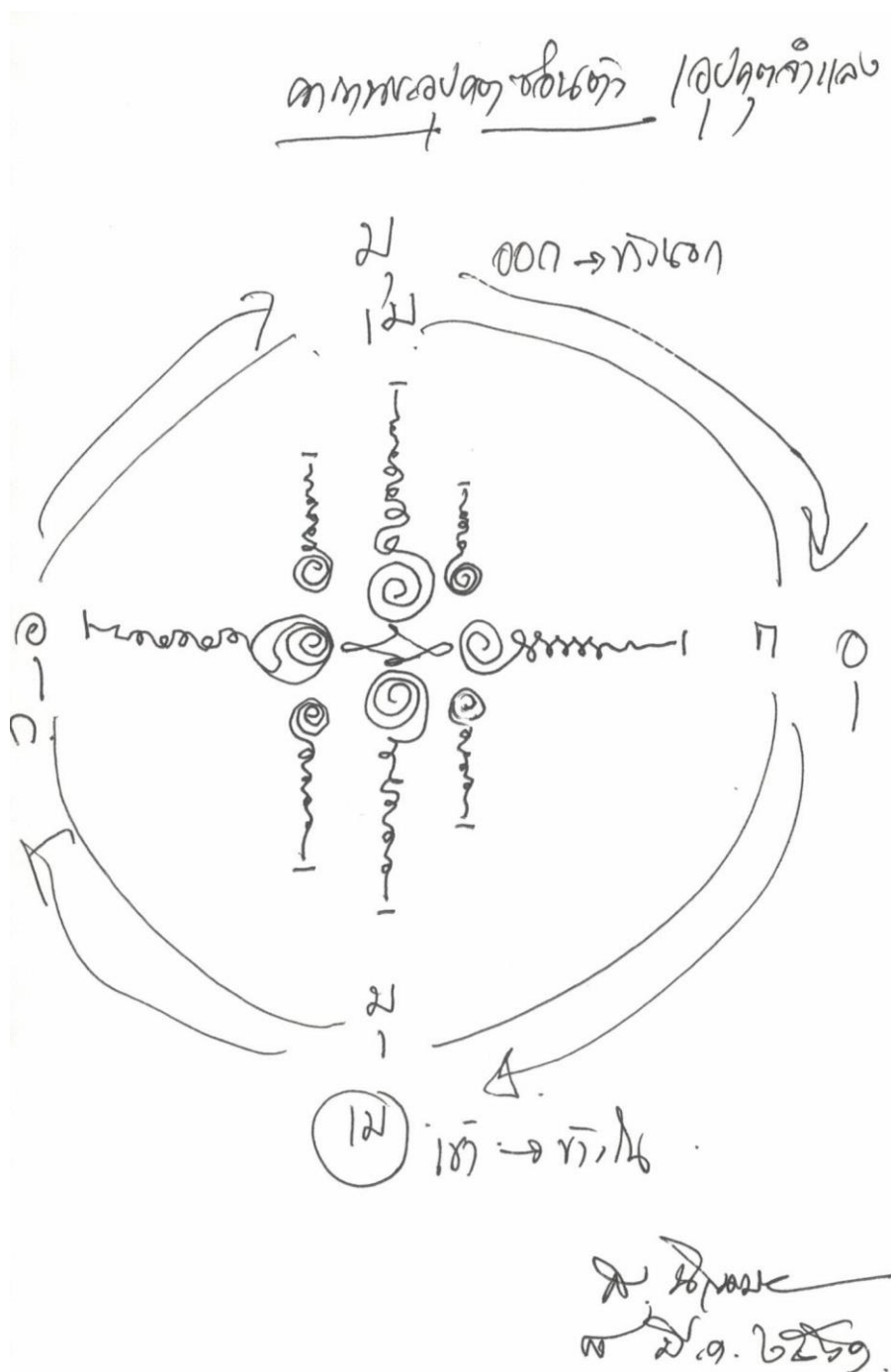
สัญลักษณ์แถวที่ ๓ มี ๓ จุด หมายถึง มะ อะ อุ ซึ่งมีความหมายในแต่ละจุด ดังนี้

มะ หมายถึง มหาบุริสะ หรือพระมหาบุรุษ ผู้เปี่ยมด้วยบารมีด้วยการการบำเพ็ญ
30 ทศ มี ศีล เป็นพื้นฐาน มะ ในที่นี้แทนความหมาย คือ ศีล อันเป็นบาทแรกแห่งการภาวนาทั้งปวง

อะ หมายถึง อาโลโก หรือ แสงสว่าง มีความหมายอันเกิดจากจิตที่เป็นสมาธิ เพราะสมาธิ ในขั้นต้นนั้น ต้องปรากฏแสงสว่าง อันเรียกว่า สี หรือ รัศมี ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากอำนาจ สมาธิดังนั้น อะ แทนความหมาย คือ สมาธิ อันเป็นบาทที่สอง ของการภาวนา

อุ หมายถึง อุตมปัญญา ก็หมายถึงปณิธาน สูงสุด ในพระพุทธศาสนา นั่นคือ ปัญญา
 สัญลักษณ์แถวที่ ๒ มี ๒ จุด หมายถึง พุท โธ ซึ่งมีความหมายในแต่ละจุด ดังนี้ ผู้รู้ ผู้ตื่น
 ผู้เบิกบาน

สัญลักษณ์แถวแรก มี ๑ จุด หมายถึง กุ สัน โธ จะ

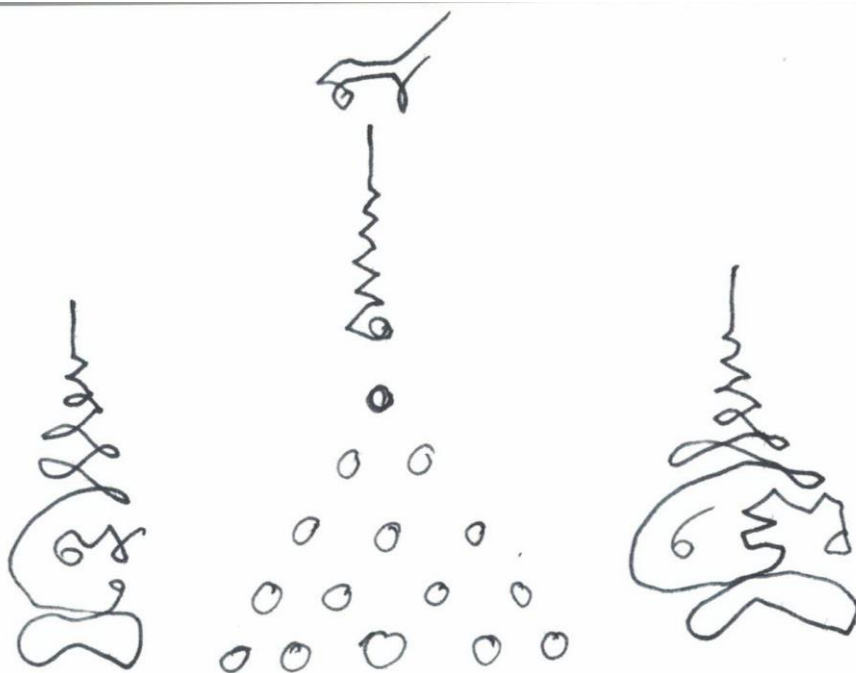
สัญลักษณ์ในภาพนี้เรียกว่า “ยันต์ หรือ คาถาพระอุปคุตต์ซ้อนตัว” ซึ่งมีอักขระ ๔ ตัว คือ เม ก ม อุ ซึ่งมีความหมายดังนี้

เม หมายถึง เมตตา ปราบปรามให้ผู้อื่นได้รับสุข

ก หมายถึง กรุณา ปราบปรามให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ม หมายถึง มุทิตา ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี

อุ หมายถึง อุเบกขา วางใจเป็นกลาง.

พ.ร. ๑๕/๒๕๖๑
๑๕/พ.ค./๒๕๖๑

จุดดังนี้ สัญลักษณ์แถวท้ายสุด มี ๕ จุด เรียกคาถาพระเจ้า ๕ พระองค์ ซึ่งมีความหมายในแต่ละ

นะ หมายถึง พระกกุสันธพุทธเจ้า	โม หมายถึง พระโกนาคมนพุทธเจ้า
พุท หมายถึง พระกัสสปพุทธเจ้า	ธา หมายถึง พระโคตมพุทธเจ้า
ยะ หมายถึง พระศรีอริยเมตไตรย	

สัญลักษณ์แถวรองสุดท้าย มี ๔ จุด ซึ่งแปลความหมายได้ ๒ อย่างดังนี้

๑. นะมะ แปลว่า นมัสการ พระระ แปลว่า พระพุทธเจ้า ๒. หรือแปลอีกอย่างคือ ธาตุ
ทั้ง ๔ มีดิน น้ำ ลม ไฟ

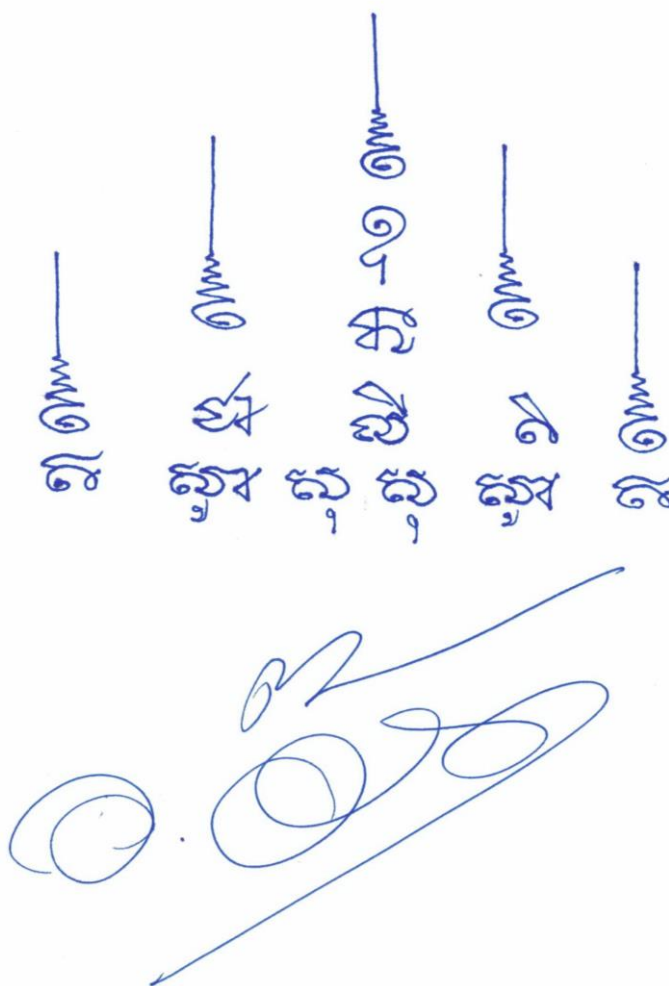
สัญลักษณ์แถวที่ ๓ มี ๓ จุด หมายถึง มะ อะ อุ ซึ่งมีความหมายในแต่ละจุด ดังนี้

มะ หมายถึง มหาปรีชา หรือพระมหาบุรุษ ผู้เปี่ยมด้วยบารมีด้วยการการบำเพ็ญ 30 ทิศ มี ศีล เป็นพื้นฐาน มะ ในที่นี้แทนความหมาย คือ ศีล อันเป็นบาทแรกแห่งการภาวนาทั้งปวง

อะ หมายถึง อาโลโก หรือ แสงสว่าง มีความหมายอันเกิดจากจิตที่เป็นสมาธิ เพราะสมาธิ ในขั้นต้นนั้น ต้องปรากฏแสงสว่าง อันเรียกว่า สี หรือ รัศมี ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากอำนาจ สมาธิ ดังนั้น อะ แทนความหมาย คือ สมาธิ อันเป็นบาทที่สอง ของการภาวนา

อุ หมายถึง อุตมปัญญา ก็หมายถึงปณิธาน สูงสุด ในพระพุทธศาสนา นั่นคือ ปัญญา สัญลักษณ์แถวที่ ๒ มี ๒ จุด หมายถึง พุท โธ ซึ่งมีความหมายในแต่ละจุด ดังนี้ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

สัญลักษณ์แถวที่ ๑ จุด หมายถึง เอกะ ซึ่งมีความหมายคือ ปัญญาเป็นสิ่งสูงสุด

ภาพการเจิมของพระครูปลัดอิทธิพล ปธานิโก เจ้าอาวาสวัดสายไหม จังหวัดปทุมธานี

๑ นาฬิกามี ๖ ชั่วโมง ๑๒ ชั่วโมง

10 ก:

พ 15

๒: ๐: ๑

๐๐๐๐

๒: ๒ = ๒ ๘:

๑๖: ๒๒ ๐๗ ๒:

๑๖: ๒๒ ๐๗ ๒:

๑๖/๐๗/๒๒

จุดดังนี้

สัญลักษณ์แถวท้ายสุด มี ๕ จุด เรียกคาถาพระเจ้า ๕ พระองค์ ซึ่งมีความหมายในแต่ละ

นะ หมายถึง พระกกุสันธพุทธเจ้า

โม หมายถึง พระโกนาคมนพุทธเจ้า

พุท หมายถึง พระกัสสปพุทธเจ้า ธา หมายถึง พระโคตมพุทธเจ้า

ยะ หมายถึง พระศรีอริยเมตไตรย

สัญลักษณ์แถวรองสุดท้าย มี ๔ จุด ซึ่งแปลความหมายได้ ๒ อย่างดังนี้

๑. นะมะ แปลว่า นมัสการ พระอะ แปลว่า พระพุทธเจ้า ๒. หรือแปลอีกอย่างคือ ธาตุ ทั้ง ๔ มีดิน น้ำ ลม ไฟ

สัญลักษณ์แถวที่ ๓ มี ๓ จุด หมายถึง มะ อะ อุ ซึ่งมีความหมายในแต่ละจุด ดังนี้

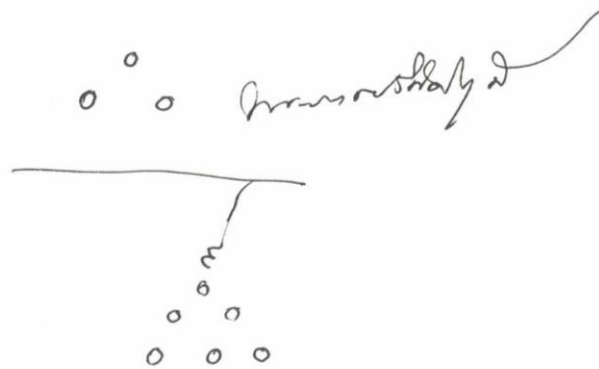
มะ หมายถึง มหาปุริสะ หรือพระมหาบุรุษ ผู้เปี่ยมด้วยบารมีด้วยการการบำเพ็ญ 30 ทิศ มี ศีล เป็นพื้นฐาน มะ ในที่นี้แทนความหมาย คือ ศีล อันเป็นบาทแรกแห่งการภาวนาทั้งปวง

อะ หมายถึง อาโลโก หรือ แสงสว่าง มีความหมายอันเกิดจากจิตที่เป็นสมาธิ เพราะสมาธิ ในขั้นต้นนั้น ต้องปรากฏแสงสว่าง อันเรียกว่า สี หรือ รัศมี ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากอำนาจ สมาธิ ดังนั้น อะ แทนความหมาย คือ สมาธิ อันเป็นบาทที่สอง ของการภาวนา

อุ หมายถึง อุตมปัญญา ก็หมายถึงปัญญาน สูงสุด ในพระพุทธศาสนา นั่นคือ ปัญญา

สัญลักษณ์แถวที่ ๒ มี ๒ จุด หมายถึง พุท โธ ซึ่งมีความหมายในแต่ละจุด ดังนี้ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

สัญลักษณ์แถวที่มี ๑ จุด หมายถึง เอกะ ซึ่งมีความหมายคือ ปัญญาเป็นสิ่งสูงสุด

ความหมายของสัญลักษณ์จำนวนทั้งหมด ๖ จุด คือ ภาพของพระพุทธเจ้าทรงนั่งปางสมาธิ

ภาคผนวก ข

๑. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
๒. จดหมายขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย
๓. กรอบในการพัฒนาแบบสอบถาม
๔. คะแนน IOC เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยสำหรับตรวจสอบความตรงของเนื้อหา

ลำดับ ที่	รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	ความเชี่ยวชาญ
๑	พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.	พธ.บ. (จิตวิทยา), ศศ.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา), Ph.D. (Psychology) อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒	พระปลัดสรวิษฐ์ อภิปัญญา, ผศ.ดร.	พธ.บ. (การบริหารการศึกษา), ศศ.ม.(จิตวิทยา ชุมชน), Ph.D. (Psychology) อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓	ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล	B.A. (Psychology), M.A. (Psychology), Ph.D. (Psychology), อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔	ดร.วิษชุดา จิตฺติโชติรัตนนา	วท.บ. (จิตวิทยา),ค.ม. (จิตวิทยาแนะแนว), พธ.ด. (พุทธจิตวิทยา) อาจารย์พิเศษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕	ดร.กมลาศ ภูวนาธิพงศ์	นศ.บ. (ประชาสัมพันธ์), วท.บ. (จิตวิทยาพัฒนาการ), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๓๐๔.๔/ ๓๒๙ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระมหาเผื่อน กิตติโสภโณ,ผศ.ดร.

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริบุญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS

การจัดทำดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว นิสิตได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากกรรมการที่ปรึกษา ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนิสิตผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นิสิตจะนำเรียนด้วยตนเอง

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๔/ ๖๒๕ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระปลัดสรวิชัย อภิบาลบุญ,ผศ.ดร.

ด้วย พระมหาพลกิตติ์ ภูริปัญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS

การจัดทำดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว นิสิตได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากกรรมการที่ปรึกษา ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนิสิตผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นิสิตจะนำเรียนด้วยตนเอง

จึงน้อมสักการมาเพื่อโปรดพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร.ศิริวัฒน์ ศรีเครือตง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๔/๗๖๕ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล

ด้วย พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปัญโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS

การจัดทำดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว นิสิตได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากกรรมการที่ปรึกษา ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนิสิตผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นิสิตจะนำเรียนด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๒๑๐๔.๔/๗๒๙ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิษุตา จิตฺติโชติรัตน

ด้วย พระมหาพลกิตติ ฐิริปณฺโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS

การจัดทำดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว นิสิตได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากกรรมการที่ปรึกษา ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนิสิตผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นิสิตจะนำเรียนด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือคง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ โทร./โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ (ต่อ ๘๒๐๘)

ที่ ศธ ๖๓๐๔.๔/๓๒๔ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.กมลาศ ภูวนาธิพงศ์

ด้วย พระมหาพลกิตต์ ภูริปณฺโญ (สุรชน) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHISTS

การจัดทำดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว นิสิตได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากกรรมการที่ปรึกษา ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนิสิตผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นิสิตจะนำเรียนด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีศรีเรือง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

แบบสอบถาม
รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา
ด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

เรียน ท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่เคารพทุกท่าน

ด้วยกระผม/อาตมา พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปญโญ (สุรชน) เป็นนิสิตระดับปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยู่ระหว่าง ดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการ เจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเรือดง และ ดร.ลำพอง กลมกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของข้อคำถาม โดยได้แบ่งเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๖ ข้อ

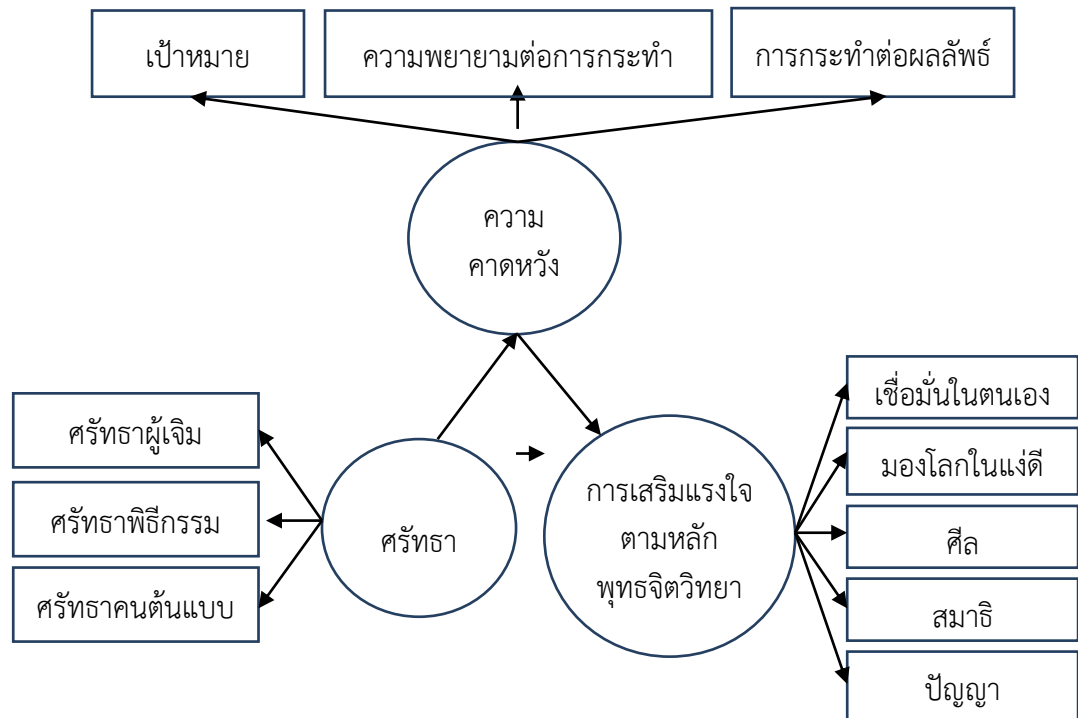
ตอนที่ ๒ รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของ พุทธศาสนิกชนในสังคมไทยจำนวน ๕๕ ข้อ

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้

พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปญโญ(สุรชน)
นิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรอบในการพัฒนาแบบสอบถาม
รูปแบบการเสริม แรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชน
ในสังคมไทย

A SPIRIT REINFORCEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY
THROUGH THE ANOINTING RITES OF THAI BUDDHIST

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าเหมาะสมและตรงกับ
ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อข้อความถาม

		ความคิดเห็น	
๑.	เพศ ○ ๑. ชาย ○ ๒. หญิง	☐ เหมาะสม	☐ ไม่ เหมาะสม
๒.	อายุ ○ ๑. ๒๑ - ๓๐ ปี ○ ๒. ๓๑ - ๔๐ ปี ○ ๓. ๔๑ - ๕๐ ปี ○ ๔. ๕๑ ปีขึ้นไป	☐ เหมาะสม	☐ ไม่ เหมาะสม
๓.	อาชีพ ○ ๑. พนักงานบริษัทเอกชน ○ ๒. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ○ ๓. ธุรกิจส่วนตัว	☐ เหมาะสม	☐ ไม่ เหมาะสม
๔.	วุฒิการศึกษาสูงสุด ○ ๑. ต่ำกว่าปริญญาตรี ○ ๒. ปริญญาตรี ○ ๓. สูงกว่าปริญญาตรี	☐ เหมาะสม	☐ ไม่ เหมาะสม
๕	รายได้ต่อเดือน ○ ๑. ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท ○ ๒. ๑๐,๐๐๑ บาท - ๒๐,๐๐๐ บาท ○ ๓. ๒๐,๐๐๑ บาท - ๓๐,๐๐๐ บาท ○ ๔. สูงกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	☐ เหมาะสม	☐ ไม่ เหมาะสม
๖.	สถานภาพ ○ ๑. โสด ○ ๒. สมรส ○ ๓. หม้าย/หย่าร้าง	☐ เหมาะสม	☐ ไม่ เหมาะสม

ข้อคำถามเพิ่มเติม

[illegible]

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม
ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

คำชี้แจง คำถามในตอนที่ ๒ นี้เป็นข้อคำถามที่มีการให้คะแนนแบบมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) ที่มีระดับการให้คะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ๕ ระดับ

โดยใช้ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ดังนี้

- ๑ แทน มีความคิดเห็น ในระดับน้อยที่สุด
- ๒ แทน มีความคิดเห็น ในระดับน้อย
- ๓ แทน มีความคิดเห็น ในระดับปานกลาง
- ๔ แทน มีความคิดเห็น ในระดับมาก
- ๕ แทน มีความคิดเห็น ในระดับมากที่สุด

ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนความสอดคล้อง (IOC) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อข้อคำถาม ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +๑ หมายถึง ท่านเห็นว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย
 - ๐ หมายถึง ท่านไม่แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย
 - ๑ หมายถึง ท่านเห็นว่าข้อคำถามดังกล่าวไม่สอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย
- โดยนิยามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้แนบมาพร้อมกับรายละเอียดประกอบการพิจารณาเครื่องมือ

๒.๑ ศรัทธา

ศรัทธา หมายถึง ให้ความสำคัญต่อการเจิมโดยเลือกผู้เจิมด้วยตนเอง เพราะประสิทธิภาพของการเจิมย่อมอยู่ที่ผู้เจิม ผู้เจิมต้องเป็นมีชื่อเสียง วิชาศีลสมาสมาธิ ปฏิบัติเชี่ยวชาญในการเจิม การเจิมจำเป็นต้องมีพิธีกรรม เป็นไปเพื่อการสืบทอดประเพณี ฤกษ์ยามเป็นกระบวนการเจิมเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ต้องระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ขณะลงมือเจิม เป็นความเชื่อเรื่องเริ่มต้นไปสู่ความสำเร็จ ได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมา ตามคำแนะนำของผู้ที่นับถือ มีชื่อเสียง เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม ทำตามคำแนะนำของผู้ประสบความสำเร็จ

คุณลักษณะ ที่มุ่งวัด	ข้อ	ข้อความคำถาม	คะแนนความ สอดคล้อง (IOC)			ข้อเสนอแนะ
			+๑	๐	-๑	
ศรัทธาในการเจิม						
ศรัทธาผู้เจิม คือ ให้ความสำคัญต่อการเจิมโดยเลือก ผู้เจิมที่รักษาศิลผู้เจิมที่มีชื่อเสียงผู้เจิมที่ปฏิบัติเชี่ยวชาญในการเจิมด้วยตนเอง	๑	ท่านให้ความสำคัญต่อการเจิมโดยเลือกผู้เจิมด้วยตนเอง				
	๒	ท่านเชื่อว่าประสิทธิภาพของการเจิมอยู่ที่ผู้เจิม				
	๓	ท่านเลือกผู้เจิมที่รักษาศิลสม่ำเสมอ				
	๔	ท่านเลือกผู้เจิมที่มีชื่อเสียง				
	๕	ท่านเลือกผู้เจิมที่ปฏิบัติเชี่ยวชาญในการเจิม				
ศรัทธาพิธีกรรม คือเชื่อว่าการเจิมเป็นไปเพื่อการสืบทอดประเพณีจำเป็นต้องมีพิธีกรรม มีฤกษ์ยามการเจิมต้องระลึกถึงพระพุทธรูปพระธรรมและพระสงฆ์ขณะลงมือเจิมเป็นจุดเริ่มต้นสู่ความสำเร็จ	๖	ท่านคิดว่าการเจิมจำเป็นต้องมีพิธีกรรม				
	๗	กระบวนการการเจิมต้องระลึกถึงพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ขณะลงมือเจิม				
	๘	มีความเชื่อว่าการเจิมจุดเริ่มต้นสู่ความสำเร็จ				
	๙	การเจิมเป็นไปเพื่อการสืบทอดประเพณี				
	๑๐	ฤกษ์ยามเป็นกระบวนการเจิมเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์				
ศรัทธาคนต้นแบบ คือ เชื่อว่าเจิมเพราะได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมาตามคำแนะนำของผู้ที่ท่านนับถือตามคำแนะนำของผู้ที่มีชื่อเสียง ตามคำแนะนำของผู้ที่ประสบความสำเร็จตามที่ได้เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม	๑๑	ท่านไปเจิมเพราะได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมา				
	๑๒	ท่านไปเจิมตามคำแนะนำของผู้ที่ท่านนับถือ				
	๑๓	ท่านไปเจิมตามคำแนะนำของผู้ที่มีชื่อเสียง				
	๑๔	ท่านได้เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม				
	๑๕	ท่านตัดสินใจเจิมตาม				

คุณลักษณะ ที่มุ่งวัด	ข้อ	ข้อความถาม	คะแนนความ สอดคล้อง (IOC)			ข้อเสนอแนะ
			+๑	๐	-๑	
		คำแนะนำของผู้ที่ประสบ ความสำเร็จ				

๒.๒ ความคาดหวัง

ความคาดหวัง หมายถึง การเจิมเป็นเป้าหมายหลักในการสร้างกำลังใจให้ตนเอง ทำให้รู้สึกสบายใจ มีสติในการพึ่งพาตนเองได้ ทำให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ช่วยสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้กับตนเอง การเจิมเป็นกุศโลบายในการฝึกให้อดทน นำไปสู่การทำงานแบบหนักเอาเบาสู้ง เกิดแรงบันดาลใจให้ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้พร้อมในการทำงานเสมอ การเจิมนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ ทำให้มีคนเกรงขาม นำไปสู่ความสำเร็จ ความสำเร็จ และความปลอดภัย และอยู่อย่างมีความสุขความสำเร็จได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมา ตามคำแนะนำของผู้ที่นับถือ มีชื่อเสียง เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม ทำตามคำแนะนำของผู้ประสบความสำเร็จ

คุณลักษณะ ที่มุ่งวัด	ข้อ	ข้อความถาม	คะแนนความ สอดคล้อง (IOC)			ข้อเสนอแนะ
			+๑	๐	-๑	
ความคาดหวัง						
เป้าหมาย คือ การเจิมเป็นเป้าหมายในการสร้างกำลังใจให้รู้สึกสบายใจ สร้างเสริมแรงบันดาลใจมีสติ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม	๑๖	ท่านคิดว่าการเจิมเป็นเป้าหมายหลักในการสร้างกำลังใจให้ตนเอง				
	๑๗	การเจิมทำให้ท่านรู้สึกสบายใจ				
	๑๘	การเจิมทำให้มีสติในการพึ่งพาตนเองได้				
	๑๙	การเจิมทำให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม				
	๒๐	การเจิมช่วยให้สร้างเสริมแรงบันดาลใจให้ตนเอง				
ความพยายามต่อการกระทำ คือ การเจิมเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้	๒๑	การเจิมนำไปสู่การทำงานแบบหนักเอาเบาสู้ง				
	๒๒	การเจิมเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้				

คุณลักษณะ ที่มุ่งวัด	ข้อ	ข้อความถาม	คะแนนความ สอดคล้อง (IOC)			ข้อเสนอแนะ
			+๑	๐	-๑	
พร้อมในการทำงานแบบ หนักเอาเบาสู้ให้เกิด แรงจูงใจในการทำงาน ฝึกให้อดทนไม่ทอดถอย ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น		พร้อมในการทำงานเสมอ				
	๒๓	การเจิมทำให้เกิดแรงจูงใจในการ ทำงานมากขึ้น				
	๒๔	การเจิมเป็นกุศโลบายในการฝึกให้ อดทน				
	๒๕	การเจิมเป็นแรงบันดาลใจให้ไม่ ทอดถอยต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น				
การกระทำต่อผลลัพธ์ คือ เจิมนำไปสู่การมี มนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีคน เกรงขามมีความปลอดภัย มีความสำเร็จทำให้อยู่ อย่างมีความสุข	๒๖	การเจิมนำไปสู่ความปลอดภัย				
	๒๗	การเจิมนำไปสู่ความสำเร็จ				
	๒๘	การเจิมนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดี				
	๒๙	การเจิมทำให้มีคนเกรงขาม				
	๓๐	การเจิมทำให้อยู่อย่างมีความสุข				

๒.๓ การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา

การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาหมายถึง ความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง
 ในขณะที่ลงมือปฏิบัติ ในพฤติกรรมของตนเอง ช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ และช่วยกระตุ้น
 ให้มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ป้องกันไม่ให้เราทำ
 ความชั่ว เป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพ ทำให้สังคมสงบสุข ทำให้สำรวมระวังในการ
 ดำเนินชีวิต ไม่เบียดเบียนกัน ไม่หวังทรัพย์ของผู้อื่น เกิดความระมัดระวังในการใช้คำพูด ปฏิบัติ
 ตามกฎระเบียบของสังคม เป็นศาสตร์ที่เพิ่มพลังจิต น้อมนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นการฝึกฝนใน
 การให้ใช้สติอยู่เสมอ มีสติในการอยู่ร่วมกันในสังคม คุณค่าของการเจิมอยู่ที่เรามีหลักยึด
 เพื่อนำมาปฏิบัติได้ รู้จักไตร่ตรองด้วยความละเอียดรอบคอบ นำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นต้นทาง
 นำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นการสอนธรรมะให้ผู้มาเจิมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

คุณลักษณะ ที่มุ่งวัด	ข้อ	ข้อคำถาม	คะแนนความ สอดคล้อง (IOC)			ข้อเสนอแนะ
			+๑	๐	-๑	
การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา						
ความเชื่อมั่น คือการเชื่อมั่นทำให้เกิดความเชื่อมั่นในพฤติกรรมความเชื่อมั่นในความคิดในขณะลงมือปฏิบัติในการพัฒนาตน อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ	๓๑	การเชื่อมั่นให้เกิดความเชื่อมั่นในพฤติกรรมของตนเอง				
	๓๒	การเชื่อมั่นให้เกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง				
	๓๓	การเชื่อมั่นให้เกิดความเชื่อมั่นในขณะลงมือปฏิบัติ				
	๓๔	การเชื่อมั่นช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ				
	๓๕	การเชื่อมั่นช่วยกระตุ้นให้มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนอย่างต่อเนื่อง				
มองโลกในแง่ดี คือ การเชื่อมั่นเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพไม่ให้เราทำความชั่วเอาใจเขามาใส่ใจเรา นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ทำให้สังคมสงบสุข	๓๖	การเชื่อมั่นให้เกิดการดูแลซึ่งกันและกัน				
	๓๗	การเชื่อมั่นเป็นการป้องกันไม่ให้เราทำความชั่ว				
	๓๘	การเชื่อมั่นเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพ				
	๓๙	การเชื่อมั่นให้สังคมสงบสุข				
	๔๐	การเชื่อมั่นนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์				
ศีล คือ การเชื่อมั่นทำให้เกิดการไม่เบียดเบียนกันไม่หวังในทรัพย์สินของผู้อื่น มีความระมัดระวังในการใช้คำพูดสำรวมระวังในการดำเนินชีวิต ทำให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม	๔๑	การเชื่อมั่นให้สำรวมระวังในการดำเนินชีวิต				
	๔๒	การเชื่อมั่นให้เกิดการไม่เบียดเบียนกัน				
	๔๓	การเชื่อมั่นให้ไม่หวังในทรัพย์สินของผู้อื่น				
	๔๔	การเชื่อมั่นให้เกิดความระมัดระวังในการใช้คำพูด				
	๔๕	การเชื่อมั่นให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม				
สมาธิ คือ การเชื่อมั่นเป็นการ	๔๖	การเชื่อมั่นเป็นการฝึกฝนในการ				

คุณลักษณะ ที่มุ่งวัด	ข้อ	ข้อความ	คะแนนความ สอดคล้อง (IOC)			ข้อเสนอแนะ
			+๑	๐	-๑	
ฝึกฝนในการใช้สติเพิ่มพลัง จิตสร้างความเข้มแข็งให้ เกิดขึ้นในจิตใจมีสติในการ อยู่ร่วมกันในสังคมนำไปสู่ การปฏิบัติธรรม		ใช้สติอยู่เสมอ				
	๔๗	การเจริญเป็นการน้อมนำไปสู่ การปฏิบัติธรรม				
	๔๘	การเจริญเป็นการสร้างความ เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในจิตใจ				
	๔๙	การเจริญเป็นศาสตร์ที่เพิ่มพลังจิต				
	๕๐	การเจริญทำให้มีสติในการอยู่ ร่วมกันในสังคม				
ปัญญา คือ การเจริญเป็น อุบายในการสอนธรรมะให้ รู้จักไตร่ตรองเป็นจุดเริ่มต้น ของการแก้ปัญหาให้เข้า ใจความเป็นจริงของชีวิตมี หลักยึดเพื่อนำมาปฏิบัติได้	๕๑	คุณค่าของการเจริญอยู่ที่เรามี หลักยึดเพื่อนำมาปฏิบัติได้				
	๕๒	การเจริญเป็นอุบายในการสอน ธรรมะ				
	๕๓	การเจริญเป็นจุดเริ่มต้นของการ แก้ปัญหา				
	๕๔	การเจริญทำให้เข้าใจความเป็น จริงของชีวิต				
	๕๕	การเจริญทำให้รู้จักไตร่ตรอง ด้วยความละเอียดรอบคอบ				

การหาค่า (IOC)

ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๕	ค่า IOC
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๘	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๐.๘๘
๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๑๐	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๐.๘๘
๑๑	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๐.๘๘
๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๑๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๑๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๑๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๑๙	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๐.๘๘
๒๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๒๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐

ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ ๕	ค่า IOC
๓๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓๖	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๐.๘๘
๓๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๓๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๖	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๐.๘๘
๔๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๔๙	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๐.๘๘
๕๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๕๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐
๕๒	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๐.๘๘
๕๓	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๐.๘๘
๕๔	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๐.๘๘
๕๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชน
ในสังคมไทย

เจริญพร พุทธศาสนิกชนทุกท่าน

ด้วย อาตมภาพ พระมหาพลกิตต์ ฐิริปญโญ (สุรชน) เป็นนิสิตระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยู่ระหว่างดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชน ในสังคมไทย” โดยมี อาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง และ อาจารย์ดร.ลำพอง กลมกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา จึงขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา ในการนี้ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นที่แท้จริงของท่านในทุกข้อคำถาม และข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ผู้วิจัย จะนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการ คำตอบของท่านจะเป็นความลับ และจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

อนึ่งงานวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัย ขออนุโมทนาในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอเจริญพร

พระมหาพลกิตต์ ฐิริปญโญ (สุรชน)

นิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้
 ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๖ ข้อ
 ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นในเรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย จำนวน ๕๕ ข้อ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงตามข้อมูลของท่าน

๑. เพศ

☐ ๑. ชาย

☐ ๒. หญิง

๒. อายุ

☐ ๑. ๒๑ - ๓๐ ปี

☐ ๒. ๓๑ - ๔๐ ปี

☐ ๓. ๔๑ - ๕๐ ปี

☐ ๔. ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. อาชีพ

☐ ๑. พนักงานบริษัทเอกชน

☐ ๒. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

☐ ๓. ธุรกิจส่วนตัว

๔. วุฒิการศึกษาสูงสุด

☐ ๑. ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ๒. ปริญญาตรี

☐ ๓. สูงกว่าปริญญาตรี

๕. รายได้ต่อเดือน

☐ ๑. ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท

☐ ๒. ๑๐,๐๐๑ บาท - ๒๐,๐๐๐ บาท

☐ ๓. ๒๐,๐๐๑ บาท - ๓๐,๐๐๐ บาท

☐ ๔. สูงกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

๖. สถานภาพ

☐ ๑. โสด

☐ ๒. สมรส

☐ ๓. หม้าย/หย่าร้าง

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นในเรื่อง รูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิมของ พุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

คำชี้แจง คำถามในตอนที่ ๒ นี้เป็นข้อคำถามที่มีการให้คะแนนแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ที่มีระดับการให้คะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

- ๑ แทน มีความคิดเห็น ในระดับน้อยที่สุด
- ๒ แทน มีความคิดเห็น ในระดับน้อย
- ๓ แทน มีความคิดเห็น ในระดับปานกลาง
- ๔ แทน มีความคิดเห็น ในระดับมาก
- ๕ แทน มีความคิดเห็น ในระดับมากที่สุด

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
ศรัทธาในการเจิม						
๑	ท่านให้ความสำคัญต่อการเจิมโดยเลือกผู้เจิมด้วยตนเอง					
๒	ท่านเชื่อว่าประสิทธิภาพของการเจิมอยู่ที่ผู้เจิม					
๓	ท่านเลือกผู้เจิมที่รักษาศีลสมาเสมอ					
๔	ท่านเลือกผู้เจิมที่มีชื่อเสียง					
๕	ท่านเลือกผู้เจิมที่ปฏิบัติเชี่ยวชาญในการเจิม					
๖	ท่านคิดว่าการเจิมจำเป็นต้องมีพิธีกรรม					
๗	กระบวนการการเจิมต้องระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ขณะลงมือเจิม					
๘	มีความเชื่อว่าการเจิมจุดเริ่มต้นสู่ความสำเร็จ					
๙	การเจิมเป็นไปเพื่อการสืบทอดประเพณี					
๑๐	ถูกขยยามเป็นกระบวนการเจิมเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์					
๑๑	ท่านไปเจิมเพราะได้รับแบบอย่างจากสิ่งที่ทำตามกันมา					
๑๒	ท่านไปเจิมตามคำแนะนำของผู้ที่ท่านนับถือ					
๑๓	ท่านไปเจิมตามคำแนะนำของผู้ที่มีชื่อเสียง					
๑๔	ท่านได้เห็นความสำเร็จของผู้ที่เคยเจิม					
๑๕	ท่านตัดสินใจเจิมตามคำแนะนำของผู้ที่ประสบความสำเร็จ					
ความคาดหวัง						
๑๖	ท่านคิดว่าการเจิมเป็นเป้าหมายหลักในการสร้างกำลังใจให้ตนเอง					
๑๗	การเจิมทำให้ท่านรู้สึกสบายใจ					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๘	การjemทำให้มีสติในการพึ่งพาตนเองได้					
๑๙	การjemทำให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม					
๒๐	การjemช่วยให้สร้างเสริมแรงบันดาลใจให้ตนเอง					
๒๑	การjemนำไปสู่การทำงานแบบหนักเอาเบาสู้					
๒๒	การjemเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้พร้อมในการทำงานเสมอ					
๒๓	การjemทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น					
๒๔	การjemเป็นกุศโลบายในการฝึกให้อดทน					
๒๕	การjemเป็นแรงบันดาลใจให้ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น					
๒๖	การjemนำไปสู่ความปลอดภัย					
๒๗	การjemนำไปสู่ความสำเร็จ					
๒๘	การjemนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
๒๙	การjemทำให้มีคนเกรงขาม					
๓๐	การjemทำให้อยู่อย่างมีความสุข					
การเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยา						
๓๑	การjemทำให้เกิดความเชื่อมั่นในพฤติกรรมของตนเอง					
๓๒	การjemทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง					
๓๓	การjemทำให้เกิดความเชื่อมั่นในขณะลงมือปฏิบัติ					
๓๔	การjemช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ					
๓๕	การjemช่วยกระตุ้นให้มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง					
๓๖	การjemทำให้เกิดการดูแลซึ่งกันและกัน					
๓๗	การjemเป็นการป้องกันไม่ให้เราทำความชั่ว					
๓๘	การjemเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพ					
๓๙	การjemทำให้สังคมสงบสุข					
๔๐	การjemนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์					
๔๑	การjemทำให้สำรวมระวังในการดำเนินชีวิต					
๔๒	การjemทำให้เกิดการไม่เบียดเบียนกัน					
๔๓	การjemทำให้ไม่หวังในทรัพย์ของผู้อื่น					
๔๔	การjemทำให้เกิดความระมัดระวังในการใช้คำพูด					
๔๕	การjemทำให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม					
๔๖	การjemเป็นการฝึกฝนในการใช้สติอยู่เสมอ					
๔๗	การjemเป็นการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติธรรม					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๔๘	การjemเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในจิตใจ					
๔๙	การjemเป็นศาสตร์ที่เพิ่มพลังจิต					
๕๐	การjemทำให้มีสติในการอยู่ร่วมกันในสังคม					
๕๑	คุณค่าของการjemอยู่ที่เรามีหลักยึดเพื่อนำมาปฏิบัติได้					
๕๒	การjemเป็นกุศโลบายในการสอนธรรมะ					
๕๓	การjemเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหา					
๕๔	การjemทำให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต					
๕๕	การjemทำให้รู้จักไตร่ตรองด้วยความละเอียดรอบคอบ					

ภาคผนวก ข

โมเดลรูปแบบการเสริมแรงใจตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยพิธีกรรมการเจิม
ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะส่วนที่สำคัญ

DATE: 7/ 7/2018

TIME: 22:00

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by

Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005

Use of this program is subject to the terms specified in the

Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\full\1.SPJ:

SYSTEM FILE from file 'C:\full\1.ds'

Latent Variables DEF G_K ABC

Relationships

D = DEF

E = DEF

F = DEF

G = G_K

H = G_K

I = G_K

J = G_K

K = G_K

A = ABC

B = ABC

C = ABC

G_K = DEF

DEF = ABC

G_K = ABC

Set error covariance of I and G free

Set error covariance of K and G free

Set error covariance of H and F free

Set error covariance of K and J free

Set error covariance of J and I free

Set error covariance of I and H free

Set error covariance of K and I free

Set error covariance of K and H free

Set error covariance of A and E free
 Set error covariance of C and I free
 Set error covariance of J and H free
 Set error covariance of C and J free
 Set error covariance of G and D free
 Set error covariance of B and H free
 Set error covariance of F and I free
 Set error covariance of D and H free
 Set error covariance of D and F free
 Set error covariance of I and E free
 Set error covariance of A and B free
 Set error covariance of B and E free
 Set error covariance of A and K free
 Set error covariance of C and H free

Path Diagram

LISREL OUTPUT: ME=ML RS EF SS SE TV FS SC MI

End of Problem

BETA

DEF G_K

DEF	- -	- -
G_K	1.25	- -
	(0.15)	
	8.33	

GAMMA

ABC

DEF	0.90
	(0.06)
	16.31
G_K	-0.34
	(0.14)
	-2.39

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

DEF G_K

0.81 0.90

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

D E F G H I

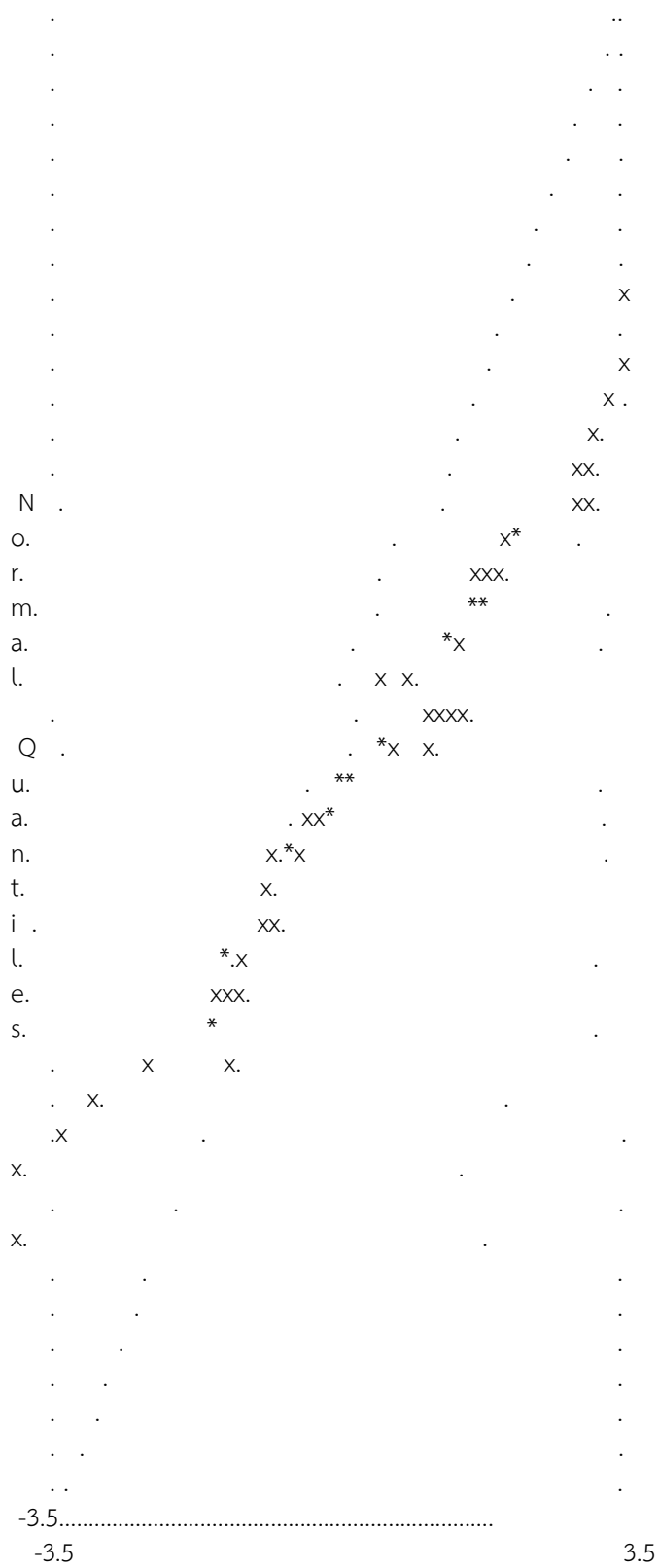
0.84 0.82 0.84 0.97 0.73 0.63

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

J	K	
-----	-----	
0.70	0.63	
Squared Multiple Correlations for X - Variables		
A	B	C
-----	-----	-----
0.62	0.72	0.71

Goodness of Fit Statistics
Degrees of Freedom = 20
Minimum Fit Function Chi-Square = 26.48 (P = 0.15)
Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 26.04 (P = 0.16)
Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 6.04
90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 23.39)
Minimum Fit Function Value = 0.098
Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.022
90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.087)
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.034
90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.066)
P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.77
Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.44
90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.42 ; 0.50)
ECVI for Saturated Model = 0.49
ECVI for Independence Model = 27.14
Chi-Square for Independence Model with 55 Degrees of Freedom = 7279.22
Independence AIC = 7301.22
Model AIC = 118.04
Saturated AIC = 132.00
Independence CAIC = 7351.80
Model CAIC = 329.57
Saturated CAIC = 435.50
Normed Fit Index (NFI) = 1.00
Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00
Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.36
Comparative Fit Index (CFI) = 1.00
Incremental Fit Index (IFI) = 1.00
Relative Fit Index (RFI) = 0.99
Critical N (CN) = 382.61
Root Mean Square Residual (RMR) = 0.019
Standardized RMR = 0.019
Goodness of Fit Index (GFI) = 0.98
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.94
Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.30

Qplot of Standardized Residuals

Total and Indirect Effects

Total Effects of KSI on ETA

ABC

DEF 0.90
(0.06)
16.31

G_K 0.78
(0.05)
14.35

Indirect Effects of KSI on ETA

ABC

DEF - -
G_K 1.13
(0.15)
7.32

Total Effects of ETA on ETA

DEF G_K

DEF - - - -
G_K 1.25 - -
(0.15)
8.33

Completely Standardized Total Effects of ETA on Y

DEF G_K

D	0.92	- -
E	0.90	- -
F	0.91	- -
G	1.23	0.99
H	1.07	0.86
I	0.99	0.79
J	1.05	0.84
K	0.99	0.80

Standardized Indirect Effects of ETA on Y

DEF G_K

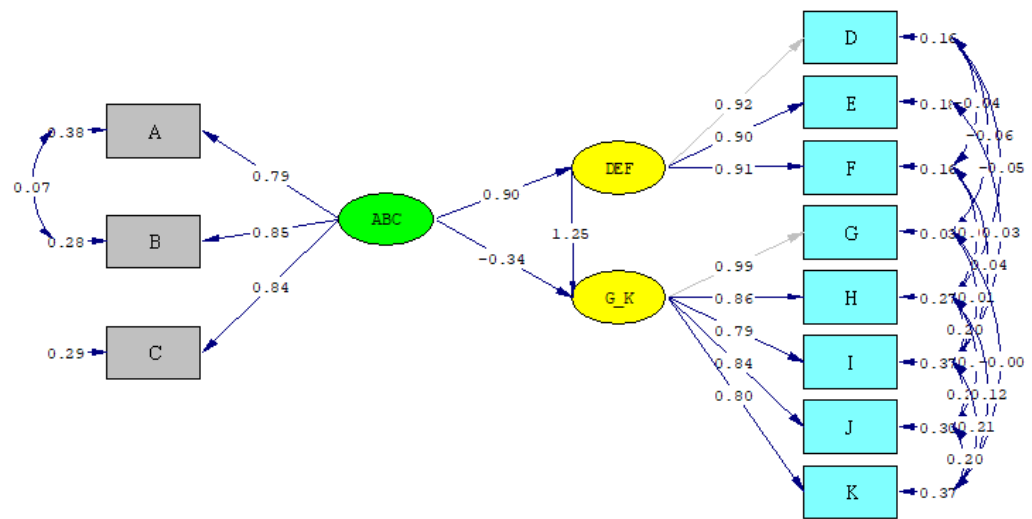
D	- -	- -
E	- -	- -
F	- -	- -
G	1.22	- -

H	1.06	--
I	0.99	--
J	1.05	--
K	0.99	--
Completely Standardized Indirect Effects of ETA on Y		
	DEF	G_K
	-----	-----
D	--	--
E	--	--
F	--	--
G	1.23	--
H	1.07	--
I	0.99	--
J	1.05	--
K	0.99	--
Standardized Total Effects of KSI on Y		
	ABC	

D	0.83	
E	0.82	
F	0.82	
G	0.77	
H	0.66	
I	0.62	
J	0.66	
K	0.62	
Completely Standardized Total Effects of KSI on Y		
	ABC	

D	0.83	
E	0.82	
F	0.82	
G	0.77	
H	0.67	
I	0.62	
J	0.66	
K	0.62	

Time used: 0.031 Seconds

Chi-Square=26.04, df=20, P-value=0.16452, RMSEA=0.034

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระมหาพลกิตติ์ ฐิริปัญโญ (สุรชน)
เกิด	๓ มีนาคม ๒๕๒๖
สถานที่เกิด	บ.ไม้กาย ต.นาปู่ป้อม อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน
การศึกษา	พ.ศ. ๒๕๔๔ นักธรรมชั้นเอก
	พ.ศ. ๒๕๔๙ เปรียญธรรม ๕ ประโยค
	พ.ศ. ๒๕๕๕ พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา
	พ.ศ. ๒๕๕๗ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวิตและความตาย
ประสบการณ์การทำงาน	
ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดจังหวัดนนทบุรี	
- โรงเรียนวัดพิกุลเงิน	
- โรงเรียนตลาดบางคูวัด	
- บุคลากรพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
บรรพชา	๒๖ เมษายน ๒๕๔๑
อุปสมบท	๗ พฤษภาคม ๒๕๔๖
สังกัด	มหานิกาย
ปีที่เข้าศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๕๘
ปีที่จบการศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดพิกุลเงิน ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี